This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

JC
591
.P12

A 450395

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

POLITICKÁ KNIHOVNA.

Čís. 4.

BOJ

za immunitu poslaneckých řečí vůbec

a českých řečí zvláště.

Dle stenografických protokolů říšské rady líčí

Dr. **Bedřich Pacák,**
zemský a říšský poslanec.

Péčí »Klubu národní strany svobodomyslné«.

KNIHOVNA
II-1345
1910 : 41
Obchod. a živnost. komory v Pr

PRAHA.
Tiskem a nákladem Edv. Beauforta v Praze.
1896.

TC
571
.P12

105a-330793

Předmluva.

Jhned, jakmile vyšlo známé rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru, který v plenissimárním sezení uznal, že všem řečem v parlamentě mluveným, ať v kterékoliv řeči, přísluší immunita, jaly se staročeské listy nejen snižovati toto rozhodnutí v jeho významu, ale i celý boj, který za immunitu vůbec byl veden poslanci strany svobodomyslné po celou řadu let. —

Předsevzal jsem si tudíž, poněvadž jsem byl jedním z účastníků boje toho, na základě stenografických protokolů rady říšské vyličiti českému lidu tento boj a jeho výsledek v plném světle.

Staročeské listy tvrdí: „o tom že nebylo nižádné pochybnosti, že tato zásada platí dle zákonů platných, a že za dob éry staročeské o tom nebylo pochybováno a právo to nebylo odpíráno.“

Kdyby byli řekli, že za doby jejich k tomu nebylo dáno podnětu, rozuměl bych tomu. Vždyť předně oni v parlamentě vídeňském nikdy nemluvili česky, tudíž se ta otázka nestala při nich aktuelní, dále ale nemluvili opositičních řeči, které by bývaly daly podnět ke konfiskacím, neboť byli stranou naprosto vládní. Nyní ale bylo a jest také zcela jinak.

A přece to bylo právě nyní ministerstvo hr. Taaffea, jemuž oni kdysi tak věrně byli sloužili, a jeho ministr práv hrabě Schönborn, kdysi jejich miláček, kteří za dobu posledních let téhož ministerstva immunitu českých řečí popirali.

Ano, poslednější se neostýchal vydati ke všem c. k. vrchním státním návladnictvím poučení v tom směru, že české řeči, které nejsou v stenografickém protokole říšské rady obsaženy, nepožívají immunity. A v tomto díle potírání immunity řeči českých podporován byl hrabě Schönborn také ministerstvem koaličním, jehož praesidentem byl kníže Alfred Windischgrätz, také někdejší věrný spojenec staročeské strany.

Tato brožurka, obsahujíc veškery doslovné řeči z bojů za immunitu, které ve veřejných listech doslovně se neuváději, nejlépe dokáže nicotu snižování tohoto boje a spolu provádí důkaz, kde je reakce, která se jevila v boji proti immunitě.

Účelem této brožury jest tedy podati obraz boje toho, jeho houževnatosti a významu jeho vítězství.

Vítězství jeho jest však v jednom jen směru: totiž, pokud se týká obhájení immunity českých řeči v říšské radě mluvených; ve dvou směrech bude ještě nutno boj dobojovati. —

Na Horách Kutných, 29. března 1896.

I. Počátek boje za immunitu řečí poslaneckých.

Jedno pozorování učiniti můžeme v celém světě. —

Vždycky, když reakce začíná se vzmáhati, jest prvním jejím úkolem potlačiti svobodné slovo a svobodný tisk; a v konstitučním státě, kde svobodné slovo z tisku i schůzi veřejných násilím zatlačeno, utíká se pod immunitu parlamentární, vždy vidíme, že reakce rouhavou rukou sahá prvně na immunitu poslaneckou, aby porušila poslední volné slovo.

Toho řadu dokladů máme v parlamentárních dějinách Anglie, Francie a z nedávné doby též i Německa.

Když minulá leta tíha posledních let Taaffeova ministerstva s Thunovým výjimečným stavem a později absolutní vláda koaličního ministerstva nad českým královstvím ležely, tu svoboda slova i tisku ve velmi žalostných nalezala se poměrech, a když ze zákonodárných sborův, jakožto posledního útočiště volného slova, ostřejší ozývaly se tony a odtud jako z tribuny mluveno k lidu do Čech, tu tyto dvě vlády vším úsilím se namáhaly také tomuto volnému slovu zabrániti přístup do Čech a jako vždy, kde reakce se rozmahá, pokoušeno se sáhnouti na immunitu řečí parlamentárních, a nejvěrnějším v tom ohledě pionérem proti immunitě byl bývalý ministr hrabě Dr. Bedřich

Schönborn, jenž také někdy jakožto kandidát poslanectví českého chtěl v Čechách vystupovati a z jehož řeči, jež dle stenografických protokolů per extensum uveřejňujeme, nejlépe jeho směr lze seznati.

Poněvadž pak česky v parlamentě mluvené řeči byly nejostřejšími, pokuseno se o to, aby se jim vzala prvně immunita.

Myslím, že nepochybím, pakli vyslovím domnění, že vlastním původcem tohoto boje proti immunitě českých řeči byl bývalý místodržitel českého království hr. Frant. Thun, jenž snad v některé z příštích schůzi panské sněmovny promluví také řeč „o svobodě tisku v Čechách“ jako se ujímal právě Prahy, kterou po tři leta stihl vyjimečným stavem.

V tom případě ovšem by byl býval hr. Schönborn jeho nástrojem, avšak nástrojem velmi účelivým a houževnatým.

Však budiž tomu tak či onak, tolik jest jisto, že za žádného ministerstva jako za ministerstva koaličního pod předsedou knížetem Alf. Windischgrätzem a za posledních let ministerstva hr. Taaffea tolik immunitních sporů nebylo vedeno. A ke všem těm sporům podnět dán byl jedině bývalým ministrem práv hr. Schönbornem.

Že v parlamentě vídeňském za minulá tři léta tak houževnatý rozvinul se boj za immunitu řečí poslaneckých, toho **byly tři příčiny.**

Jest nutno, tyto příčiny označiti detailně i s veškerými zákonnými ustanoveními, aby jednak rozuměno bylo celému tomu boji, na druhé straně pak, aby rozuměno bylo té bezměrnosti bezdůvodného odpírání tak platného poža-

davku českého národa zákony založeného, jak to nyní právě sám nejvyšší soudní dvůr rozhodnul.

1. První případ byla záležitost, která týkala se té otázky, zdali řeči mluvené ve vídeňském parlamentě v českém jazyce a jež nejsou obsaženy v stenografickém protokole jsou immunní čili nic?

V 271. sezení poslanecké sněmovny 10. dubna 1894 mluvili totiž poslancové Dr. Vašatý a Březnovský při kapitole „nejvyšší soudní dvůr" česky. Tyto české řeči nejsou ovšem v stenografickém protokole uvedeny a stojí tam toliko, jak to dosud obyčejem, že poslancové ti „mluvili česky".

Aby však zjistili doslov mluvených slov, mluvili oba poslancové dle připravených rukopisův a odevzdali duplikát těchto rukopisů poslancům Sokolovi, Krumbholzovi, Purghartovi a dr. Englovi, kteří sledovali řeči jejich dle duplikátu řeči obou poslancův a konstatovali doslovné znění mluvené a psané řeči.

V čísle 100. večerních „Národních Listů" ze dne 12. dubna 1894 uveřejněny byly tyto řeči podepsané od svědkův, kteří dosvědčovali, že tak doslovně byly mluveny.

Státní návladnictví pražské zabavilo tyto řeči a pražský zemský soud i vrchní zemský soud potvrdil tuto konfiskaci z důvodův, jak uvádím je v kapitole II. této brožury a také stižnost k uhájení zákona podaná dr. Podlipným není dosud vyřízena. Avšak tento specielní případ dal podnět k tomu, že nynější ministr práv hrabě Gleispach žádal na nejvyšším soudním dvoře rozhodnutí v otázce: „přísluší-li v říšské radě

českým řečem immunita čili nic," kterýžto známým rozhodnutím svým této otázce přisvědčil.

Toto byl jeden z nejhlavnějších sporů principiálních o immunitu, kde se jednalo o to, zdali česky v říšské radě mluvené řeči jsou subjektivně i objektivně immunní.

Boj o tento případ skončil vítězstvím myšlenky poslanců strany svobodomyslné.

Uveřejňuji v následujících kapitolách především soudní boj za tuto myšlenku, vedený přítelem dr. Podlipným, a parlamentární boj, vedený poslanci svobodomyslnými, a ku konci **rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru**.

2. **Druhý případ** týkal se otázky jiné:

Poslanec Kaftan promluvil v delegacích dne 1. října 1894. v Budapešti při zahraničné politice německou řeč, při kteréž ostře dotknul se osoby i politiky tehdejšího místodržitele hr. Fr. Thuna.

V Kolíně tehda vycházející „Radikální listy" přinesly v čísle šestnáctém ze dne 10. října 1894 článek nadepsaný: „Český místodržitel", který obsahoval část řeči Kaftanovy o místodržitelovi s vynecháním nepatrného místa napomenutí ho předsedou.

Tato řeč byla v „Radikálních listech" zabavena a konfiskace krajským soudem v Kutné Hoře i vrchním zemským soudem v Praze potvrzena a to přes to, že nejvyšším soudním jakožto kasačním dvorem, rozhodnutím ze dne 20. července 1882 č. 6827 při jisté Schönererově řeči bylo rozhodnuto, že vedle čl. 28. odst. 4. tiskového zákona požívají immunity i výtahy z řeči v parlamentě mluvených.

Ohledně této otázky podávám v následujících kapitolách rovněž soudní boj i parlamentární boj za immunitu i rozsudek nejvyššího soudního dvoru v této záležitosti na stížnost k uhájení zákona vydaný. Avšak rozhodnutí v této věci nedopadlo na prospěch immunity řeči parlamentárních, ve výtahu podaných; ano jest zhoršením proti citovanému již rozhodnutí z roku 1882. Ovšem stalo se rozhodnutí to ještě za ministerstva Schönbornova a až dosud bylo tajeno.

Třetí případ:

Dne 12. února 1895 promluvil v českém sněmě o tehdejším vládním systémě velmi ostrou českou řeč poslanec dr. Edv. Grégr.

„Národní Listy“ ze dne 13. února 1895 č. 44. přinesly tuto řeč doslova spolu s přehledem o sněmovním jednání, ve kterém spolu kritisovaly tuto řeč, pochvalně se o ní zmiňvše. —

Toto číslo „Národ. Listů“ zabavilo c. k. státní návladnictví v Praze a c. k. zemský soud v Praze konfiskaci tuto — potvrdil z důvodův, že řeč sama zakládá zločin rušení veřejného pokoje čl. 65. t. z. a každá její pochvala že jest schvalováním nezákonitých činů vedle čl. 305 tr. z.

Tu postavili se poslanci čeští na obranu immunity řeči poslaneckých tvrdíce, že žádná řeč v parlamentě promluvená nepodlehá soudnímu rozsuzování, neboť immunita poslanecká jest nejen subjektivní ale i objektivní immunitou.

V ohledě tom nestalo se principiální rozhodnutí; konfiskace byla sice zrušena c. k. vrchním soudem pražským, avšak z jiných důvodův a této principiální otázce se vyhnulo.

To jsou ony tři příčiny boje za immunitu řeči poslaneckých.

Pravil jsem v úvodě: „aby se mohla posouditi bezměrnost bezdůvodnosti, kterým zejmena zamítána immunita českých řečí, v říšské radě mluvených, že třeba citovati jen znění zákonných ustanovení, jež jsou: čl. XVI. zákl. stát. zákonův, čl. 28 odst. 4. tisk. zákona a ustanovení jednacího řádu pro radu říšskou.

Čl. XVI. zákl. stát. zák. ze dne 21. prosince 1867 čís. 141 říš. zákona zní:

„Členové rady říšské nemohou pro hlasování, jež učinili v oboru své působnosti, nikdy k zodpovídání býti voláni; pro učiněné výroky v oboru této působnosti jenom od sněmovny, ku které náležejí.“

Čl. 28. tiskového zákona ze dne 17. prosince 1862 čís. 6. říš. zákona pro r. 1863, a sice odst. čtvrtý zní:

„Pro věrohodná sdělení veřejných jednání rady říšské a sněmu nemůže býti nikdo hnán k zodpovědnosti.“

Jednací řád pro radu říšskou schválený zákonem ze dne 12. května 1873 čís. 94. říš. zák. a uzavřený, změněný 2. března 1875 nikde pak nechová ustanovení, že by návrhy a řeči v parlamentě diti se musily jen v řeči německé. Tolik ustanoviti neodvážili se ani nejtužší centralisté v letech 1867 a 1873.

To měl jsem za nutno uvésti z předu ku porozumění následujícího.

II.

Boj za immunitu českých řečí.

A. Boj soudní.

Rozhodnutím ze dne 18. dubna 1894 čís. 11.824 potvrdil zemský trestní soud v Praze k návrhu c. k. státního návladnictva v Praze ze dne 14. dubna 1894 č. 6244 zabavení čísla stého „Národních Listů“ pro uveřejnění řeči dra. Vašatého a posl. Březnovského v říšské radě česky mluvených a uvádí důvody toho následující:

Obsahem článku: „Z říšské rady“ uveřejněného v č. 100. periodického v Praze vycházejícího tiskopisu „Národní Listy“ odpolední vydání ze dne 12. dubna 1894 hledí se popuditi k opovrhování osobou císařovou a správou státní a svésti k nenávisti k nim, což zakládá skutkovou povahu zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. lit. a) tr. z.

Článek ten dle nápisu svého prý obsahuje řeči, které poslanci Březnovský a dr. Vašatý v 271. sezení sněmovny poslanců dne 10. dubna 1894 v českém jazyce přednesli.

Jelikož však stenografický protokol o tom sezení tyto řeči nepřináší a tudíž posouditi nelze, zdali tyto řeči skutečně měly doslovný obsah toho způsobu, jaký v článku záhadném přiveden jest, nemůže se bráti zřetele k ustanovení čtvrtého odstavce § 28. tisk. zákona a dlužno jej posuzovati dle obecných zásad zákona

trestního a tiskového a bylo proto právem nalézti, jak výše uvedeno a konfiskaci potvrditi.

Proti této konfiskaci podal redaktor Josef Anýž drem. Janem Podlipným námitky k zemskému trestnímu soudu v Praze, ve kterých uvedl:

„Potvrzení této konfiskace nelze zákonem nikterak odůvodniti; článek zabavený a skutkovou povahu zločinu rušení veřejného pokoje domněle involvující obsahoval řeči na radě říšské pronesené; nepodlehá tedy žádné pochybnosti a ze samého tenoru nálezu konfiskačního vyplývá, že po pravdě věrně odpovídající sdělení o veřejném jednání rady říšské nemůže stihání ani subjektivní ani objektivní býti zavedeno, což plyne jasně z § 28. tisk. zákona.

Mohlo by tedy vedle zákona na konfiskaci jen tehdy uznáno býti a bylo by také slavné státní návladnictví jen tehdy oprávněno konfiskaci předběžnou nařiditi a za její potvrzení žádati, kdyby obsah řeči oněch v č. 100. odpol. vydání uveřejněný nebyl se věrně shodoval s řečmi skutečně pronesenými.

Toto stanovisko zásadně zaujímá také zemský soud v nálezu konfiskačním, odůvodňuje však nález tento tím, že řeči poslanců Březnovského a dra. Vašatého na radě říšské pronesené byly v jazyce českém předneseny a poněvadž prý vzhledem k tomu, že stenografický protokol řečí v jazyce českém přednesených nepřináší, posouditi nelze, zdali řeči ty měly doslovný obsah toho způsobu, jaký v článku závadném jest přiveden, nemůže prý se bráti zřetele k ustanovení § 28. tisk. zák.

Jest na první pohled patrno, jak svrchovaně nesprávnou jest tato argumentace, která příčí se

všem zásadám právním, i pro c. k. státní návladnictvo zajisté platícím, zejmena zásadě té, že na žalobci jest prokázati, že zákon byl porušen, při čemž naprosto nelze přihlížeti k tomu, je-li žalobci provedení důkazu toho obtížným čili nic.

Jest tedy patrno, že v návrhu na potvrzení konfiskace, který přece dle ducha zákona není ničím jiným nežli jakýmsi surogátem spisu obžalovacího odpovídajícím povaze řízení objektivního, musilo by státní návladnictvo důkaz provésti neb aspoň nabídnouti, že řeči reprodukované neodpovídaly věrně dle pravdy skutečnému jednání na radě říšské, a jen v případě, že by o tom tento soud byl přesvědčení nabyl, byl tu právní podklad pro potvrzení konfiskace.

Jakmile naproti tomu takovýto důkaz proveden není, nelze vedle § 28. tisk. zák. konfiskaci potvrditi, neboť okolnost, zdali řeči české do stenografického protokolu se pojímají čili nic, jest zcela irrelevantní pro posouzení immunity v § 28. tisk. zák. zaručené; vždyť § tento neobmezuje immunitu jen na to, co do protokolu bylo zaznamenáno, nýbrž na veškero veřejné jednání rady říšské; poněvadž pak zákonem zaručeno jest poslanci právo v jazyce českém na radě říšské mluviti, nelze z patrného nedostatku a z očividné vady protokolu stenografického dovozovati důsledky proti § 28. tisk. z.

Jakkoli tedy trvati musím na tom, že povinnosti státního návladnictva bylo provésti důkaz o tom, že článek domněle závadný věrně dle pravdy nereprodukoval řeči na radě říšské

přednesené, přece ze svrchované opatrnosti a s ohrazením, aby takto zákonu se příčícím způsobem bylo břímě průvodní na redakci svalováno a z nabídnutí důkazu tohoto snad praejudice byla stanovena pro případy příští, nabízím důkaz o tom, že věrně dle pravdy a do slova tak, jak na radě říšské byly předneseny, byly řeči poslanců Březnovského a dra. Vašatého v konfiskovaném odpoledníku „Národních Listů“ otištěny, následujícími svědky:

Josefa Sokola, říšského posl. ve Vídni
Václava Krumbholce, „ „ „ „
MUDra Em. Engla „ „ „ „
Richarda Purgharta, „ „ „ „
JUDra J. Vašatého, „ „ „ „
Václava Březnovského, „ „ „ „

Provedením důkazu tohoto bude zjištěno, že tu pochybnosti býti nemůže, že řeči poslanců věrně dle pravdy byly otištěny a že tudíž vedle § 28. tisk. zák. jevi se jakékoliv stihání sdělení řeči těchto býti nepřípustným.“

O těchto námitkách jednáno bylo dne 2. června r. 1894.

Zemský trest. soud rozsudkem z téhož dne čís. 13923. zamítl tyto námitky a potvrdil konfiskaci, přidav k tomu následující důvody:

„Soud jest v první řadě toho přesvědčení, že vedle ustanovení čl. 28. odst. 4. tisk. zák. jest zabezpečena jak immunita subjektivní, tak i objektivní, a vychází z toho stanoviska, že po zákoně nemůže býti stihán ani ten, kdo řeč nějakou jako zvolený poslanec na říšském sněmě pronesl, ani ten, kdo způsobem tisku věc takto pronesenou pravdivě dále rozšíří.

Avšak soud vychází dále z toho přesvědčení, že pokud se týče posuzování objektivního stihání tiskopisu nějakého, jenž řeč takto pronesenou dále rozšířil, vytisknuv ji v tom kterém díle tiskovém, nutno přihlížeti k ustanovením, jež uvedena jsou v hlavě 27. trest. řádu, poněvadž ustanovení § 483. tr. ř. nařizuje povšechně, že pro řízení ve věcech tiskových platí veškera ustanovení řádu trestního pokud v hlavě 27. trest. řádu, tedy v čl. 484 až včetně 494. tr. řádu nejsou ustanovení jiná od ustanovení řádu trestního se lišící.

Tato ustanovení zvláště v kapitole 27. tr. ř. uvedená sluší tudíž za výjimku z všeobecných ustanovení trestního řádu považovati, pokud by s nimi ustanovení trestního řádu v hlavách předcházejících obsaženými se neshodovala, ano kdyby i jim byla na odpor.

Lišení takové má zákonní poklad svůj v tom, že v ustanoveních tam uvedených stanovena jsou pravidla a normy, jichž při subjektivním stihání uvažovati nutno, kdežto normy a ustanovení v hlavě 27. tr. řádu uvedené uvažovati nutno tehdáž, běží-li o stihání objektivní.

Za výjimku z ustanovení všeobecných v trestním řádě uvedených sluší důvodně považovati i ustanovení § 493. tr. řádu, kterýž jednaje o námitkách podaných proti nálezu konfiskačnímu stanoví výslovně, že při jednání tomto má býti slyšen toliko státní zástupce a ten, kdo námitky proti nálezu konfiskačnímu podal.

Tato zvláštnost tohoto řízení objektivního má též i za následek, že při něm na př. v mezích ustanovení § 38. tisk. zákona ze dne 17. prosince 1862 na zastavení periodického tiskopisu nalézti

nelze, an výrok takový jedině v řízení subjektivním zákon připouští, poněvadž jedině v tomto řízení subjektivním po zákoně lze mluviti o vině pachatele sama, kterážto ale vina v řízení objektivním již z předu naprosto je vyloučena.

Jelikož tedy v řízení objektivním dle čl. 493 tr. řádu upraveném neběží a nejedná se o vině pachatelově, nelze tedy ani užiti zde obdobně oněch ustanovení, jež předepsána jsou pro případ ten, kde běží o řízení subjektivní a kde tudíž jedná se o průkazy o vině či nevině pachatele.

Soud tudíž v mezích ustanovení § 493. t. ř. pro objektivní řízení výhradně platících vyloučil připustnost jiných důvodův, maje za to, že v mezích ustanovení čl. 51. jednacího řádu pro sněmovnu rady říšské platného ze dne 2. března 1875, jenž obsahovati má úplné vyličení jednání, jak na říšské radě se sběhlo, protokol stenografický považovati slušno při tomto řízení objektivním za jedině průkazný, jenž sloužil i za podklad při vynášení nálezu konfiskačního ze dne 18. dubna 1894 č 11.824.

Jelikož ale řeči poslanců na říšské radě Václava Březnovského a dra. J. Vašatého tak, jak v zabaveném čísle 100. „Národní listy“ ze dne 12. dubna 1894 odpoledního vydání byly uveřejněny, v tomto stenografickém protokole se nenacházejí, protidůkaz ale o tom, že tyto řeči tak proneseny byly, vedle čl. 493 tr řádu jest vyloučen, nutno řeči ony uvažovati dle předpisu zákona tiskového a zákona trestního a nebylo řečem těmto

v čísle 100. „Národní Listy“ ze dne 12. dubna 1894 odpoledního vydání uveřejněným připustiti výhod v ustanovení § 28. odst. 4. tisk. zák. ze dne 17. prosince 1862 vytčených.

Nepožívají-li ale vytisknuté řeči tyto výhody v § 28. odst. 4. tisk zák. uvedené, nutno tiskopis, v němž uveřejněny byly i obsah řeči těchto posuzovati dle předpisů všeobecného zákona trestního.“

Proti tomuto rozhodnutí podal dr. Podlipný s Jos. Anýžem stížnost k vrchnímu zemskému soudu, které zde doslova neuvádím proto, poněvadž důvody, které zde neuvádím opakovány a provedeny jsou v stížnosti na jenerální prokuraturu, již níže otiskuji.

Vrchní zemský soud rozhodnutím svým ze dne 20. června 1894, čís. 14358 nevyhověl této stížnosti, odkazuje prostě stěžovatele „k správním důvodům v odpor vzatého rozsudku.“

Proti tomuto rozsudku ovšem není dalšího odvolání, jedině stížnost k uhájení zákona, kterou by podati musila jen gener. prokuratura k nejvyššímu soudnímu kasačnímu dvoru.

Dr. Podlipný s redaktorem Anýžem obrátili se na generální prokuraturu se žádostí, aby ona podala stížnost k uhájení zákona, jelikož zde porušen skutečně zákon.

Tato zmateční stížnost týkající se tak zásadního boje pracována výtečným vybroušeným perem přítele dr. Podlipného zasluhuje, aby ve své hlavní části pojata byla do této brožury, aby jednou viděli naši potomkové, jakým spůsobem jsme se musili domáhati práv tak očividných.

Vylíčivši celý stav věci praví tato stížnost:

„Již v jednom případě jednalo se o sporný výklad § 28. odst. 4. tisk. zákona a § 493. tr. řádu, kde totiž následkem podání zmateční stižnosti pro zachování zákona generální prokuraturou vydal c. k. nejvyšší kasační soud rozhodnutí plenární ze dne 20. července 1882 č. 6827. čís. 452., dle něhož zabezpečena jest immunita netoliko před subjectivním, nýbrž též před objectivním řízením trestním všem sdělením, uveřejněným tiskem v řečech, poslanci ve sboru zákonodárném proslovených, pokud jen „zprávy“ jsou pravdivy a věrny.

V témže rozhodnutí plenárním vytknuta zásada, že „zprávy“ takové „od každé jiné kontroly **mimo svou věrohodnosť**“ jsou osvobozeny.

Intenci zákona jest tedy, předejíti jakoukoli soukromou censuru řeči a porušení obsahu a smyslu jejich.

„Zpráva“ totiž nepřestává býti věrohodnou, je-li sebe stručnější, avšak za to zcela objectivní, byť i úmysl zpravodajův byl při tom jakýkoliv. Jest tedy pro posouzení immunity „zpráv“ nejdůležitější a jedinou controla „věrohodnost“; bez předchozího zjištění této podmínky nelze zprávám immunity odepříti.

Na stanoviska zmíněného plenárního rozhodnutí postavily se sice obě instance soudní, avšak odchýlily se zcela co do otázky věrohodnosti „zpráv“.

Jedná se zde totiž hlavně o rozhodnutí následujících otázek:

I. Smí výrokem soudním v § 28. odst. 4. tisk. zák. zaručené právo immunity odepřeno býti bez předchozího zjištění obsahu řeči výše uvedeným způsobem proslovených a věrohodnosti zprávám o takových řečech, které jsouce před-

neseny jazykem neněmeckým do stenografického protokolu nepřišly, o nichž tedy tento protokol svědectvi dáti nemůže, čili jinak řečeno: mají takové zprávy z toho jediného a nahodilého důvodu, že obsah řečí proslovených a tiskem uveřejněných v stenografickém protokole se nenachází, eo ipso posuzovány býti tak, jako zprávy skutečně „nevěrohodné“ anebo jako zprávy, o nichž zjištěno bylo, že nejsou věrny?

II. Smí vůbec a zejmena v případě vytčené neúplnosti stenografického protokolu vyloučen býti nabizený důkaz, resp. protidůkaz o obsahu řečí proslovených a o věrohodnosti zpráv, a lze tedy vůbec bezpečně na jisto postaviti, je-li zpráva věrohodna, a tím také immunni dle § 28. odst. 4. tisk. zák., čili nic? Konečně kterými prostředky možno důkaz provésti a jakým spůsobem důkaz a protidůkaz proveden býti má?

Ad I. Interpretace zákona, jakou zaujaly obě instance soudní, jest v zřejmém odporu

a) s účelem a intenci zákona,

b) s doslovným zněním zákona jakož i

c) jest v odporu sama v sobě, hledic ku konsequencím.

Ad I. *a*) Veškera moderní zákonodárství směřují k tomu, by zaručila nejen poslancům osobní jejich immunitu, nýbrž i k tomu, by beztrestnými byly veškery zprávy o jednáních sborů zákonodárných; veškera moderní zákonodárství totiž zaručují zprávám takovým věcnou jejich immunitu, pokud jen jsou věrohodnými; zákonodárství zaručují právo to všem poslancům bez rozdílu národností, zaručují je beze všeho obmezení veškerým pravdivým zprávám. — Účelem a intencí zákona jest učiniti jednání a řeči

v parlamentě majetkem celé veřejnosti, všech občanů státních, kteří nemohli na veřejných, každému přístupných sezeních parlamentu osobně podílu bráti; neboť usnesení parlamentu dotýká se v přední řadě zájmův občanstva, kteréž také právo má, by bez obtíží a překážek sledovalo a dovědělo se, o čem jeho zvolení zástupci jednají, by v čas návrhy a potřeby své těmto sděliti mohlo. — Tisk jest pak prostředníkem, pomocí jehož udržuje stálý styk ten, jenž zase jest podmínkou veřejného života parlamentárního.

Tato immunita není nijak na určité osoby omezena, jest immunitou vlastní, věcnou; tato immunita se neztrácí a nemůže ztratiti tím, že se řeč neprotokoluje; vždyť v některých státech protokol takový ani neexistuje; rozhodným jest pouze, že řeč byla promluvena, a že zpráva o ní byla věrna; naopak není ani zpráva věrna, když některé řeči promluvené jsou potlačeny; zákon naopak žádá zprávu o jednáních co nejvěrnější, ježto parlament jest jediným místem, kde poslanci mohou názory a výtky bez obavy před trestním stíháním přednésti jak vůči vládě, tak vůči veřejnosti.

Rakouský zákon, vytknuv tutéž zásadu v § 28. odst. 4. tisk. zákona, neučinil nijaké výhrady pro řeči německy promluvené; neučinil nikde obmezení, že by immunita závisela na protokolování řečí skutečně promluvených; není také zákonného ustanovení, že by protokol stenografický měl býti jediným dokladem o obsahu řečí v parlamentě proslovených, a o věrohodnosti zpráv.

Vzhledem k účelu zákona jest tedy zcela

nerozhodným a bez významu pro immunitu dle § 28. odst. 4. tisk. zák., byla-li řeč tiskem věrně uveřejněná proslovena jazykem německým čili jiným, jemuž státními základními zákony jest rovnost, stejnost vyhrazena, a byla-li dle toho v stenografický protokol zanesena čili nic; rozhodnou zůstává pouze otázka „věrohodnosti," jejíž zjištění jest sice stiženo, nikoli však nemožno, nebo dokonce vyloučeno.

Ad I. b) Doslovné znění § 28. odst. 4. tiskového zákona z r. 1862: „Naproti tomu nemůže nikdo pro věrohodné sdělení veřejných jednání rady říšské a sněmu k zodpovědnosti hnán býti" zřejmě vylučuje trestnost zpráv, dokud nebylo prokázáno, že zpráva není věrohodna.

Toto ustanovení zákonné nebylo jiným zákonem ani změněno, ani doplněno; naopak ústavními zákony z r. 1867. rovnoprávnost občanův a jazyků zabezpečujícími utvrzeno.

Obsahuje-li jednaci řád pro sněmovnu rady říšské z r. 1875. ustanovení, že stenografický protokol obsahovati má úplné vyličení jednání, jak se sběhlo, tedy stenografický protokol předložený nevyhovuje tomuto předpisu, neboť uváděje, že byla řeč pronesena, její obsahu neuvádí.

Není také nijakého nařízení, jež zákonem zaručenou immunitu obmezuje, a jež by tedy soudům býti mohlo základem nálezův; pakli ale nějaké nařízení bylo vydáno, není zákonem, a soudu přísluší zkoumati, není-li contra legem; obmezovalo-li by nařízení takové immunitu, bylo by contra legem. Zákon sám nezná tak dalekosáhlé výjimky, zásadu immunity přímo annulující, že by řeč musila býti

protokolovanou, má-li požívati výhody § 28. odst. 4. tisk. zák., ani že by stenografický protokol jediným měl býti průkazem obsahu řeči proslovených, dokonce pak i těch, kterých ani neobsahuje! —

Naopak „zprávy“ o řečech neprotokolovaných požívají téže immunity jako protokolované, pokud vůbec jest tu možnost dokázati jejich věrohodnost způsobem jakýmkoli; neboť tím, že snad nebyly náhodou protokolovány ve sněmovně, nestaly se ještě „nevěrohodnými“ právě tak, jako nejsou „zprávy“ věrohodnými již tím, že řeči byly protokolovány, v obou případech bylo by nutno teprve důkaz věrohodnosti provésti, byla-li by popírána.

Dokud se nezjistí, že „zpráva“ nebyla věrohodna, dotud dle vší obvyklé pravděpodobnosti dlužno zprávám víry dáti právě tak, jako pokládá se za bezúhonného ten, komu delikt přičísti nebo dokázati nelze.

ad I. c). Nálezy soudní vyloučivše beztrestnost zpráv ne z toho důvodu, že by jejich nevěrohodnost byla dokázána, nýbrž naopak jedině proto, že řeči ony tak, jak uveřejněny byly, v protokole stenografickém se nenacházejí a že také „protidůkaz“ o tom, že řeči tyto tak prosloveny byly, vyloučen jest, samy zřejmě doznávají, že nejrozhodnější podmínka trestního stihání, totiž věrohodnost zpráv nebyla naprosto uvažována, že ani nebyl učiněn pokus zjistiti obsah řečí skutečně promluvených, že právě proti všem zásadám právním a proti zřejmému ustanovení zákona důkaz o otázce této byl vyloučen, ač důkazy se

strany interesentů nabízeny byly jednak svědectvím řečníků samých, jednak svědectvím čtyř jiných poslanců, kteří dle manuskriptů slovo za slovem sledovali a vlastnoručně souhlasný obsah řeči a manuskriptův ověřili.

Dle interpretace soudních instancí by se státi mohlo, že pro formální a z příčin opportunity zavedené protokolování řeči pouze německých, by zprávy dle všech ostatních známek a dle všech možných důkazů zcela věrohodné, ano i doslovně znějící, zabaveny býti mohly a tak vědomě zákon by došel porušení.

Nechť uvedu názornější příklad: „Řečník mluví česky doslova dle konceptu řeči; řeč jeho sledují četní poslanci a předseda sněmovny; řeč jeho stenografují stenografové-zpravodajové; konečně řečník zachycuje řeč fonografem, nejvhodnějším pro budoucí takové případy vynálezem; obsah řečí jest tedy mnohonásobně zjištěn a byl co nejvěrněji dle těchto pramenů tiskem uveřejněn. Řeč tato však, byvši mluvena na př. česky, nebyla zanesena do protokolu sněmovního, zjištění obsahu její vyloučeno a zpráva o ní byla proto zabavena a immunita jí odepřena, a přece byly po ruce všechny tuto vytčené doklady o věrohodnosti, zejmena také fonograf! —

Lze říci v takovémto nebo podobném případě, že nález vynesen byl ve smyslu zákona?! Ano; avšak jen tehdy, kdyby zákon obsahoval kategorické ustanovení, že v takovém případě lze immunitu odepříti.

Zdaliž tu nebyla by odepřena immunita zprávě právě nejvěrohodnější z důvodů zcela formálních a všelikého jiného podkladu zákona postrádajících?

Dle výkladu soudního byli by poslanci, kteří jazyka německého neužívají neb ani neznají (nenít to podmínkou úřadu poslaneckého) přímo nuceni, aby buď řečnili německy, chtí-li, by řeči jejich přišly do rukou veřejnosti, anebo by vůbec po celá sezení mlčeli; rušila by se rovnocennost jazyků státními základními zákony zaručená, potlačila by se veřejnost sezení sborů zákonodárných, kdyby poslanci „slovanšti“ vesměs mateřských svých jazyků užívali, zkracovala by se tím politická práva občanů státních, neboť zprávy o jednáních parlamentu byly by nejen kusé, nýbrž nesrozumitelny, následkem vypuštění celých řeči nebo jejich částí, dle toho, jak řečníku napadlo mluviti.

Ježto v Rakousku zákony zaručeno jest každému poslanci právo užívati též v parlamentě svého jazyka mateřského a ježto také mu proto slovo odňato býti nemůže předsedou a tudíž jemu dovoleno jest celou řeč právě tak česky jako německy přednésti a ježto se předpokládati může, že zpravodaj na př. český řeč česky promluvenou dovede právě tak dobře a věrně stenografovati jako německou a ji také zajisté co nejvěrněji uveřejní, není příčiny, proč by se měl činiti rozdíl mezi immunitou řeči německých a neněmeckých a proč by se neněmeckým řečem a zprávám o nich neméně věrohodným immunita měla odpírati, zvláště když jinak obsah řeči a věrohodnost zprávy zjistiti lze.

„Jest ovšem neslučitelno s duchem ústavním, že řeči proto, že řečník neužívá jazyka německého, úředně se ignorují, nejsouce protokolovány (Waser), neboť jsouce dovoleny a ve všem ostatním rovno-

cenny, mají býti též v zájmu spravedlnosti protokolovány."

Avšak i kdyby běželo o řeč, která do protokolu se zanáší, stačilo by jednoduše vypustiti některé části řeči při stenografování ať již zůmyslně, ať nevědomky; záviselo by prostě od svědomitosti stenografovy nebo příslušných orgánů jiných, co do protokolu přijíti má a co nemá a co tedy má požívati immunity; také poslanci buď sami dodatečně opravujíce, ať sami, ať skrze verifikatory, měli by na věrohodnost „zpráv" a jejich immunitu vliv velice značný beze vší viny zpravodajovy.

Z celého plyne jasně, že zmatečnými jsou nálezy soudní odpírající immunitu „zprávám", aniž by především věrohodnost jejich byla soudně zjištěna a to jedině z toho důvodu, že dotyčné řeči v protokole stenografickém obsaženy nejsou a že jejich obsah zjistiti nelze, ježto protidůkaz jest prý vyloučen a že dle toho naloženo bylo se „zprávami" těmito, jakoby byly opravdu nevěrohodnými, ač, jak právě již prokázáno bylo, pro podobné rozhodnutí není nejmenšího zákonného aniž jiného podkladu.

Z rozhodnutí samých naopak jen vyplývá, že z těchže důvodů buď měla konfiskace býti zrušena jako nedovolená, buď měl proveden býti důkaz o věrohodnosti zpráv, jak zákon zřejmě toho vyžaduje.

ad II.

Z dosavadní úvahy tudíž plyne, že obsah řeči a věrohodnost zpráv zkoumána a zjištěna býti musí, než přikročiti lze k objektivnímu řízení samému dle § 493 tr. ř.

Jde tu hlavně o rozhodnuti těchto otázek dalších:

a) Jest nutno a dovoleno zákonem zjistiti věrohodnost „zpráv“ čili může býti vůbec vyloučen důkaz, resp. protidůkaz o praejudiciální otázce „věrohodnosti“?

b) Jsou — hledě zvláště k neúplnosti stenografického protokolu — přípustny veškery ostatni obvyklé prostředky průvodní a je-li připuštěn důkaz jedné, může-li býti odmítnut protidůkaz strany druhé?

c) Kdo, jak a v kterém stadiu řízeni má důkaz vésti?

ad II. a) Z důvodu nálezu lze vycititi, že, kdyby protidůkaz vyloučen nebyl, tedy kdyby bylo bývalo dovoleno otázku věrohodnosti zpráv na jisto postaviti, výrok soudní by asi zněl zcela jinak.

Nedá se dobře logicky srovnati, jestliže na jedné straně zjištění nějaké otázky zákon klade za rozhodujici jedinou podminku a zároveň se výrokem soudnim odnimá právo důkazy, resp. protidůkazy provésti, takže podmínka ta zůstala nerozhodnutou.

Tuto logickou nesrovnalost vysvětliti lze tim:

α) že jednak zaměněno a nesprávně užito bylo ustanoveni § 493 tr. ř. a že samo

β) ustanoveni § 493 tr. ř., pokud se týče vedeni důkazu, nesprávně bylo vykládáno.

Již prokázáno bylo, že i v tom případě, kdyby i správným bylo, že § 493. má již v této předběžné otázce platnosti a že dle téhož výkladu „protidůkaz“ o věrohodnosti „zpráv“ jest vyloučen, nebylo by možno zprávě nějaké jinak objectivně

věrné immunity odepříti a z nedostatečného vedení důkazu souditi na úplný důkaz.

Avšak důkaz proveden býti mohl a proveden býti měl, a nemůže poškozený činěn býti zodpovědným za odchylný výklad zákona, jenž důkaz předpokládá a žádá.

Přehlednouti nelze repressivní povahu tiskového zákona, kde právě na rozdíl od praeventivního systému neběží o to, aby se škodlivé publikace zamezily a potlačily, naopak, kde jest zákonnou podmínkou zakročení obsahem tisku odůvodněná zodpovědnost před zákonem!

Kdy přichází k platnosti ustanovení § 493. tr. řádu?

Z doslovného znění vidno, že § 493. tr. ř. upravuje řízení objektivní, vztahuje se na ty případy, kde soud má vynésti výrok: zdali obsah tiskopisu zakládá trestní skutek a že v tom případě zákaz dalšího rozšiřování tiskopisu se nařizuje; a když jedná se o námitkách proti takovému výroku soudnímu a obsahu tiskopisu.

Vztahuje se tedy na ty případy, kde trestnost není vyloučena, tedy případy vytčené v § 28. odst. 1., 2. a 3. tisk. z., nikoli však v odst. 4. téhož § 28., jak patrno již ze znění: ... následkem čehož tento výjimečný případ vyloučen jest z platnosti tiskového zákona a tedy také z moci § 493 tr. z. ovšem pokud zprávy jsou věrohodny, kterážto podmínka jest tedy jaksi hrázi a překážkou, kteráž dříve odstraněna by býti musila, než by pak vynesen býti mohl výrok o skutkové povaze deliktu „nevěrohodným" obsahem spáchaného; musila by dříve odstraněna býti známka

immunity a beztrestnosti a t. j. zjištěna věrohodnost zpráv.

Dle toho dlužno dvě různé na sobě praejudicialně závislé otázky zodpověděti, totiž:

1. Jest v konkretním případě zaručena immunita a vyloučeno trestní stíhání vůbec?

2. Byl-li vedle § 493 tr. ř. spáchán obsahem tiskopisu trestní čin v tom případě, když totiž immunita musila býti odepřena pro dokázanou nevěrohodnost zpráv?

Otázka druhá závisí patrně na rozhodnutí otázky prvé, kteráž tedy nezbytně musí býti především na jisto postavena a sice všemi obvyklými průvody.

O této praejudicialní otázce podmiňující užití § 493. tr. ř. nemůže užito býti téhož § 493. tr. ř. a ani nemůže na rozhodnutí její vlivu míti jakýkoli výklad § 493. tr. ř., zejména co se týče připuštění protidůkazu. Dokud se nezjistí řádně a bezpečně dle obecně platících zásad obsah řeči a věrohodnost zpráv, dotud není jisto, přikročí-li se k trestnímu stíhání dle § 493. tr. ř. a k vynesení objektivního nálezu činí nic.

Kdežto v § 493. tr. ř. jde o posouzení obsahu, jedná se v praejudiciální otázce teprve o zjištění obsahu.

Zjistí-li se však, že „zprávy" jsou věrohodny, odpadne otázka druhá a řízení dle § 493. tr. ř. samo sebou.

Zřejmo jest, že pro posouzení průpravné, praejudicialní otázky „věrohodnosti zpráv" platí zásady obecného řádu trestního a že § 493. tr. ř. v tomto stadiu, pokud se jedná o podmínky immunity,

nemá platnosti a významu, nýbrž naopak závisí od rozhodnutí tohoto.

Z téhož důvodu, jako § 493. tr. ř. samotný, odpadá také dedukce, že jest protidůkaz o obsahu řeči a věrohodnosti zpráv vyloučen.“ Ježto nálezy soudní pro vyloučení důkazů jiného důvodu neuvedly a ježto také v té příčině ani zákon nerozeznává, naopak důkaz předpokládá, možno, ba nutno o obsahu řeči a věrohodnosti zpráv provésti důkaz i protidůkaz beze všeho obmezení, což zvláště se osvědčí tehdy, když jako v tomto konkretním případě, řeč v protokole stenografickém zanesena není a předejde se takto nebezpečí, že by odepřena býti mohla immunita „zprávám“ jinak věrným.

Proto nemůže se vztahovati § 493 tr. z. již do předchozí otázky o immunitě, kteráž důkazu vyžaduje, ba ani v tom případě, když skutečně § 493 tr. ř. k platnosti přichází, nelze důkazy — tedy akty processuální — klásti výše na újmu práv materialních.

Výklad § 493 tr. ř. obsahuje však — nehledě k tomu, že pro posouzení „věrohodnosti“ jest irrelevantním — další nesrovnalosti. Neboť, je-li již, jak nálezy uvádějí — důkaz dle § 493 tr. z. vyloučen, jest vyloučen též důkaz stenografickým protokolem; nepřipouští-li se protidůkaz, nelze připustiti důkazu bez porušení spravedlnosti a zásady rovnosti stran, není nikde ustanovení výjimečného k § 493. tr. ř., jež ohledně stenografického protokolu činilo nějaké výjimky; připuštěn-li však důkaz jeden, proč nebyl připuštěn důkaz další, proč nebyla slyšena též strana druhá, poškozená?

Buď tedy neměl ani stenografický protokol býti

jako důkaz (zejmena, když řeč neobsahuje) připuštěn, aneb měly býti připuštěny důkazy nabízené všechny. Tim stalo se, že na jedné straně uznalo se za dokázané, co skutečně nikterak dokázáno nebylo, t. j. nevěrohodnosť, kdežto na straně druhé odepřelo se naprosto právo věrohodnosť dokázati.

Jest tedy nepochopitelno a nevysvětlitelno, že přes všechny tyto soudu známé a namitané okolnosti, stenografickému protokolu taková důležitosť byla podkládána, ač řeči neněmeckých neobsahuje a tedy důkaz jim se nikdy zdařiti nemohl! Jest však povinnosti nejen soudu, avšak i veřejného žalobce vedle § 3. trest. řádu přihlížeti též k tomu, co jest k obhájení obviněného.

Jména řečníkův i svědků byla současně se zabavenou zprávou uveřejněna; manuskripty byly nabízeny; mohl tedy a měl jimi neúplný důkaz protokolem býti doplněn, dříve než vynesen byl nález objectivní co do obsahu samého.

Dle platných zásad řízení soudních jest věci žalobce žalobu odůvodniti a věci žalovaného obrany své doložiti. Popírá-li veřejný žalobce immunitu, jest jeho povinností návrh konfiskační zřejmě odůvodniti a nemůže interessentům odňata býti možnosť, věrohodnosť zase dovoditi protidůkazem.

Úkolem soudu pak jest z úřední povinnosti vyšetřiti, je-li dovoleno vůbec vynésti nález konfiskaci potvrzující čili stíhání trestní vzhledem ku § 28 odst. 4. vyloučiti.

Již v tomto stadiu dlužno tedy obsah řeči proslovených opatřiti a věrohodnosť zpráv posouditi; neboť na tom jedině závisí trestní stíhání další.

Jestliže dovoláváním stenografického protokolu se strany veřejného žalobce důkaz ten byl nabídnut,

mělo na této cestě pokračováno býti, když bylo patrno, že stenografickým protokolem nic zjištěno nebylo a měla věrohodnost za každou cenu býti zjištěna.

Byl-li na tomto základě přece vydán nález konfiskaci potvrzující, nelze straně poškozené odepříti, by cestou námitek anebo stížnosti svůj protidůkaz provedla dle zásad obecně platných

Tímto správným řízením vyloučena bude dojista veškera pochybnosť, nebyly-li stíhány zprávy věrohodné a nebyla-li immunita § 28 odst. 4. zaručená porušena.

Až potud jde boj soudní o immunitu českých řečí; o výsledku jeho povím, až vyličím další parlamentární boj.

II.

Boj za immunitu českých řečí.

B. Boj parlamentární.

1. V této záležitosti svedena byla celá řada šarvátek parlamentárních.

První boj v té věci zahájil při generální debatě o rozpočtě dr. Vašatý.

V sezení rady říšské dne 7. dubna 1894 (sten. prot. str. 12.896 d 1.) pravil:

„Musila přijíti teprve Plenerova koaliční vláda, aby vydala tak něco neslýchaného a nevídaného jako jest následující výnos (čte) čís. exh. 1162 vrch. st. zast: Vysoké c. k. ministerstvo práv došlým sem výnosem ze dne 6. dubna 1894 č. 24230 ai 1893 sem sdělilo, že dle bezvýminečného zvyku präsidia sněmu poslancu řeči v jiném jazyce, nežli v německém toho času do stenografického protokolu se nepřijímají . . .“ (Slyšte, slyšte!) Vašatý pokračuje: „To je tedy největší starosti vlády a hr. Schönborna, aby národní práva rušila.“ (Tak jest!) Vašatý čte dále: „Pakli takováto řeč tiskem se uveřejní, pak nemůže ona, poněvadž v stenografickém protokole se nenalezá, s tímto protokolem býti porovnána, a proto nemůže býti také zkoušeno, zdali dostává se jí v čl. 28. odst. 4. žádaného kriteria věrohodnosti.

Z toho následuje, pravím já, že otisk takovéto řeči nepožívá dobrodiní čl. 28. alinea 4. tisk. zákona.“ (Slyšte! Velký hluk a volání.)

Poslanec Sokol: „My tedy nemáme immunity, nýbrž ministr ruší zákon sám!“ (Velký hluk, místopředseda zvoní.)

Poslanec dr. Vašatý: „Taková vláda nemá zde ani seděti!“

Poslanec Sokol: „Tak stenografický protokol má immunitu!“

Místopředseda dr. Kathrein: „Prosím, p. poslanče Sokole, vy teď nemáte slova.“

Poslanec Sokol: „To nic nedělá.“ (Hlučná veselost.)

Poslanec dr. Vašatý čte dále: „Proto, tak zní totiž logika hraběte Schönborna, (dr. Brzorád: „Podivný ministr!“) proto musí se posuzovati dle všeobecných zásad trestního a tiskového zákona; měl ještě říci „jen s tím před výminečný soud.“ (Velmi dobře.)

Cís. k. státní návladnictví se proto vyzývá, (Slyšte, slyšte!) pro budoucnost v takovýchto případech předsejíti ve smyslu těchto vývodův.

Praha, dne 12. února 1894.

C. k. vrchní státní návladní:
Jansa.

(Hluk a křik: To je škandál, ministr ruší sám zákony.)

Poslanec dr. Brzorád: „Ale pravda je to přece.“

Místopředseda dr. Kathrein: „Prosím vás, pane poslanče Brzoráde, buďte tich!“

Dr. Brzorád: „Já za to nemohu, když to je pravda!“

Místopředseda dr. Kathrein: „Vy ale teď nemáte mluviti a prosím, abyste nemluvil.“

Poslanec dr. Vašatý pokračuje: „Já konstatuji i jsou toho zde svědkové, že dřívější president

dr. Smolka nikterak nezamítal žádosti, aby neněmecké řeči přijímány byly do stenografického protokolu, nýbrž tvrdil toliko, že z praktických a technických důvodů jest to dočasně neuskutečnitelno, tak že v nařízení ministerstva práv nalezá se přímá nepravda — (Poslanec dr. Pacák: „Přímá nezákonnost!“) nepravda, které se dopouští ministr, aby státní návladnictva uvedl v omyl!“ (Str. 12890 a 91 stenografického protokolu ze dne 7. dubna 1894 o 270. sezení 11. zasedání.)

Dr. Vašatý pokračuje: „Tímto libovolným činem ministra práv jest především čl. XVI. základních státních zákonů z 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. týkající se immunity nejhrubším způsobem porušen:

Vyjádření slovanských poslanců v tomto domě učiněná zbavují se veškeré immunity, jen vyjádření německých poslanců a koalované většiny jsou immunní, nás řadí do poslanců druhé řady. —

Jest to také porušení čl. 28. al. 4. tiskového zákona a čl. XIX. státních základních zákonův. Jest to zkracování činnosti slovanských poslanců, kteří nyní nemohou ku svým voličům ani mluviti. (Bravo, bravo; volání: pojďme raději pryč; pak nás sem nevolejte a nedělejte z ústavy komedii! Potlesk.) Ministr práv prohlásil naše řeči za prosté immunity, jest to neslýchaná libovůle, jest to hanba pro rakouské soudnictví, hanba pro ministerstvo samo. Já mám však naději, že naši soudcové a výjimečné soudy v Praze nedají se těmito nezákonitými výnosy svésti.

Akt ministra práv jest libovůle, jaká se dosud nestala.

Takové bezohledné porušení a nejhrubší porušení nestalo se ani českému národu za nejne-

přátelštějších vlád Herbsta a Jiskry a za 32 roků trvání tiskového zákona.

Tímto nařízením dosáhla zášť a nenávist hr. Schönborna proti českému národu svého kulminačního bodu."

Dne 10. dubna 1894 (na str. 12955 až 12959 stenografického protokolu) opakoval dr. Vašatý své vývody ohledně českých řeči, však šarvátka jen o tento předmět specielně svedena nebyla.

2. Dne 19. dubna 1894 podal poslanec Dr. Kaizl následující interpelace (stenografického protokolu str. 13265):

Interpelace
poslance J. Kaizla a soudruhů k Jeho Excel. ministru práv, týkající se zákona tiskového.

V debatě o stát. rozpočtu na rok 1894 byl vysokému domu předložen výnos ministerstva práv ze dne 6. února 1894 č. 24230 ai 1893, kterým sděleno bylo úřadům ku správě tisk. zákona určeným, že řečem mluveným v radě říšské, v řeči neněmecké, které dle zvyku do stenografického protokolu se nepřijímají, výhod čl. 28. tisk. zák. se nedostává a že mají býti posuzovány dle všeobecného ustanovení zákona trestního a tiskového.

Tento výnos, jehož trvání nebylo popřeno ani ministrem práv ani jiným zástupcem vlády, jest v přímém odporu jasnému ustanovení čl. 28. tisk. zák., „že pro věrohodné zprávy o veřejných jednáních říšské rady a sněmu nemůže nikdo k zodpovědnosti býti hnán," aniž by zde uvádělo se, že snad stenografický protokol má býti výlučně přípustným průvodním prostředkem věrohodnosti.

Jest naopak nepopíratelno, že důkaz pravdy

každým zákonným prostředkem průvodním jest přípustným.

V nemenším odporu stojí tento výnos a jeho konsekvence k čl. XVI. základních státních zákonů z 21. prosince 1867 č. 141 říš. zák., který ustanovuje immunitu všem v říšské radě učiněným vyjádřením, aniž by to činil závislým, zdali přijata byla do jakéhos protokolu čili nic.

Přijetí a uveřejnění v stenografických protokolech jest zvykem, bez kterého, jak historický vývoj dokazuje, volné immunní řeči v parlamentě trvaly, také nyní trvají a v budoucnosti trvati budou.

Proto ani čl. 16. citovaných zákl. zákonů, ani čl. 28. tisk. zákona nečiní o něm zmínky, maje toliko široké všeobecné ustanovení.

Přijetí neb nepřijetí řeči mluvené do stenografického protokolu nemá tudíž i pro úřady, které mají správu zákona, připadně správu státních základních zákonův, nižádného významu. A pakli dotyčný výnos dovolává se toho zvyku, že jen německé řeči přijímají se do stenografického protokolu, jeví se v tom přímo základním státním zákonům odporující tendence, poněvadž tento zvyk těmi neb oněmi výmluvami dá se sice zakryti, ale vůči jasnému rovnému právu jazykův a národů zaručenému čl. 19. zákl. státních zákonův a 51 jednacího řádu nedá se odůvodniti.

Tímto výnosem má se neněmeckým poslancům a jejich řečem dosud jen z oportunistických důvodův učiněné bezprávi státi zákonní instituci, která kulminuje v tom, že má se neněmeckým řečem a řečníkům vziti bezprávně immunita.

jako důkaz (zejmena, když řeč neobsahuje) připuštěn, aneb měly býti připuštěny důkazy nabízené všechny. Tím stalo se, že na jedné straně uznalo se za dokázané, co skutečně nikterak dokázáno nebylo, t. j. nevěrohodnosť, kdežto na straně druhé odepřelo se naprosto právo věrohodnosť dokázati.

Jest tedy nepochopitelno a nevysvětlitelno, že přes všechny tyto soudu známé a namítané okolnosti, stenografickému protokolu taková důležitosť byla podkládána, ač řeči neněmeckých neobsahuje a tedy důkaz jim se nikdy zdařiti nemohl! Jest však povinnosti nejen soudu, avšak i veřejného žalobce vedle § 3. trest. řádu přihlížeti též k tomu, co jest k obhájení obviněného.

Jména řečníkův i svědků byla současně se zabavenou zprávou uveřejněna; manuskripty byly nabízeny; mohl tedy a měl jimi neúplný důkaz protokolem býti doplněn, dříve než vynesen byl nález objectivní co do obsahu samého.

Dle platných zásad řízení soudních jest věci žalobce žalobu odůvodniti a věci žalovaného obrany své doložiti. Popírá-li veřejný žalobce immunitu, jest jeho povinnosti návrh konfiskační zřejmě odůvodniti a nemůže interessentům odňata býti možnosť, věrohodnosť zase dovoditi protidůkazem.

Úkolem soudu pak jest z úřední povinnosti vyšetřiti, je-li dovoleno vůbec vynésti nález konfiskaci potvrzující čili stíhání trestní vzhledem ku § 28 odst. 4. vyloučiti.

Již v tomto stadiu dlužno tedy obsah řeči proslovených opatřiti a věrohodnosť zpráv posouditi; neboť na tom jedině závisí trestní stíhání další.

Jestliže dovoláváním stenografického protokolu se strany veřejného žalobce důkaz ten byl nabídnut,

mělo na této cestě pokračováno býti, když bylo patrno, že stenografickým protokolem nic zjištěno nebylo a měla věrohodnost za každou cenu býti zjištěna.

Byl-li na tomto základě přece vydán nález konfiskaci potvrzující, nelze straně poškozené odepříti, by cestou námitek anebo stížnosti svůj protidůkaz provedla dle zásad obecně platných

Tímto správným řízením vyloučena bude dojista veškera pochybnost, nebyly-li stíhány zprávy věrohodné a nebyla-li immunita § 28 odst. 4. zaručená porušena.

Až potud jde boj soudní o immunitu českých řečí; o výsledku jeho povím, až vylíčím další parlamentární boj.

II.

Boj za immunitu českých řečí.

B. Boj parlamentární.

1. V této záležitosti svedena byla celá řada šarvátek parlamentárních.

První boj v té věci zahájil při generální debatě o rozpočtě dr. Vašatý.

V sezení rady říšské dne 7. dubna 1894 (sten. prot. str. 12.896 d 1.) pravil:

„Musila přijiti teprve Plenerova koaliční vláda, aby vydala tak něco neslýchaného a nevidaného jako jest následující výnos (čte) čís. exh. 1162 vrch. st. zast: Vysoké c. k. ministerstvo práv došlým sem výnosem ze dne 6. dubna 1894 č. 24230 ai 1893 sem sdělilo, že dle bezvýminečného zvyku präsidia sněmu poslanců řeči v jiném jazyce, nežli v německém toho času do stenografického protokolu se nepřijimaji . . .“ (Slyšte, slyšte!) Vašatý pokračuje: „To je tedy největší starosti vlády a hr. Schönborna, aby národní práva rušila.“ (Tak jest!) Vašatý čte dále: „Pakli takováto řeč tiskem se uveřejní, pak nemůže ona, poněvadž v stenografickém protokole se nenalezá, s tímto protokolem býti porovnána, a proto nemůže býti také zkoušeno, zdali dostává se ji v čl. 28. odst. 4. žádaného kriteria věrohodnosti.

Z toho následuje, pravím já, že otisk takovéto řeči nepožívá dobrodiní čl. 28. alinea 4. tisk. zákona.“ (Slyšte! Velký hluk a volání.)

Poslanec Sokol: „My tedy nemáme immunity, nýbrž ministr ruší zákon sám!“ (Velký hluk, místopředseda zvoní.)

Poslanec dr. Vašatý: „Taková vláda nemá zde ani seděti!“

Poslanec Sokol: „Tak stenografický protokol má immunitu!“

Místopředseda dr. Kathrein: „Prosím, p. poslanče Sokole, vy teď nemáte slova.“

Poslanec Sokol: „To nic nedělá.“ (Hlučná veselost.)

Poslanec dr. Vašatý čte dále: „Proto, tak zní totiž logika hraběte Schönborna, (dr. Brzorád: „Podivný ministr!“) proto musí se posuzovati dle všeobecných zásad trestního a tiskového zákona; měl ještě říci „jen s tím před výminečný soud.“ (Velmi dobře.)

Cis. k. státní návladnictví se proto vyzývá, (Slyšte, slyšte!) pro budoucnost v takovýchto případech předsejíti ve smyslu těchto vývodův.

Praha, dne 12. února 1894.

C. k. vrchní státní návladní:
Jansa.

(Hluk a křik: To je škandál, ministr ruší sám zákony.)

Poslanec dr. Brzorád: „Ale pravda je to přece.“

Místopředseda dr. Kathrein: „Prosím vás, pane poslanče Brzoráde, buďte tich!“

Dr. Brzorád: „Já za to nemohu, když to je pravda!“

Místopředseda dr. Kathrein: „Vy ale teď nemáte mluviti a prosím, abyste nemluvil.“

Poslanec dr. Vašatý pokračuje: „Já konstatuji i jsou toho zde svědkové, že dřívější president

dr. Smolka nikterak nezamítal žádosti, aby neněmecké řeči přijímány byly do stenografického protokolu, nýbrž tvrdil toliko, že z praktických a technických důvodů jest to dočasně neuskutečnitelno, tak že v nařízení ministerstva práv nalezá se přímá nepravda — (Poslanec dr. Pacák: „Přímá nezákonnost!“) nepravda, které se dopouští ministr, aby státní návladnictva uvedl v omyl!“ (Str. 12890 a 91 stenografického protokolu ze dne 7. dubna 1894 o 270. sezení 11. zasedání.)

Dr. Vašatý pokračuje: „Tímto libovolným činem ministra práv jest především čl. XVI. základních státních zákonů z 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. týkající se immunity nejhrubším způsobem porušen:

Vyjádření slovanských poslanců v tomto domě učiněná zbavují se veškeré immunity, jen vyjádření německých poslanců a koalované většiny jsou immunní, nás řadí do poslanců druhé řady. —

Jest to také porušení čl. 28. al. 4. tiskového zákona a čl. XIX. státních základních zákonův. Jest to zkracování činnosti slovanských poslanců, kteří nyní nemohou ku svým voličům ani mluviti. (Bravo, bravo; volání: pojďme raději pryč; pak nás sem nevolejte a nedělejte z ústavy komedii! Potlesk.) Ministr práv prohlásil naše řeči za prosté immunity, jest to neslýchaná libovůle, jest to hanba pro rakouské soudnictví, hanba pro ministerstvo samo. Já mám však naději, že naši soudcové a výjimečné soudy v Praze nedají se těmito nezákonitými výnosy svésti.

Akt ministra práv jest libovůle, jaká se dosud nestala.

Takové bezohledné porušení a nejhrubší porušení nestalo se ani českému národu za nejne-

třeba nastupovati cestu nutnosti. K odůvodnění pilnosti dovolím si odvětiti, že navrhovateli především záleželo na tom, zjednati si z autentického pramene jistotu, že výnos ten existuje. (Souhlas.)

Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti na čtení dotyčného výnosu dne 7. dubna a později nereagoval, on interpelaci k němu se vztahující a dne 19. dubna podanou neodpověděl a teprve v sezení dne 23. května existenci tohoto výnosu potvrdil a při tom, jakož i dříve dne 22. května pokusil se oprávněnost tohoto výnosu takovými argumenty opřiti, které nám velké nebezpečí, jež výnos tento v sobě chová, v jasné světlo staví a nás rovněž pobádá, abychom tento útok dle sil svých odrazili. Výnos tento ve své původní formě jest patrně namířen proti řečem v německém jazyce zde přednesených. Interpretace, kterou nám Jeho Excellence pan ministr, povolaný a authentický interpret svého vlastního výnosu, byl předložil, posunula nebezpečí, jak již p. poslanec dr. Herold ve své předvčerejší řeči dovodil, a jak to německé orgány samy vycitily a konstatovaly, mnohem blíže, že všecky řeči v této sněmovně pronesené, výhody § 28. tisk. zák. tak dlouho požívati nebudou a tak dlouho jimi dle všeobecného trestního a tiskového zákona naloženo býti má, pokud stenografický protokol předložen není a tudíž řeči pronesené se stenogramy se porovnati nemohou.

Nechci ve vás podezření vzbuditi, že otázku immunity v neněmecké řeči pronesených řečí do druhé řady stavěti chci, že celou tuto otázku na pole zcela jiné chci převésti k tomu účelu, abych někoho pro svůj náhled získal. Nic takového nemám v úmyslu! Já a moji kolegové na těchto (pravých)

lavicích pociťují hluboce a těžce bezpráví, jež se všem neněmeckým řečem děje tím, že tyto řeči pronesené do onoho protokolu pojaty nejsou, který dle § 51. jednacího řádu, jež sama tato sněmovna sdělala, tvořiti má věrné podání společného jednání. Jsme vzrušeni pokořením, jež se neněmeckým národům děje. (Tak jest!) a pravíme rozhodně, že tak dlouho spokojeni nebudeme, pokud toto bezpráví odstraněno nebude a pokud rovnoprávnost neněmeckých v Rakousku existujících zemských řečí, které státními základními zákony i ve veřejném životě ochrany požívají, provedena nebude i v tomto parlamentě, jenž podle svých intencí tvořiti má obraz soustředění společného, veřejného života. (Souhlas.) Ale, pánové, tento boj musí zde intra muros vybojován býti, on není více v nerozlučitelném spojení s výnosem pana ministra spravedlnosti, kdyby názory, jež pan ministr spravedlnosti ve svých řečech dne 22. a 23. května zde pronesl, platnosti nabyly. Kdyby tyto názory platnosti nabyti měly, pak nebylo by pochybnosti, že by všeobecně zde v parlamentě pronesené řeči tak dlouho censuře úřadů bezpečnosti a státních zastupitelstev podlehaly, pokud by v stenografický protokol pojaty nebyly; ba i pokus byl učiněn, zcela proti všeobecně platícím pravidlům našeho trestního líčení — důkaz pravdy zatlačiti. (Tak jest! Zcela správně!)

Tím by nejcitlivějším způsobem poškozena byla immunita poslaneckých řečí. Tím by ku mnohým překážkám, jež volné působení našeho tisku omezují a poutají, nová těžká překážka přibyla. (Živý souhlas.) A toto obé dle možnosti zameziti, má v úmyslu námi činěný návrh a on účel svůj zcela a platně jen tenkráte vyplní, když bude

ihned přijat a z tohoto stanoviska odporučuji vám pilnost našeho návrhu. (Živý souhlas a potlesk.)

Předseda: Zahajuji debatu o pilnosti návrhu. K slovu přihlásili se a sice proti: p. posl. Morré, pro pp. poslanci: dr. Brzorád, dr. Pacák, Špinčič, Biankini, dr. Lueger. Slovo má p. poslanec Morré.

Poslanec Morré: Dlouhou řadu let byli Čechové tady tak mocni, že dovedli proti Němcům všeho dosáhnouti, čeho dosáhnouti chtěli. Tenkráte neuznali toho potřebu, takový návrh tady podati. (Souhlas na levici.) V době, kdy hospodářské otázky vlnovitě se pohybuji, kdy země touží po skutečné pomoci, má býti práce v jejich prospěch takovými návrhy rušena a mařena. (Souhlas na levici, hlučný odpor na českých lavicich. Opětná pochvala v levo. Dlouhotrvajici velký hluk a hlomoz.)

Posl. Morré křiči: Dnes jsme my Němci při vesle a dnes máme také my co poroučeti! (Opětně hlučné přerušeni z českých lavic. Bouřliv é projevy odporu a nevole.)

Posl. Morré (učiniv několik kroků v před k českým poslancům): Činím návrh, aby se pilnost návrhu zamitla. (Potlesk a pochvala na levi ci.)

Předseda: Slovo má p. posl. dr. Brzorád.

Poslanec dr. Brzorád: Vysoká sněmovno! Musim se zcela rozhodně proti tomu ohraditi, co zde právě p. poslanec Morré pronesl. My jsme nikdy hospodářskou práci této sněmovny nerušili (Živý souhlas, živý odpor.), my nepodali tento návrh proto, abychom hospodářskou práci této sněmovny rušili, nýbrž abychom práva této sněmovn y obhájili. (Živý souhlas a potlesk.)

A poněvadž se p. poslanec tázal, proč jsme svůj návrh dříve neučinili, pokud zde byla majo-

rita slovanská — ačkoli jest to nesprávno — tedy mu jednoduše odpovídám: Poněvadž se tenkráte takovéto přestoupení zákona a vůbec něco takového nestalo. (Živý souhlas.)

Předseda (přerušuje): Prosím, pane poslanče, vy jste nazval onen výnos přestoupením zákona. (Hlasy: Tak jest také.)

Poslanec Brzorád: Excellenci, chci to dokázati!

Předseda: Musím vás proto volati k pořádku!

Poslanec dr. Brzorád (pokračuje): Pánové! Pro každého svobody milovného muže, ano i pro každý parlament nastávají mnohdy momenty, kde by jednání nerychlé bylo chybou a dle výroku jistého státníka jest v politickém životě chyba rovna zločinu. (Zcela správně!) A takovým momentem, pánové, jest pro každý parlament na celém světě okamžik, kdy státní moc zcela nepokrytě chce zabrániti, aby slova poslanci pronesená volně mezi lid vnikla. (Tak jest!) Nutnost obrany proti tomu jest pro náš parlament eminentní. Neboť volné slovo v tomto parlamentě jest jediným právem, které nám ve skutečnosti zůstalo; (Velmi dobře.) jest beztoho náš parlamentarismus, jak všemi stranami přiznáno jest, bezmocným. Pánové, co znamená výnos ministra spravedlnosti? Nic jiného, než útok na immunitu, na svobodu tisku a na rovné právo všech národností! (Živý souhlas.) Pánové, tento výnos jest hlavně namířen proti neněmeckým národům této poloviny říše, (Zcela správně) proto, aby se proň vládnoucí většina captivovala a aby se zastřelo, že se tu o svobodu všech národů jedná. (Tak jest!) Nenechte se proto od pilného jednání odvrátiti, neboť „hodie mihi, cras tibi, prinpipiis

obsta sero medicina paratur", praví staré přísloví, a nezapomínejte na staré přísloví „s jídlem přichází chuť k jídlu". Porušení immunity jest zjevno, neboť v zákoně jest bez obmezení ustanoveno, že všecko, co v parlamentě promluveno jest, immunity požívá, a že sdělení věrně dle pravdy učiněná, nikým stíhána býti nemohou. Zákon nečiní rozdílu, jsou-li v stenografickém protokole neb ne, aneb v jakém jazyce pronesena byla. Ani o tom, co dr. Menger o censuře předsedově pravil, není ničeho v zákoně ustanoveno! Ubi lex non distinguit, nec nobis est distinguendum. Nezapomínejte důsledkův, jež by zamítnutím pilného návrhu nastaly. Jest vše v stenografickém protokole, co v tomto domě předchází? Není immunita zákonně rozšířena i na jednání výborův a komissí? (Souhlas.) A přece tato jednání neuvádí se nikdy v stenografickém protokole. Předsednictví nebo většina může ovšem někdy uzavříti, že z důvodů těch a těch, to co jim jest nepříjemno, do stenografického protokolu přijíti nemá, my že nejsme immunní, ačkoli zákon vše immunním míti chce. Vy ovšem řeknete, že se to nestane; ale já vám uvádím na paměť, že se to již třeba v malém stalo, neboť předsednictví ustanovilo, že volání mezi řeči, na které reagováno nebylo, do stenografického protokolu pojato býti nemá. To jest pro příklad, jaké konsekvence oběžník Jeho Excellence by v zápětí měl.

Jeho Excellence cituje často básníky, myslitele a filosofy, ale, žel, nikdy zákony. (Zcela správně.) a přece od něho, jako ministra spravedlnosti, lze očekávati, že při odůvodňování svých řečí bude raději zákony než básníky citovati. (Výborně!) Pánové! Co jest p. ministru spravedlnosti nejvyšším a nejpilnějším! Aby konfiskoval. (Tak jest! Zcela

správně!) Když státní zastupitelství konfiskovati chce, musí proto míti průkazy, že není pravdou, že to neb ono ve sněmovně promluveno bylo. Ale když první den v novinách jest uvedena řeč, a když jest to příkladně řeč nenémecká, jak může státní zastupitelství zvláště věděti, že nebyla ve sněmovně promluvena. Státním zastupitelstvům pro přehmaty takového způsobu stává mnoho prostředků k disposici, ony mohou časopisy žalovati pro přečin anebo zločin, a když se prokáže, že řeč ta ve sněmovně promluvena nebyla, může učiniti oznámení pro podvod. Ale aby státní zastupitelstva předem již konfiskovala, aniž by věděla, zda řeč ve sněmovně pronesena byla, čili nic, to v ústavním státě nemůže býti. Jaké následky výnos Jeho Excellence i u neodvislých soudců míti bude, jest vidno z toho, že zemský soud v důvodech potvrzení konfiskace, doslova skorem oběžník Jeho Excellence uváděl. (Slyšte! Slyšte!) Že věc ta dále pokročila, vidíte z případu p. Schönerera, jemuž byla řeč již v roce 1882 pronesená, letos skonfiskována. (Slyšte!) kdy státní zástupce a soud již mnoho roků stenografické protokoly v rukou měli. Tato konfiskace byla krajským soudem v Kremži, dle nálezu ze dne 4. května 1894 potvrzena. Při takovém jednání jest svoboda tisku illusorní. (Zcela správně.) neboť při takém počtu konfiskací jest jediným případem svobody tisku to, co se v poslanecké sněmovně mluví. (Souhlas.) Když to ještě odstraníte, co pro ubohou svobodu tisku v Rakousku zbude? Vysmíváte se Rusku, ale v tomto, dle vašeho náhledu barbarském Rusku, nejsou konfiskace zavedeny. Vy nechcete právě v tomto okamžiku tuto záležitost pilně projednati, která nám svobodu tisku v také hojné míře zrovna do rukou

klade. Po celou ústavní éru žádnému tato myšlenka nepřipadla, a vy byste chtěli tím cti dosici, že za panování koalice stalo se to, co se za žádné vlády v Rakousku dříve nestalo. (Souhlas.) Sněmovna nezná zcela znění oběžníku; bude tudíž pro ni interessantní dověděti se, zda za ním ještě něco jiného nestojí. Sama Jeho Excellence v první své řeči ještě nevěděla, zda tento oběžník vydán byl nebo ne! Nechce sněmovna o této záležitosti ničeho se dověděti? Myslím, pánové, jestli jest záležitost jaká, pro kterou celá sněmovna jako jeden muž povstati má, že jest to záležitost tato! (Souhlas.) V tomto smysle žádám vás za přijetí pilnosti návrhu. (Živý souhlas.)

Předseda: Dávám slovo p. poslanci dr. Bareutherovi.

Poslanec dr. Bareuther: Lituji velice, že pro vývody p. navrhovatele vyvolány byly tak pohnutlivé scény, jakých jsme právě byli svědky. Vývody p. navrhovatele stojí ostatně v odporu s návrhem samým, neboť podle tendencí tohoto návrhu požívaly by všecky řeči, v neněmeckém jazyce promluvené immunity a přednosti. To jest dle mého mínění věc nemožnosti, poněvadž jest nemožno žádati od předsedy, aby znal všecky jazyky, jimiž se v Rakousku mluví. (Pravda.) Dle dávného zvyku a staletého cviku byla německá řeč prostředkem dorozumění národů Rakouska (Tak jest.) a zde v parlamentě bylo pravidelně německy mluvíváno. Kdyby jakási slovanská řeč byla prostředkem dorozumění, musili bychom my Němci učiti se slovansky. (Dobře.) Nyní jest zde případ opačný. Ostatně nemůžeme jen tak obrácením ruky této otázky řeči se zbaviti, jak se to

zde státi má. Prosím tudíž, aby hlasováno bylo proti pilnosti návrhu. (Souhlas.)

Předseda: Udílím slovo p. poslanci dr. Pacákovi, prosím ale, aby se přesně držel pilnosti návrhu.

Poslanec dr. Pacák: Lituji velice, že poslanec dr. Bareuther, jehož jsem přes to, že jinému politickému táboru náleží, považoval za muže, jenž pro svobodu slova, pro svobodu národů vystoupí, slovy právě pronesenými do jiného, svobodě nepřátelského tábora přešel. Pánové, v této otázce nejedná se o otázku řeči, nýbrž o otázku svobody slova v této sněmovně (Souhlas.) a odpusťte, pravím-li, že ti pánové, kteří se strany (levé) proti návrhu tomu tomu mluvili, návrhu toho ani neznají, jinak by nemohli, pánové, takovým způsobem, jako se to stalo zde, proti němu mluviti, neboť já nepokládám za možno, aby poslanec svých povinností znalý takovým způsobem mluviti mohl. (Souhlas. Nepokoj. Hlasy: Ticho, ticho!) Ale, pánové na polských a konservativních lavicích, vy jste přece slyšeli slova pana Morré: „Teď jsme my Němci při vesle, teď budeme my poroučeti!“ (Zcela správně!) Prosím, páni Poláci, Slovinci, Chorvati a Italové a vy ostatní neněmecké národnosti, vezměte si k srdci to, co tento německý muž neprozřetelně oproti vám prořekl.

Nyní mi, pánové, dovolte, abych zcela klidně pilnost návrhu odůvodnil. Pánové! Mými kolegy Tučkem a Brzorádem byla takovým způsobem pilnost návrhu odůvodňována, že každým způsobem sama sebou odůvodněnou se jeví. Odpusťte, že resumuji a že krátce uvedu vám příčiny pilnosti. Pánové! Návrh jest pilný (Nepokoj. Volání: Ticho! ticho!) proto: 1. Poněvadž výnosem

ministra spravedlnosti tiskový řád, § 28., odst. 3., byl porušen. My považujeme 2. tento návrh pilným, poněvadž výnosem tímto státní základní zákon § 16. o immunitě porušen byl. Uznáváme 3. tento návrh pilným, pánové, proto, že výnosem uvedeným neodvislost soudců porušenou býti se jeví. (Souhlas.) Uznáváme 4., pánové, tento návrh pilným, poněvadž tímto výnosem principielní zásady trestního řádu porušenými býti se jeví a vzhůru nohama se staví. (Výborně! Výborně!) Pánové, my považujeme 5. tento návrh pilným, poněvadž výnos ministra spravedlnosti považujeme za porušení rovnoprávnosti, dle § 19. státních zákl. zákonův. (Zcela správně.) My jej konečně 6. proto pilným považujeme, poněvadž, pánové, svoboda parlamentárních řečí a tím i svoboda národů v pochybnost se staví (Výborně! Výborně!), poněvadž výnos tento, pánové, vystupuje plně proti svobodě, státními základními zákony zaručené. (Živý souhlas.) Lituji, pánové, že povstal muž na této (levé) straně, jenž proti takovému návrhu mluvil, kdežto my svobodu každého muže v této sněmovně chráníme. (Zcela správně.) Zde nejedná se o to, zdali česky, chorvatsky neb italsky, zde jedná se o svobodu řečí všech poslancův! (Zcela správně!) Pánové! My považujeme ale také návrh tento pilným proto, poněvadž tímto výnosem duch Metternich-Sedlnický (poslanec Pernerstorfer: Schönbornovský!), ano Schönbornovský v administraci spravedlnosti vchází. Pánové, dovolte, abych krátce jen šest uvedených bodů prokázal. Já jsem řekl: svoboda tisku jest ohrožena. Pánové! § 28., odst. 4. praví: „pro věrohodné zprávy ze sněmovny nemůže nikdo k zodpovědnosti býti hnán —“ Táži se vás, pánové — kolega Brzorád se již o tom zminil — jsou ste-

nografické protokoly pravdivými zprávami? Věrnými, pravdivými zprávami byly by jen tehdy, kdyby tam vše bylo uvedeno, co se ve sněmovně děje! Když zde ale Slovinec, Chorvat, Ital anebo Čech mateřskou řečí mluví, stojí v protokole: „X. Y. mluvil" ku př. „v české řeči." — Stenografické protokoly nejsou tudíž věrohodnými zprávami. Pánové, já jsem nahledl do starých stenografických protokolův, jak byl § 28. sdělován a co bylo myšleno slovem: „věrohodné". Když v roce 1862 a 1868 debatováno bylo, byl tento § bez debaty přijat, jakož i § 16. o immunitě. Neboť tenkráte nebyli pánové tak předpojati oproti národním snahám, aby mohli uvěřiti, že takový nesmysl, jakým jest ministerialní výnos, bude vydán a udanlivými zákony chráněn a podporován. (Výborně!) Nahledl jsem do německého zákonodárství, z kterého tento návrh pochází a nalezl jsem, že toto ustanovení z francouzského do německého zákonodárství přešlo, do francouzského pak z anglického, poněvadž anglický parlamentarismus výsadu parlamentu chráněnu míti chtěl tím spůsobem, aby se národ dověděl, co poslanec v parlamentě mluví.

Neboť immunita nestává jen proto, aby poslanec subjektivně stíhán býti nemohl, nýbrž proto také, aby řeči jeho objektivně stíhány býti nemohly a v německém říšském sněmě byl uveden motiv tohoto ustanovení „že tím zemi dokonalá znalost činnosti sborů zákonodárných umožněna bývá." Tento náhled, zcela korrektní, vyslovil také, jak poslanec Vašatý uvedl, nejvyšší soudní dvůr ve svém rozhodnutí z r. 1882 „že účel tohoto znění zákona byl, aby řeči zde pronesené, celé a nezkrácené voličům ve známost uvedeny byly." § 28. odst. 4. jest na základě immunity, jak

v státních základních zákonech uvedeno, zbudován, základem ustanovení § 28. odst. 4. tiskového zákona jest immunita. V opačném případě neměl by § 28. smyslu. Když tento § 28. odst. 4. jest porušen, jest zjevně také porušen § 16. státních zákonův o immunitě.

Pravil jsem, že výnosem ministra spravedlnosti také neodvislost soudců v otázku dána jest, neboť soudcům náleží, podle výslovného ustanovení zákona, v trestních věcech dle trestního zákona a trestního řádu souditi. Tu ale přijde ministr spravedlnosti a řekne: „Ne tak, nýbrž vy musite v tomto specielním případě souditi dle tohoto mého nařízení.“ — K správnému posouzení a odůvodnění nálezu může soudce jen uvážením důkazův, připuštěných soudním řádem, dospěti, tedy důkaz svědky a t. d. Když ale přijde ministr spravedlnosti a řekne: „Vy musite v tomto případě jen dle stenografického protokolu souditi —“ pak jest to zasáhnutí ministra spravedlnosti do práva; pak jest to zcela nové, contra jus scriptum, vedení důkazu. To se bezpochyby ministr spravedlnosti naučil od hraběte Thuna. (Tak jest!) ať p. ministr kýváním hlavy, neb slovy zapírá jak chce, zasáhnutí místodržitele do práva jest zjevným. (Souhlas.) Než ministr spravedlnosti praví, že to pravda není. Chci to dokázati. V případě, kde adjunkt u m. del. okresního soudu vinníka pro znečistění orla k třídennímu vězení odsoudil, vyplynul již známý tajný výnos, jímž bylo soudům nařízeno, v takovýchto trestních případech přísněji souditi. Výnos tento byl působením hraběte Thuna u spolupůsobení předsedy vrchního soudu Rumlera vydán. Není to působením na soudy?

Předseda (přerušuje): Připomínám p. řeč-

nikovi, že má jen pilnost návrhu motivovati; o meritorní části otázky této nemá mluviti.

Poslanec Pacák (pokračuje): Pravil jsem soudní řád byl porušen a proto budiž návrh pilným považován, aby právu a zákonu zadostučinění zjednáno bylo. Dle těchto zásad má státní zástupce dokázati, zdali obžalovaný vinným jest. Tuto theorii důkazu hází ministr spravedlnosti svým výnosem na hromadu a staví ji vzhůru nohama. (Souhlas. Zcela dobře!)

Tak mi to přichází, jako by Jeho Excellence zcela nový trestní řád s novou theorii důkazů svým výnosem zařiditi chtěla. Kdyby tento výnos v právě potrval, pak bylo by pravdou, co kollega Herold pravil, že by žádný časopis vycházeti nesměl, který by opposiční řeči z parlamentu přinášel, poněvadž by státní zástupce každý časopis, v němž by řeč z parlamentu otištěna byla, zabaviti mohl, pokud by stenografický protokol v rukou neměl a redaktor byl by povinen důkaz vésti, že řeč ta se stenografickým protokolem souhlasí.

Pravil jsem, že rovnoprávnost a svoboda jsou v nebezpečí. Nebudu o tom mluviti, poněvadž jest to zjevno a již mnohými o tom mluveno bylo. Dovolte mi ještě několik slov. Jeho Excellence stále říká, že jest naším krajanem! Odpusťte, Excellenci, my to necítíme, že jste naším krajanem, naopak, všecka vaše jednání čelí proti národu našemu. Pravili jsme kdysi, že v našem ministerstvu sedí dva ploditelé elektřiny, Jeho Excellence a ministr Gautsch. Gautch zmizel, ale Jeho Excellence vyvinuje dvojnásobnou elektřinu vůči českému národu. Vidíme, že duch nynějšího ministra spravedlnosti jest zpátečnický, výnos za výnosem vychází, které úplnou reakci znamenají. Poukazuji jen na

zpátečnické výnosy ministra spravedlnosti ohledně tisku, zvláště ale na výnos, který zde dosud citován nebyl, jenž byl v listopadě vydán a jímž byla státní zastupitelstva poukázána, aby důvodů pro konfiskaci neudávala. O tomto výnose nebylo v této sněmovně ničeho mluveno. Končím opětně apelluje na Poláky, konservativce, Slovince a Chorvaty! Slova pana Morré-a jsou hořící pochodní, hozenou proti všem slovanským národům, ba proti všem, kteří svobodu Rakouska miti chtí. Neboť nejen rovnoprávnost, i svoboda jest výnosem tím v nebezpečí, jakmile ministr spravedlnosti, jak kollega Brzorád uvedl, všecky řeči, tedy i německým jazykem přednesené, může konfiskovati, pokud tyto v stenografickém protokole obsaženy nejsou.

Proto vás žádám jmenem svobody všech národův, byste pro pilnost hlasovali. (Živý souhlas.)

Předseda: K slovu přihlásil se, proti návrhu, pan poslanec dr. hrabě Pininski. Udílím mu slovo.

Poslanec dr. hrabě Pininski. Byl jsem soudruhy své strany vyzván, v záležitosti o niž se právě jedná, vysvětlení podati. Budeme hlasovati proti navržené pilnosti, jelikož jsme toho mínění, že takovéto důležité záležitosti obyčejnou cestou denního pořádku mnohem vydatněji a prospěšněji projednány býti mohou, čehož při pilném projednávání dosíci nelze. Nemůžeme tak učiniti proto, jelikož stává výbor denního pořádku, který se změnou denního pořádku zabývá a také tuto důležitou otázku parlamentárních řečí, které v neněmecké řeči mluveny byly, jakož i otázky s touto souvisící v úvahu vzíti chce a také skutečně vezme. Z tohoto důvodu doufám, že můžeme klidně proti pilnosti

hlasovati, jelikož věc ta beztoho výboru pro denní pořádek odevzdána bude. (Výborně! Výborně!)

Předseda: Slovo má pan poslanec Špinčič. Žádám opětně pp. řečníky, aby mluvili jen o pilnosti návrhu.

Poslanec Špinčič: V jednom bodě těši mě slova pana předešlého řečníka hraběte Pininského, a sice v tom, že i on uznává nutnost podrobiti zkoušce výnos, o němž se jedná; ale on míní, že návrh na zkoušení tohoto výnosu není nutným. My jsme ale o pilnosti jeho přesvědčeni, a já také uvedu několik důkazů pro to. Ve mně vzbudil výnos ministra spravedlnosti, ze dne 6. února b. r. veliké zděšení. (Zcela správně!) Podobně i u mých kollegův, neboť tento výnos porušuje zákonná ustanovení pro nás důležitá a pokaždé, když zákon jest porušen, musí se rychle prostředek nalézti, aby toto porušení se odstranilo a zákonu platnost zjednati mohla. (Výborně! Výborně!) Zejmena státi se to má tehdy, kdy se jedná o porušení svobody slova, kdy jediná možnost volného vyjádření mínění se ruší; neboť jenom ve sněmovně možno své mínění volně pronésti. (Tak jest!) A kdyby nám i zde tato možnost vzata byla, pak bychom zejmena my, Chorvati, Čechové, Slovinci neměli nikde místa, kde bychom buď písemně v novinách, nebo ústně svoje mínění vyjádřiti mohli. (Tak jest!) Tim, že v stenografickém protole české, chorvatské a jiné neněmecké řeči otisknuty nejsou — to nemůže nikdo popřiti — porušen jest § 51. jed. řádu této sněmovny a zmíněným výnosem ministra spravedlnosti, má se tomuto porušení zákonná moc propůjčiti a nezákonnost jistou měrou sanktionovati. (Tak jest!) Tim jest ale také cit všech poslancův, kteří zde nemluví německy, všech

neněmeckých poslancův, jakož i všech národův, kteří zde svými poslanci zastoupeni jsou — porušen. Pomněte, pánové, že tito národové tvoří většinu obyvatelstva této poloviny říše, (Tak jest!) a když je takto ponižujete, jejich citův a práv nedbáte, pak časem následky toho připočtěte sami sobě. (Výborně! Výborně!) Výnosem tímto ale nejen jednací řád, nýbrž i také jiná zákonná ustanovení pozbývají platnosti, jak již jiní pánové zde dokázali; tak zejmena § 28 tisk. zákona a čl. 16 stát. zákl. zákonů z 21. prosince 1867, čís. 141 říšsk. zák. o poslanecké immunitě a jaké následky z toho povstati mohou, budiž mi dovoleno příkladem vysvětliti. (Slyšte!) Rakousko-Uhersko bývá obyčejně nazýváno říší nebo státem nepravděpodobnosti. Největší nepravděpodobnosti vyskytují se však v jižní zemi, jmenovitě v té, již mám čest zastupovati, v Istrii. Ačkoliv tam majoritu obyvatelstva tvoří Chorváti a Slovinci, totiž 184.000 Chorvatův a Slovincův oproti 118.000 Italův, stenografují se v istriánském sněmě jen italské řeči, kdežto při chorvatských a slovinských píše se jen „parla slavo". (Slyšte! Slyšte!) Chorvatšti a slovinšti poslanci užívají již po 10 roků chorvatské event. slovinské řeči. Pro takou jednu řeč, kterou můj kolega na istriánském sněmě pan poslanec zemský Mátheus Mandič v září roku 1892 proslovil a v listě „Naša Sloga" — v Terstě vydávaném, — otisknouti dal, žalován byl soukromou osobou. (Hlučné volání: Slyšte! Slyšte!) Zástupce soukromé strany obrátil se na zemského hejtmana s dotazem zda Mandič skutečně tuto řeč, v tom a tom sezení pronesl, nebo ne! (Slyšte!) Zemský hejtman odpověděl, že tato řeč v stenografickém protokole se nenachází a následkem toho pravil zástupce

své straně: Tvrzení Mandičovo, že řeč, která jest v časopise „Naša Sloga“ otisknuta, ve sněmě mluvil, jest lživým. (Hlučný projev nevole.) Jest to sice slovo neparlamentární, ale bylo tak řečeno a já je zde jen opakuji. Na to byli soudně vyslýcháni svědkové a sice: Dr. Langinja, dr. Stanger a já o tom, zda skutečně dr. Mandič v září tuto řeč přednesl.

Předseda (přerušuje): Prosím, p. poslanče vyjadřujte se krátce a neuvádějte podrobností, jež k pilnosti nenáleží.

Poslanec Špinčič: Právě z tohoto případu jest vidno, jak nutno jest zkoušeti výnos, o kterém se zde jedná, jenž analogicky i proti chorvatským a slovinským řečem, na istriánském sněmě předneseným, obrácen býti může, neboť jinak, pane předsedo a slavná sněmovno, nemůžeme my Chorvati a Slovinci zvláště na sněmě istriánském nikdy mluviti, jakož jsme také skutečně v posledním zasedání ani nemluvili. Jmenovaní svědci vypověděli, že dr. Mandič skutečně onu řeč přednesl. Pak přišla záležitost ta dne 18. března t. r. do Terstu k projednání a zde soud prohlásil, že porotci dostanou otázku k zodpovědění, zda Mandič tuto řeč přednesl, nebo ne. (Slyšte, Slyšte!) Pánové, to jest factum! Porotci, kteří ani ve sněmě nejsou, kteří ani chorvatského jazyka neznají, kteří jsou našimi politickými odpůrci, měli rozhodnouti, zda řeč nějaká na sněmě istriánském přednesena byla, čili nic. (Slyšte!) A totéž může se státi v budoucnosti s řečmi promluvenými nejen na sněmích zemských, ale i na říšské radě, zvláště po vydání výnosu ministra spravedlnosti. (Souhlas.) Obrátili jsme se s touto záležitosti k Jeho Jasnosti panu předsedovi ministerstva, jemu ji vyložili a za odpomoc žá-

dali. Ale ani Jeho Jasnost ani pan ministr vnitra odpomoci neposkytli, naopak pan ministr spravedlnosti přišel se svým výnosem, tak že u nás skutečně možno říci a zcela jistě se také říká: „Odkud bi nas imalo sunce grijati, odtud nas led bije!“ to jest „odkud teplo dostávati máme, dostáváme led.“ Tímto výnosem jsou poslanci chorvatšti a slovinšti istriánského sněmu vydáni v šanc porotcům, kteří jsou jejich politickými odpůrci, kteří jazyka jejich neznalí jsou a tím mnohem více než dříve o svá nejsvětější práva takto olupováni. (Tak jest!)

Tímto výnosem porušeny byly: § 42. jednacího řádu sněmu istriánského, § 51. jednacího řádu říšské rady, odstavec 19. stát. zákl. zákonů z 21. prosince 1867 čís. 142, odst. 16. stát. zákl. zákonů z 21. prosince 1867 čís. 141 a § 28. tisk. zákona. Z toho všeho jest zjevna pilnost návrhu, neboť jím bude zlu odpomoženo, zákonným ustanovením platnost zjednána, a proto jej k přijetí odporučuji. (Živý souhlas a potlesk. Řečníku se gratuluje.)

Předseda: Slovo má p. poslanec Biankini.

Poslanec Biankini (Počíná řeč svou v chorvatské řeči a pokračuje): Slavná sněmovno! Jest zcela přirozeno, že já pro tento pilný návrh hlasovati budu.

Tiskové zákony jsou u nás tak přísny, jako snad v žádném jiném ústavním státě Evropy, a mimo to také se přísně interpretují a provádí. (Zcela správně!) Ve Francii, ku př. není dosud ustanovení zrušeno, že každý článek v novinách podpisem spisovatele opatřen býti musí. A koho tíží toto ustanovení? Nikoho. — V Anglii opět množství zákonů dosud vyzdviženo není, kterými tenkráte tisk byl sevřen; než komu napadne, tyto

zastaralé zákony z archivu na světlo vynášeti? Když zákon ve svobodném státě dle duchu času liberálním není, musí, duchu času odpovídajíc, liberalně se interpretovati. (Zcela dobře!) V Rakousku mluví se o svobodě tisku, o svobodě občanův, míněni svá veřejně pronášeti — a prakse? V praksi bývá tak jednáno, že tato svoboda pravou jest ironií. (Zcela dobře!) Tak se jedná, že stává v Rakousku vlastně jen jediné svobody, svobody pronásledování se strany úřadův! (Tak jest!) Pánové, jsem dvacet tři roky redaktorem časopisu „Národní List", orgánu chorvatského národu v Dalmacii, a ujišťuji vás, že v tomto období velmi často okamžiky nastaly, kde jsem si přál, aby se vrátila doba censury (Slyšte), poněvadž tiskový zákon stal se hříčkou v rukou úřadův. Tiskový zákon jest nástrojem pronásledování a zlomyslností a nejen že svobodu činí illusorní, on ji takřka zabíjí! (Tak jest!) Ve zvěčnělé éře nynějšího našeho tiskového zákona dožil jsem se toho, že jsem musil z tiskárny plotny celého listu k úřadu okresnímu předkládati, dožil jsem se toho, že mně byl celý apparát ve stroji zapečetěn; dožil jsem se toho, že vyjití listu bylo před tiskárnou s nasazenými bodáky očekáváno! (Poslanec Březnovský: To byli abonenti! Hlučná veselost.), dožil jsem se toho, že mně bylo číslo třikráte skonfiskováno; po druhé pro článek jenž při první konfiskaci závadným nebyl shledán; po třetí pro článek, jenž při konfiskaci druhé zabaven nebyl; dožil jsem se toho, že druhé vydání vyhlášeno bylo za vydání nové, jen aby větší kauce žádána býti mohla a nové obtíže způsobeny; dožil jsem se toho, že jsem musil druhé vydání písemně oznamovati; dožil jsem se toho, že konfiskace za 10 až 15 hodin po dodání povinného výtisku úřa-

dům prováděny byly; ba já měl konfiskaci i pro slovíčko „etcetera“ (Veselost!); já jsem... než co jsem já všecko nezažil? Nezažil jsem toho, až teprve v dubnu tohoto roku, že v slastné éře koaliční vlády zabaven byl „Národní List“ pro úvod chorvatské řeči, kterou jsem v této sněmovně dne 19. předešlého měsíce promluvil. Jest pravda, že krajský soud v Zadru tuto, v Dalmacii neslýchanou, konfiskaci zrušil. Stane se ale tak u druhé instance, u vrchního soudu? To jest otázkou. Ovšem jedna vlaštovka leta nečiní; list tím přece utrpěl a vláda svého účelu dosáhla, (Tak jest!) neboť já jsem dospěl k tomu přesvědčení, že dnes konfiskace mají ten zvláštní účel, opposiční listy chikanovati, hmotné škody a potíže jim působiti a na nich zlomyslnou mstu zkoušeti. Ale, pánové, konfiskace časopisů pro uveřejnění řeči na říšské radě pronesených v neněmeckém jazyce odporuje tiskovému zákonu, ona ruší immunitu naši, ona základy parlamentarismu a každou spojitost mezi poslanci a jejich voliči ruší. (Zcela správně!) Prakse, jež má býti zavedena, aby řeči neněmecky mluvené byly zabavovány, jest odiosní, nespravedliva, bohaprázdna! Jest to, pánové, ta koalicí tak tuze oslavovaná rovnoprávnost? A kde jest v zákoně rozdíl, zvláště v tomto vzhledě, mezi německou a neněmeckou řečí? A což, kdyby stenografie žádné nestávalo, co potom? Budou potom koaliční ministři i řeči německé konfiskovati? A poněvadž německé řeči stihány nebudou, bude nějaké kontrola zkoušeti nebo porovnávati? Nikoliv. Jen aby slovanská opposice pronásledována býti mohla a poněvadž v Rakousku proti Slovanům vše jest možno, aby Slované potlačeni byli, vydán byl koaličním ministerstvem výnos, dle něhož neněmecké řeči na radě

říšské pronesené, zejmena poslanců slovanských, konfiskovány býti musí. My musíme toto nové monstrum na světlo vynésti, aby svět poznal a podivil se, aby svět věděl, jakých nespravedlností my Slované v této říši zakoušeti musíme! Proto budu hlasovati a moji soudruhové pro pilnost návrhu. (Živý souhlas.)

Předseda: Slovo má pán poslanec dr. Lueger.

Poslanec dr. Lueger: Pánové, považuji návrh kolegou dr. Tučkem a soudr. podaný proto za pilný, poněvadž mám přesvědčení, že každý člen této sněmovny, bez rozdílu strany a národnosti, jest povinen právo immunity v každém směru chrániti. (Výborně!) V posledním čase množí se případy, že immunitní právo poslanců buď přímo, nebo nepřímo porušováno jest. Připomínám pánům případ kolegy Špinčiče, v kterémž lze spatřiti nepřímé porušení práva immunitního (Zcela správně!), upozorňuji vás, pánové, na dopis, jejž znáte, bývalého poslance Schönerera, v němž sděluje, že číslo časopisu „Unverfälschte Deutschen Worte“ proto bylo konfiskováno, poněvadž v něm doslovně otisknuta byla řeč Jiřího Schönerera, kterou tento v parlamentě proslovil. (Slyšte!) Při této příležitosti táži se pánův, kteří náleží k mé národnosti, zda Schönerer, nejméně zrovna tak nacionálně a německy nesmýšlí, jako monsieur Morré a kolega dr. Barreuther? Já myslím, že ano. (Poslanec Morré: Monsieur?) Vy se jmenujete přece Morré? (Poslanec Morré: Já jsem ale slyšel „Monsieur“! — Veselost.) Abych dokázal pilnost návrhu, chci vám připomenouti případ našeho kolegy Kaisra, připomínám vám, pánové, to, že v orgáně koalice, v „Neue freie Presse“ žádáno bylo, aby zrušena, neb alespoň ob-

mezena byla immunita, že bylo žádáno, aby se sestavila kommisse z této sněmovny, již by dotyční řečníci dříve své řeči předčitati musili, (Veselosť.) a že tyto řeči teprve pak se měly přednášeti, až by obdržely od této kommisse známku připustnosti. Připomínám svým německým spoluobčanům, kteří zde v této sněmovně sedí, jedno staré německé přísloví: „Co nechceš, aby se tobě činilo, nečiň jiným, (Souhlas.) a já pravím, že nechci, aby mé německé řeči byly konfiskovány, a také to nesnesu, aby slovanské řeči byly konfiskovány. (Souhlas.) To splývá v nerozlučitelném spůsobě dohromady; co jednomu právem, to jinému též: a žádá-li Němec ochrany pro sebe, má právo i Slovan ochrany požadovati, to jest rovnoprávnosť národnosti!

Poslanec Březnovský: Tak mluví pravý Němec! (Veselosť!)

Poslanec Morré: Vezměte si jej, beztoho vám již náleží!

Hlas: On k vám již přijde!

Poslanec Morré: Jen si ho vezměte, Němci vám ho přenechají. (Velký nepokoj. Hlasy: Ticho, Morré!) Proč na mě se útoči?

Předseda: Prosím, aby se nepřerušovalo a parlamentárního klidu šetřilo. (Stálý nepokoj.)

Poslanec Morré: Já se jmenuji Morré, já piši své jméno s „rr“ a jedním „e“ a nejinak; já jsem Němec!

Poslanec dr. Lueger: Pánové, já nemohu za to, že má p. Morré accent aigu; za to zcela nemohu, za to nejsem zodpovědným.

Předseda: Prosím pana řečníka, aby mluvil o věci; jméno poslance nemá s věcí co činiti.

Poslanec dr. Lueger: Opravdu, pane předsedo, já však tím vinen nejsem, že se tak jedná.

Předseda: Vy jste to byl, pane poslanče, který jste nejdříve pana poslance Morré jistou měrou jako Francouze představil.

Poslanec dr. Lueger: Jsem-li Němcem, nebo ne, to posoudí jiní a ne vy, pánové, kteří jste tak často německví opustili. (Poslanec Morré odporuje. — Veselost.)

Dejte si studený obklad. (Veselost a potlesk. Pokračuje.) Považuji návrh proto za nutný, poněvadž doufám, pánové, že pokus se strany státních úřadův, porušiti immunitu, s rozhodností celou musí býti odražen. Nemýlím-li se, tedy to včera pan poslanec dr. Menger uznal, (Hlasy: předevčírem), předevčírem tedy, všecko jde tak rychle za sebou, že čas se zapomíná — on uznal, že jest to státními základními zákony zaručené právo, aby členové neněmeckých národností své řeči v této sněmovně svoji mateřštinou přednášeli; on po druhé uznal, že řeči, v neněmeckém jazyce zde přednesené, stejné immunity požívají, jako německé; on konečně, po třeti, uznal také, že stává zde porušení immunity, jen myslí, že chybí zákon. Pánové! Státní zákl. zákony mluví jasně a zřetelně; (Tak jest!) státní základní zákony jsou vámi, pánové z německé levice, sdělány, a vaší povinnosti jest, těchto základních zákonů ve všech směrech hájiti. (Tak jest!) Předsevzetí dnes oblíbené, všecky řeči v neněmeckém jazyce pronesené konfiskovati, jest pichláním jehlami, (Souhlas) jež národnostní boj ztrpčují. (Tak jest!) Jest to, abych řekl, nedůstojný prostředek, jehož bylo upotřebeno zde.

Máte-li, vy němečtí spoluobčané, vůli rovnoprávnost, kterou jste v státních základních zákonech vyslovili, zavésti, pak přestaňte s ní kramařiti. Správným jest — mohu to říci — stano-

visko obchodní, jež přijato bylo, a jež vskutku nejlepšího výrazu našlo ve slovech pana Morré: Co si za to koupím! Když poslanci této sněmovny, když zvolenci národa na tomto stanovisku trvají. Co si za to koupím! Pak mohou také jednou národové Rakouska se otázati: Co koupíme si za tuto sněmovnu! A já pravím, že má tak malou cenu, že by za ni národové Rakouska ani skývu chleba nekoupili.

Předseda (přerušuje): Prosím! Za tento výraz musím pana řečníka volati k pořádku. (Hlučný odpor.)

Poslanec dr. Lueger (pokračuje): Považuji po čtvrté návrh ten za pilný, poněvadž jsem toho mínění, poněvadž o právní otázce nemůže býti nejmenší pochybnosti.

Podivil jsem se, že Jeho Excellence p. ministr spravedlnosti k obhájení svého výnosu uvedl zásadu: Když někdo něco tvrdí, musí to dokázati. Tato zásada platí jen v civilním jednání, ne ale v trestním, to musí přece Jeho Excellence p. ministr spravedlnosti věděti. (Tak jest!) V trestním řízení má žalobce i soud na všecky okolnosti zřetel bráti i na takové, které jsou ku prospěchu obžalovaného i v neprospěch jeho. Není-li pravda, pane ministře spravedlnosti, vy kroutíte hlavou? Kdyby se ten případ stal, pak jest to věci soudu, přesvědčiti se, bylo-li tak ve sněmovně mluveno, nebo ne. Tu se nesmí s konfiskační praxí předsejíti, kterou tak Jeho Excellence miluje. (Tak jest.)

Bylo poukazováno na stenografické protokoly. Pánové, o stenografických protokolech není v zákonech, jež se na tento případ vztahují, ani zmínky. (Tak jest.) Stenografické protokoly nejsou důkazem toho, co zde ve sněmovně bylo mluveno.

Jak bývají řeči, pánové, samými řečníky měněny! Jaké změny se zde stávají. A nejen poslanci — já nepřeměňuji, já to nečiním z pohodlnosti, jelikož mně na tom nezáleží, co tam jest napsáno — nýbrž i sami ministři mění. To nejsou tudíž důkazy; důkazy jsou takové, jež se svědky nebo jiným spůsobem provésti mohou. Dovolte, pánové, abych některé námitky proti pilnosti učiněné, vyvrátil. Pan poslanec Morré pravil, že se nesmíme dáti vyrušovati z naší hospodářské činnosti. (Smích.) Pánové, co zde konáme v hospodářském ohledě? Pánové, pro živnostníky nic, pro rolníky nic, zákony leží u výborů nevyřízeny, pro dělníky neděje se nic! Naproti tomu, kdyby takovéto hospodářské návrhy byly podány, řekli byste, musí něco jiného býti projednáno a hlasovali byste pro pilnost. Ano, to bylo pilné, „Lloydu“ nebo „Dunajské paroplavební společnosti“ subvenci poskytnouti, nebo zlatou měnu zavésti! To bylo nutno, to jest ta naše hospodářská činnost? Mohu vám, pánové, říci: Bylo by nevýslovným štěstím pro všecky národy Rakouska, kdyby tato sněmovna ve své hospodářské činnosti již jednou zadržána a přerušena býti mohla.

Ostatně jest svoboda poslancův, v niž jest svoboda národů vtělena, důležitější, než všeliký ten lomoz, jenž se zde tropí; mnohem důležitější, nežli sáhodlouhé řeči, jež se strany vaší se zde mluví. (Hlasy: Z vaší!) Já nejsem mnohomluvným; já mluvím nejkratčeji v této sněmovně, porovnejte jen moje řeči s jinými. (Smích.)

Předseda (přerušuje): Prosím, to již překročuje meze pilnosti.

Poslanec dr. Lueger: Jistě ne!

Předseda: Jistě!

Poslanec dr. Lueger: Odpovídám na poznámky pana poslance Morrého.

Poslanec Morré: Morré! řekl jsem vám to dosti často již! (Hlučná veselost.)

Poslanec dr. Lueger (pokračuje): Obracím se nyní k panu poslanci dr. Bareutherovi! On nešťastným způsobem vtáhl sem otázku řeči! Otázka řečí nemá s touto otázkou nic společného. Pánové, když jste tenkráte nechtěli, aby se v této sněmovně česky, polsky, rusínsky mluvilo, měli jste do státních základních zákonů dáti ustanovení toho obsahu, že se zde má jen německy mluviti, ale říkati pak: Dobře se vám děje, proč jste Čechy? — ach, pánové, to může Nestroj říci, ale poslanec této sněmovny nesmí takovéto vyjádření učiniti. (Souhlas a potlesk.) Přikročím k důvodům, které páni Poláci ústy pana poslance Pininského uvedli: Pánové! On řekl, takové věci nedají se obratem ruky rozluštiti. Má ovšem pravdu. Ale o to se při tomto hlasování nejedná; nejedná se o materielní zodpovídání otázky, nýbrž návrh zní, aby byl výbor immunitní vyzván, dotaz zodpovídati a o tom ve třech dnech sněmovnu zpraviti. Já myslím, že jsem návrh správně pojal; a k takému návrhu není třeba velikého uvažování a studování, nýbrž k tomu jest třeba jen dobré vůle práva poslanců v každém směru zastávati.

Pánové, spěji ke konci. Mám ještě malou osobní poznámku a poznámku strany, které musím uvésti. Poznámku strany uvedu napřed.

Pánové! Já gratuluji spojené levici, že ani jediný člen této strany proti návrhu pana poslance dr. Tučka nemluvil. Nevím sice, proč se tak stalo, ale myslím, že vy sami, pánové, a sice každý z vás má to vědomí, že jest návrh ospravedlněný a že

výnosem ministerským státní základní zákony byly porušeny. Předpokládám to; zda jest to správné, to se teprv ukáže!

A nyní k osobní poznámce. Želím toho vždy a zvláště, když člen ministerstva, jemuž jsem své sympathie tak často v mnohém ohledu projevil, kterému ku př. máme děkovati za zákon o myších, o hospodářských otázkách, zcela jinak smýšlí než mnohý z jeho kolegův, když taký člen ministerstva takové výnosy vydává, o nichž přesvědčen býti musí, že jsou neudržitelnými. Lituji toho, že taký ministr oněm lidem, pánové, z ohně kaštany vytahuje, oněm lidem, kteří svobodu parlamentárních práv chtí proto obmeziti, aby nebylo překáženo svobodě vyssávání a podvádění národa.

V tomto smyslu hlasuji pro pilnost návrhu. (Živý souhlas a potlesk.)

Předseda: Uděluji slovo p. poslanci Stanislavu Kluckimu k formální poznámce.

Poslanec Stanislav Klucki: Navrhuji konec debaty o otázce pilnosti.

Předseda: Pan poslanec Stanislav Klucki navrhuje konec debaty o otázce pilnosti. Žádám pány, kteří hlasují pro návrh ten, aby povstali. (Stalo se.) Konec debaty jest přijat. Proti jest jen p. poslanec Morré přihlášen; pro pp. poslanci dr. Kaizl, Pernerstorfer, Hauck, dr. Klaič, dr. Kramář, Březnovský a Švarc; prosím, aby si zvolili generálního řečníka .Slovo má p. poslanec Morré.

Pan poslanec Morré: Slavná sněmovno! Vzhledem ke mnohým hospodářským úkolům, jež zde leží, mluvil jsem proti pilnosti návrhu, jelikož předmět tento, přijde-li na denní pořádek, nejméně dva dny zaujme. Já mluvil přesně k věci, a poněvadž nebyl jsem poslušným služebníkem Čechův, byl

jsem za to v řeči přerušován, bylo na mne pokřikováno a byl jsem drážděn. — Pravil jsem vám posledně, že nejsem parlamentárním řečníkem, já mluvím od srdce, mně jest líto lidu. Co koupím si za skandál. Milý Bože, kdo má peníze a takové příjmy jako dr. Lueger, může to za žert zužitkovati, kdo ale nic nemá, ten si vyloží „Co za to koupím?" zcela jináče. Co si koupí lid za dnešní debatu? (Souhlas.)

Dejte lidu diéty za dnešní den (Živý souhlas), on má na ně nároky, bude si moci za ně něco koupiti. Činí-li mi p. dr. Lueger předchůzku, abych si něčeho koupil pro výcvik své politické činnosti, tu mohu jemu pokojně odpověděti a říci: Pakli kdo oběť přináší, jsem to já, poněvadž jsem onu činnost v oběť přinesl, která „Nullerl" vytvořila. (Souhlas. Poslanec dr. Dyk: Bylo by lépe bývalo, kdybyste byl při tom zůstal.) Pro vás by to lépe bývalo, neboť pak by zde nebylo Němce, jenž by vám zuby ukazoval. (Smích.) Se stanoviska hospodářského jsem tudíž proti pilnosti. Nechci mařiti časem, nemám co více dodati, chci jen ještě něco říci Dr. Luegrovi: „Musjé" mi řekl — scházelo ještě slovo „čistý" a bylo by to urážkou v tom smyslu, jako on jest zvyklý, ji činiti. — „Musjé" Morré mohlo by mne uraziti, ale z úst „lháře" (Lueger) se mne netkne. (Obrácen k dr. Luegrovi.) Vidíte, jak se chováte, když někdo zúmyslně jméno vaše nesprávně vysloví. Nechci to dále činiti, nechte vy také „Musjé" stranou. Nechati se zde v parlamentě urážeti, to není — tak myslím — naší úlohou. Tím končím. (Souhlas.)

Předseda: Za generálního řečníka pro byl zvolen poslanec dr. Kaizl. Udílím mu slovo.

Poslanec dr. Kaizl: Slavná sněmovno!

Lituji toho co nejvíce, že prvním řečníkem proti debata na takové niveau sklesla, kteráž je nedůstojna tohoto místa a jež mně připomíná místnosti přeplněné pivním zápachem a tabákovým kouřem, kde takto o věci mluveno býti může. Ohražuji se již předem, aby v této sněmovně proti naší straně a tiskem, sloužícím druhým stranám, obviňování pronášeno bylo, že my jsme to byli, kteří jsme podobný ton do debaty zavedli. — Slyšeli jste, pánové, odůvodnění návrhu a já doufám, že i ten nejzarytější protivník věci ani jedinému řečníku, jenž návrh odůvodňoval, neodepře vysvědčení, že každý důstojně a klidně naši věc hájil. Veliká napjatost a vzrušení jest plně ospravedlněna důležitostí a velikostí otázky, o niž se jedná, otázky prvního řádu pro každý parlament; (Zcela dobře.) k tomu nebylo třeba obmyslného nedůstojného vystupování.

Pamatujete se, pánové, že před nedávným časem, následkem politování hodného případu přišel na denní pořádek návrh pilný, také návrh, při němž zvláště člen vlády súčastněn byl. Tehdy uznal za dobré pan ministr vnitra chopiti se slova, ale takovým spůsobem, jehož raději neměl užiti, aby totiž proti návrhu pilnému se vyslovil. Dnes, pánové, vidíme v první řadě súčastněné zástupce vlády tiše seděti na svých místech a marně čekáme, že povstanou, aby nařízení jimi vydané, nejen obhájili, nýbrž i zodpovídali, aby to, co s dobrým vědomím a předložením učiněno bylo, bylo také veřejně dokumentováno jako zastoupení schopné (Zcela správně.) Dovolte mi ještě některé poznámky ku přednesným argumentům pana řečníka proti. Musím přiznati, že jsem byl citlivě dotknut slovy, která byla pronesena zástupcem t. zv. německo-nationální

strany. To, co mluvil, p. poslanec Bareuther, bylo zúmyslným překroucením celé otázky (Tak jest!) k tomu účelu, aby otázka tato, jižto řešení v nejširších konsekvencích jako podpora stejného práva neněmeckých národů znamenati má, která ale v první řadě týká se výsady a svobody parlamentu takového rázu nabyla, aby pánové s jakoukoliv námitkou proti našemu návrhu hlasovati mohli. To pánové, není fair jednáno. Nejedná se zde o otázku řeči, nýbrž o výsadu parlamentu. (Tak jest!) Bezvýznamnými byly zrovna tak argumenty, jež jsme bohužel, od Poláků slyšeti musili. Bylo řečeno: řádné, dle jednacího řádu vedené jednání jest účelnější a vydatnější. Pánové, řečník této strany (pravé) byl si toho vědom, že to, co zde řekl, netýká se v nejmenším obzvláštních případův. Neboť, pánové, víte co to znamená, dnes učiniti návrh, který teprve ve dvou, třech letech k prvnímu čtení dospěje? (Poslanec Pernerstorfer: Usque ad finem odložiti.) To znamená věc pohřbiti, to znamená opravdu, hůře proti věci vystoupiti, než když se otevřeně řekne: Já jsem proti povolení této záležitosti. (Tak jest). Pak bylo namítáno, že výbor jednacího řádu jest v činnosti. Na to odpovídám: Výbor pro jednací řád v činnosti není, poněvadž všecky návrhy, jež u sebe chová, již tak dlouho nevyřízeny ponechal. Jest to již skorem rok, co odbýval své poslední sezení. Ale, pánové, nejhlavnější námitka proti tomu jest, že zde ničeho není, co by zvláště výboru jednacího řádu náleželo. To jest podobné odročení stanoviska, jemuž dali pánové z oné (levé) strany svou vinou přijíti, odročení jež má ten účel, aby umožněno bylo pánům něco mluviti, aniž by něčeho řekli. Tato *věc netýká* se výboru jednacího řádu, nýbrž výboru

immunitního. My nežádáme ničeho jiného, než aby nařízení ministra spravedlnosti, dle zákonného měřítka zkoušeno bylo a v případě, že by porušení immunity obsahovalo, aby výborem immunitním případné návrhy byly učiněny. Chci ještě o jednom argumentě, jenž zde uveden byl, zvláště se zmíniti. Týká se postavení, jaké bylo zde stenografickým protokolům přiděleno. Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti ve své předvčerejší řeči sám mluvil o stenografických protokolech a jen tak mimochodem uznal vývody poslance pana dr. Herolda, jež nepřikládaly stenografickým protokolům moci důkazu trestního řádu. Mezi námi všemi jest stejné mínění. Ale velmi povážlivě to zní, když p. ministr spravedlnosti řekne: „Nebylo to — prosím za odpuštění — zcela opatrné, na co mě pan poslanec dr. Herold připamatoval, že skutečně jistý soud uznal, že stenografické protokoly platného důkazu soudního řádu nebo trestního řízení nepodávají. — Nemám ve zvyku býti malitiosním. Může ale někdo přijíti a říci, v tomto výroku Jeho Excelence spočívá příchuť toho, co má přijíti. Kdyby mělo se schváliti, že stenografické protokoly processuální důkaz netvoří, že řeči které do stenografických protokolů pojaty nejsou, prohlášeny by byly za konfiskační, může ministr v nejbližším výnosu říci: Stenografický protokol, jak známo netvoří processualní důkaz, proto nařizuji, aby každý, kdo tvrdí, že byla řeč v říšské radě pronesena, to dokázal, jinak konfiskuji každou řeč. (Zcela správně! — Poslanec Pernerstorfer: To také přijde.) Stenografický protokol zaujme snad jednou takové postavení, které mu nijak příslušeti nemůže. Ve skutečnosti nemůže na to ani tiskový zákon tím méně státní základní zákony reflektovati. Stávají parlamenty

bez stenografických protokolův ale s daleko větší ochranou immunity řečníkův a řeči, a bohužel stávají parlamenty se stenografickými protokoly, v nichž zrovna uvažován byl pokus, svobodu řeči co možno nejostřeji obmeziti a snížiti. (Souhlas.) Stenografický protokol jest pro nás, jest pro parlament a jeho svobodu, něčím vedlejším. Dovolte mně připomenouti Anglicka a uvésti v paměť, že tam, jak známo, stenografického protokolu nestává, že tam naopak ještě nyní část „standing orders" formálně v platnosti jest, který cizím, to jest nečlenům zakazuje o jednání jakékoli sdělení publikovati. Všeobecně toto ustanovení, v mnohém ohledu ovšem zastaralého jednacího řádu, praktikováno není. Ono bylo svého času vydáno, když se o to jednalo, parlament a svobodu řeči proti útisku a vlivu koruny naň, tím chrániti, že se mělo zabrániti, aby sdělení o jednání na veřejnost přicházela. Již dávno však, pánové, v Anglii nemusí se členové sněmu báti nátlaku se strany koruny, ani se strany vlády. Proto správně řekl jistý anglický politik o tomto ustanovení: „Tato opatrnost, jež původně byla zřízena k tomu, aby parlament vůči nelibosti dvoru hájila, sloužiti bude k tomu, aby sykophanty proti nelibosti národa hájila." To jest stanovisko, na němž nyní anglický parlament stoji, a proto zprávy z parlamentu jsou připustny, a proto nepřipouští se libellarní žaloby proti těm, kteří o jednáních parlamentu zprávy uveřejňují, ať týká se předmět uveřejnění kohokoliv. Panuje tudíž v Anglicku beze stenografických protokolův úplná svoboda poslancův a jejich řeči.

U nás jest ovšem stenografický protokol jako průkazní listina označen a pan ministr spravedlnosti dovolil si říci, že vše, co v stenografickém

protokole uvedeno není, stát. zastupitelstvům vydáno býti má. Pan ministr spravedlnosti sám dobře ví, že jsou řeči v stenografickém protokole neuvedené, které přes jeho výnos svobody rozšiřování mnohem více — až dosud nejméně — požívají. To jsou řeči, ve výborech pronesené. Bude p. ministr spravedlnosti uvažovati o novém výnose, jímž by ostří státních zastupitelstev proti vyjádřením poslanců ve výborech učiněnému, namířeno bylo? Pan posl. Morré tvrdil, že jsou nyní Němci u vlády, teď že musí politika hospodářství prováděna býti, což prý dříve se nedělo.

Ministerstvu hraběte Taaffea, proti němuž stáli jsme jako odpůrci, musí se dáti vysvědčení, že za jeho řízení takovéhoto útoku na postavení parlamentu učiněno nebylo. Pan ministr spravedlnosti nemůže tvrditi, že neexistují řeči, v neněmeckém jazyce pronesené a že musí pokládány býti tak, jako by v parlamentě mluveny nebyly. Prosím, vezměme ku př. stenografický protokol o sezení ze dne 10. dubna 1894, kde po českých řečích dvou mých soudruhů povstal Jeho Jasnost pan předseda ministerstva a pravil: „Poněvadž bylo česky mluveno a poněvadž jsem českého jazyka mocen a jedná se o titul, jejž já mám čest zastupovati, pokládám to za povinnost, státi na svém místě a několika krátkými poznámkami na to odpověděti.“

Nuže pánové, Vaše Osvícenosti, pane předsedo ministerstva a Excellence pane ministře spravedlnosti, jest to kavalírské, tyto odpovědi dáti v stenografickém protokole a ve všech listech otisknouti, (Zcela dobře! Souhlas.) řeči ale, které byly touto odpovědí provokovány, nejenom nedovoliti v stenografický protokol pojati, nýbrž státního zástupce poukázati, aby tyto řeči stůj co stůj kon-

fiskoval? (Zcela dobře.) Bylo také v této debatě řečeno, že bylo by se strany předsednictva obtížno, řeči stihati. Jest to quäestio facti, zda jest to těžko, nebo ne. Skutečnosti jest, že stávající zákony a jednací řád neněmecké řeči připouštějí. Když ale pravíte, že nemůže předseda řeči stopovati, tedy se táži: stopuje nyní předseda řeči? (Veselost. Zcela dobře!) Jest u nás skorem již směšným zvykem to volání k pořádku. Jest to tedy — když již se na toto stanovisko stavíte — připustný argument? Není, předseda nemůže řeči ani v tomto krásném, ale málo akustickém sálu stopovati, on je může, budou-li v neněmeckém jazyce pronášeny, zrovna tak stihati, jako nyní. Bylo také řečeno, aby již jednou pečováno bylo o to, by jednání dělo se jen německým jazykem, a ono „musí to“ byla také idea p. poslance Bareuthera — k tomu dojíti, že se na tomto stanovisku octneme. Jděte jen po této cestě dále, zničte nyní immunitu sněmovny, zničte jednací řád, zastávejte ještě nutnost německé státní řeči, stanovte, že se zde jen německy musí mluviti, pak ale ustanovte též násilí, vyučovati na národních školách německému jazyku, (Tak jest!) germanisujte střední a vysoké školy, pak ale buďte na to připraveni, že zástupcové neněmeckých národů řeknou této slavné sněmovně „Adieu“! (Živý souhlas a potlesk.) Nemám nic více o pilnosti co uvésti. Mohl bych uvésti jedno rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru, jež mluví zrovna ve smyslu námi zastávaném, a jest to politování hodné, že Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti ani se nenamáhal uchopiti se slova, aby parlament instruoval a ohradil se proti nařknutí, že jest to on, jenž práva této sněmovny obmezovati chce. Než

ukončím, musím litovati velmi, že mezi tím, co chystáme se k odhlasování otázky, jež každého řádného přítele, nechci říci tohoto parlamentu, ale parlamentárních institucí nejvýše zajímati může, největší strana této sněmovny ani jediným řečníkem do debaty nezasáhla, aby prohlásila: zde přestává různost stran; zde jedná se o právo parlamentu, jež hájiti musíme, ať návrh podán tou či onou stranou. Vy, pánové, na levé straně, nacházíte se v té nejpovážlivější situaci, v jaké kdy jste se nacházeli. Mnoho si zakládáte na tom, že to byla strana vaše, která toto složení a tento parlament sestavila, která tak zvanou liberální školu zařídila a trvání její zastávala. My opět viděli, že jste autorství své ke školnímu zákonu v brzku zapřeli, jelikož jste se ani neodvážili, officiellní demonstraci na prospěch tohoto svého díla na scénu uvésti. Dnes jste tichými podporovateli vlády a toho ministra, jenž již předem, usmívaje se, vyhlídku vám otvírá, že v nejbližší době i německé řeči v stenografickém protokole obsažené, konfiskovány býti mohou. Zde vskutku třeba, aby stranické ohledy pominuly, aby se jen na to myslilo, že to bude pro Rakousko jednou důležitým, aby se v tomto parlamentě našla většina, jež by měla odvahy, i vůči samé koalici práva této sněmovny mužně hájiti. Pak-li to učiníte vy, pánové, budete míti ovšem malou potyčku s vládou, vy ale zvítězíte; pak-li to ale neučiníte a způsobíte, že pilný náš návrh bude odložen, pak bude o vás platiti slovo, jež Tacitus volal k Římanům: „Omnes ruere in servitium!“ (Živý souhlas a potlesk. Řečníku se gratuluje.)

Předseda: K věcné poznámce má slovo pan poslanec dr. Lueger.

Poslanec dr. Lueger: Pan poslanec Morré opakoval zde starý vtip, který již jedenkráte českým členem „spojené německé levice“ pronesen byl. On totiž poznačil mé jméno jako lhář (Lüger). Mně jest ostatně tento výraz se strany pana poslance Morré úplně lhostejným, já jen konstatuji následující: Jméno Lueger, vysloveno Lüëger, jest dle alemanského způsobu mluvy psané slovo, a znamená ve vysoké němčině: vyhlížeti (ausschauen). Mohl by se přece každý domnívati, že ten, kdo chce slouti německým básníkem a jenž ohledně jeskyň Luegských velká bádání podniknul, může věděti, jak se má vysloviti jméno Lueger.

Ostatně odpouštím p. poslanci Morrému, jen bych jej žádal, aby akcent u svého jména odstranil, aby mohl správně za Němce považován býti.

Předseda: K věcné opravě má slovo pan poslanec Hauck.

Poslanec Hauck: Pan poslanec Morré pravil, že řeči zde dnes pronesené jsou beze všeho užitku pro lid. To jest skutečně nesprávno. Řeči pronášely se dnes k ochraně svobod a práv, jež v poslední době velice byly obmezovány a domáhaly se tudíž uskutečnění velice užitečného účelu. To jest také příčina, pro kterou já pro pilné jednání návrhu se vyslovuji, (Poslanec Steinwender: Jako patentní nacionál.) ne ale proto, abych slovanskou choutku na poli jazykovém podporoval, (Poslanec dr. Steinwender: Nýbrž abyste mohl proti levici hlasovati.) jak o tom přes podezřívání, pochybnosti býti nemůže, poněvadž jsem Schönererovcem a ti požaduji řeč německou za státní přes odpor p. dra. Steinwendra. (Souhlas. Odpor. Všeobecný nepokoj.)

Předseda: Přikročíme nyní k hlasování. Pan poslanec dr. Tuček navrhuje, aby jeho návrh se všemi v § 42. jednacího řádu uvedenými a přípustnými zkráceninami projednán byl. Jest tím zjevně míněno, aby předmět tento ještě dnes dospěl k prvnímu čtení a po prvém čtení aby meritorní jednání zavedeno bylo. Budeme tudíž o této pilnosti hlasovati. Slovo o hlasování má p. poslanec dr. Klaič.

Poslanec dr. Klaič: Poněvadž tento pilný návrh jest velikého významu pro budoucí svobodu poslaneckých řečí vůbec, pro jihoslovanské národy zvláště, navrhuji hlasování o tomto návrhu dle jmen. (Souhlas.)

Předseda: Pan poslanec dr. Klaič navrhuje, aby o tomto pilném návrhu pana poslance Tučka a soudruhů bylo hlasováno dle jmen. Žádám ony pány, kteří tento návrh na hlasování dle jmen podporují, aby povstali. (Děje se.) Návrh jest podporován, bude tudíž hlasováno dle jmen. Žádám pány, kteří jsou pro pilnost návrhu, aby hlasovali „ano", ti pak, kteří jsou proti, aby hlasovali „ne". Žádám některého pana zapisovatele, aby předsevzal vyvolávání jmen.

(Při vyvolávání jmen zapisovatelem Ochrymrowiezem a hrab. Stürghem hlasují s „ano" poslanci:

Adámek, Biankini, Blažek, Borčič, Březnovský, Brzorád, Bulat, Ciani, Debinsi, Doležal, Dvořák, Dyk, Eim, Ferjančič, Formánek, Fořt, Gessman, Gregorčič, Hájek, Hauck, Jax, Kaizl, Kounic, Klaič, Kramář, Kronawetter, Krumbholz, Kurc, Kušar, Kvekvič, Laginja, Dr. Lang, Lang Čestmir, Lichtenstein, Lienbacher, Lueger, Marini, Nabergoj, Pacák, Perič, Pernerstorfer, Purghart, Romanczuk, Salvadori, Šamánek, Schider, Šil, Schlesinger, Schneider

Šupuk, Schwarz, Sehnal, Sláma, Slavik, Sokol, Spinčič, Špindler, Teklý, Teliszeński, Troll, Tuček a Vašatý.

S „ne“ hlasuji poslanci:

Abrahamowicz David, Abrahamovicz Eugen, Aresin-Fatton, Auersperg, Angsten, Auspitz, Bärenreither, Bareuther, Bartoli, Bauer, Baumgartner, Buzanella, Beer, Beess, Belcredi, Böns, Bohatý, Bouda, Borkowski, Brenner-Felsach, Burgstaller, Chotkowski, Chrzanowski, Ciénski, Czaykowski, Czecz-Lindenwald, Demel, Deym, Doblhammer, Doblhoff Heinrich, Doblhoff Rudolf, Dubský Adolf, Dubský Quido, Dumreicher, Edelbacher, Elbl, Elzs, Falkenhayn, Foregger, Fournier, Fries, Funke, Gasser, Ghon, Götz, Gross, Haase Theodor, Habermann, Habicher, Hackelberg, Hagenhofer, Hallwich, Hayden, Heilsberg, Heinemann, Henzel, Herk, Hofmann Paul, Hohenwart, Hübner, Hütter, Jaksch, Jaworski, Jedrzejowicz, Kaiser, Kathrein, Kielmansegg, Körschner Josef, Klein, Klucki Soběslav, Klucki Stanislav, Kopp, Kozlowski, Kraus, Kuenburg, Kyrle, Lubich, Ludwig, Ludvigstorff, Luzzatto, Madeyski, Marchet, Mauthner, Menger, Miskolczy, Moro, Morré, Morsey, Neuber, Neuwirth, Noske, Oppenheimer, Pabstmann, Pálffy, Pergelt, Pichler, Piniński, Plass, Plažek, Plener, Polak Otto, Polzhofer, Popowski, Popper, Posch, Prade, Promber, Radimský, Rammer, Rapaport, Richter, Rigler, Rogl, Roser, Ruczka, Scharschmid, Schier, Schorn, Šulc, Schwab, Schwarzenberg Karel, Schwegel, Serenyi, Skala, Sommaruga, Spann, Spens, Stadnicki, Stalitz-Babisano, Steinwender, Stöhr, Struskiewicz, Stürgkh, Suesz, Suttner, Svoboda, Szczepanowski, Tausche, Tersch, Treuinfels, Tyskiewicz, Vielguth, Wielowieyski, Wildauer, Wimhölzel, Winterholler, Wlodek, Wodzicki, Wol-

farth, Wolkenstein, Wrabetz, Wurmbrand, Zaleski, Zedtwitz Karel Max, Zedtwitz Karel Moric, Zehetmayr, Zierotin.)

Pilnost byla **157** proti **62** hlasům zamítnuta; bude tedy tento návrh dle jednacího řádu projednán.

4. Poněvadž přes tento útok koaliční ministerstvo ničeho neučinilo, učinili poslanci svobodomyslní dne 30. dubna 1895 dvojí útok, a sice jedním pilným návrhem a jedním návrhem obyčejným.

a) pilný návrh podaný dne 30. dubna 1895 str. 18.511 sten. prot. a násl. zněl:

Pilný návrh poslance dra. Bedřicha Pacáka a soudruhů v příčině immunity českých řeči v říšské radě mluvených.

Zapisovatel Hütter (čte):

Pilný návrh poslance dra. Pacáka a soudruhů v příčině ochrany immunity řeči poslanců. V 271 sezení sněmovny poslanců z 10. dubna 1894 mluvili poslancové Václav Březnovský a dr. Vašatý ve speciální debatě o rozpočtu při kapitole „nejvyšší dvůr" českou řeč. Tyto řeči nebyly v stenografickém protokole uvedeny, nýbrž toliko poznamenáno, že mluvili českou řeči; německá odpověď na tyto české řeči ministerského předsedy J. J. knížete dr. Alfreda Windischgrätze byla ovšem ve stenografický protokol přijata. Aby se mohlo zjistiti doslovné znění řeči mluvených, mluvili oba řečníci dle připravených rukopisův a odevzdali při početi řeči duplikáty svých rukopisů poslancům Sokolovi, Krumbholcovi, dru. Englovi a Purghartovi, kteří sledujíce mluvená slova dle manuscriptu konstatovali, že mluvené řeči doslovně souhlasí s obsahem rukopisův.

Ve večerním vydání „Národních Listů“ ze dne 12. dubna 1894 čís. 100. otisknuty byly tyto řeči doslovně dle rukopisu od svědků potvrzeného, obsahujícího věrně řeči mluvené pod nápisem „Z říšské rady“.

Toto číslo „Národních Listů“ bylo c. k. státním návladnictvím v Praze pro zločin rušení veřejného pokoje vedle čl. 65. tr. z. zabaveno a tato konfiskace byla zemským co trestním soudem v Praze rozhodnutím z 18. dubna 1894 č. 11.824 potvrzena. (Důvody rozhodnutí uveřejněny jsou v předu při dotyčném rozhodnutí v odstavci „Boj soudní.“)

Tato rozhodnutí, kteráž zjevně porušují čl. XVI. základ. stát. zákonův o immunitě, článek 28. odst. 4. tisk. zák. základní principy trest. řádu o důkazu, jakož i článek XIX. základ. stát. zákonův o rovnoprávnosti, vynesen jest patrně na základě výnosu ministerstva justice ze dne 6. února 1894 č. 24230 ex 1893., kterýmž státní návladnictva a soudové byli poučeni proti jasnému znění zákona, „že řeči, jež nejsou v stenografickém protokole, nepožívají výhod immunity“, proti kterémužto ministerskému výnosu jsme ihned 25. května 1894 podali nutný návrh poslancem drem. Tučkem, jejž však, bohužel, sněmovna zamítla. Zajisté jest nyní na nejvýš nutno, aby takto ohrožená immunita poslanecká byla chráněna.

Jest sice dle našeho zdání dnes immunita chráněna doslovem zákona, ale jen na papíře.

Pakli by ale nejvyšším soudem potvrzena měla býti rozhodnutí obou prvních instancí, pak jest ohrožena v základech immunita řeči v jiné než německé řeči mluvených. Pak jest nutné postarati se změnou zákona o náležitou ochranu těchto řečí.

Nejvyšší soudní dvůr v této záležitosti dosud nepromluvil a také v pořadí správném není povinen promluviti, leč k uhájení zákona ku stížnosti zmatečni podané generální prokuraturou.

Interessenti dne 27. října 1894 předložili tuto celou záležitost generální prokuratuře, žádajice za podání stížnosti podobné. Tomu však generální prokuraturou dosud vyhověno nebylo.

Ministr práv, jenž svrchu uvedené nařízeni po našem náhledu proti jasnému znění zákona podal, jest povinen, provokovati rozhodnutí nejvyšší instance.

Činíme tudíž následující návrh:

Slavná sněmovno, račiž se usnésti:

I. C. k. ministr práv se důtklivě vyzývá, aby k uhájení immunity řeči poslanců v řišské radě v českém jazyku promluvených vyzval c. k. generální prokuraturu, aby proti rozsudkům c. k. zemského jako trestního soudu v Praze ze dne 2. června 1894 čís. 13.293 a c. k. vrchního zemského soudu v Praze ze dne 20. června 1894 č. 14358 tr. podala stížnost k uhájení zákona k nejvyššímu jako kasačnímu dvoru.

II. V ohledu formálním navrhujeme, aby tento návrh s veškerými zkráceninami dle čl. 42. jedn. řádu byl dán ihned na denní pořádek a byl spolu jako nutný projednán.

Ve Vídni, dne 23. dubna 1895.

Předseda: Tento návrh jest náležitě podporován a proto dám o otázce pilnosti na základě § 42. jednacího řádu ihned zavésti jednání. Nežli udělím slovo navrhovateli k odůvodnění jeho návrhu, dovoluji si upozorniti sněmovnu, že při rozsáhlé míře, jakou užívá se nyní pilných návrhův, jest předsednictvo nuceno, zachovati přísně jednací

řád, podle kterého připouští se debata jenom o zkráceném řízení. Prosím tedy, aby pánové jednacího řádu šetřili. (Pochvala v levo.) Praesidium zajisté musí nad tím bdíti, aby se zachovával, neboť jenom takovým způsobem bude možno, aby častým podáváním pilných návrhů pravidelná práce sněmovny nebyla rušena (Odpor na lavicích opposičních) a praesidium nebylo nuceno, proti takovému rušení učiniti opatření. (Pochvala v levo, odpor na lavicích opposičních.)

Poslanec dr. Pacák (k odůvodnění svého návrhu): Beru především na vědomí poučení pana presidenta, avšak musím doložiti: Slyším slova, ale víry se mně nedostává, neboť pochybuji, že bude možno odůvodniti pilný návrh a nedotknouti se jeho meritorní stránky. Neboť pilnost prokazuje se právě tím, ukáže-li se sněmovně, oč jde, aby mohla posouditi, zdali návrh pilným jest čili nic. Pan president nechať odpustí, odpovídám-li mu, že naše pilné návrhy dokonce neruší pravidelné jednání sněmovní, jelikož neprávem se projednávají teprve na konci schůze.

Nechci v příčině dnešního návrhu činiti panu presidentovi výčitek, protože byl teprve během schůze podán, avšak bylo by na druhé straně, radí-li nám pan president, abychom šetřili jednacího řádu, žádoucno, aby také praesidium šetřilo ustanovení jednacího řádu, podle kterého pilné návrhy se mají projednávati n e o d k l a d n ě. (Souhlas.)

Předvídal jsem toto poučení, proto jsem návrh svůj odůvodnil zevrubně, bych ústně mohl promluviti jenom stručně. Jedná se o ohroženou immunitu, a tu, jak se domnívám, je návrh, nechať si podán jest z kteréholiv strany, vždycky pilný.

Mohl bych tedy přestati a říci: Věc se týká

ohrožené immunity, prosím vás, hlasujte pro pilnost. To bylo by za normálních poměrův, avšak za abnormálních poměrův, ve kterých žijeme nyní, jest nutno navzdor poučení pana presidenta stručně speciem facti vyložiti a pověděti, jak se nyní s immunitou nakládá.

Podivná věc, že ve všech parlamentech boj o immunitu stává se vždy intensivnější a silnější, čím silněji a intensivněji jde vedle něho reakce. To vidíme všude. To jsme viděli v Německu a to vidíme také u nás, že boje o immunitu se množí.

Jest podivným příznakem doby a koalice, že právě za ní a v době, kdy tak zv. liberální strana se nalezá u vlády, tyto boje se stávají silnějšími a silnějšími. Není ovšem divu, že takové boje se množí, považíte-li, že ministr spravedlnosti podle mého subjektivního mínění zcela proti zřejmému znění zákona státním zástupcům a soudům dal svým známým výnosem ze dne 6. února 1894 naučení, že řeči, které se ve stenografickém protokole nenalezají, immunity postrádají. Člověk ovšem si musí předložiti otázku, v jakých zákonech pan ministr spravedlnosti nalezl právo, by takováto nanařízení, mohu říci proti zřejmému znění zákona vydával.

Podotkl jsem již, že jsme viděli v Německu boj v době reakce pro immunitu: připomínám proces Twestenův a jiné. Všude vidíme, že kdykoliv parlamentáři vlády klepli přes prsty náležitě, tyto se potom dále neodvážily. Pokládám proto za nezbytno, aby také náš parlament stejně jednal.

Nyní dovolte, abych krátce vyložil věc. Pamatujete se, že kol. Vašatý a Březnovský tady promluvili české řeči a není pochybnosti, že každý může tu užívati svého vlastního jazyka. Protože

však ministr spravedlnosti vydal své naučení, oba pánové své české řeči přinesli sem v duplikátech a odevzdali tyto kol. Englovi, Purghartovi, Sokolovi a Krumbholzovi, kteří slovo za slovem řeči jejich sledovali, aby zjistili, že skutečně tak promluvili.

Řeči vyšly v „Nár. Listech“, byly zabaveny, byly podány námitky a tu prohlásil soud: Řeči byly proto zabaveny, jelikož není jich ve stenografickém protokole, pročež postrádají immunity. Redaktor „Nár. Listů“ podal námitky a vzpomenuté poslance uvedl jako svědky, že řeči skutečně tak uveřejněny byly, jak byly promluveny. Zemský soud v Praze a vrchní zemský soud námitky zamítly a konfiskaci potvrdily z toho důvodu, že řeči, jelikož jich není v stenografickém protokole, nemají immunity, jelikož čl. 493. jenom stanoví, že zástupce a podavatelé stížnosti mají býti vyslechnuti o tom, zda-li řeči jsou věrně dle pravdy podány, čili nic, důkaz však nebo protidůkaz o tom, zdaž byly mluveny, že se nepřipouští. To jest rozhodnutí velice nebezpečné. Praví se v něm, že každá řeč, která není v stenografickém protokole, postrádá immunity.

Řekněte mně: Jedná se jen o české řeči? Nikoliv! Pánové, také o polské, slovinské, vlaské, ba jak dokáži, i o německé. Považte, pánové! Jednání výborové vede se německy a tyto řeči také se nenalezají v stenografickém protokole. Dnes jistý parlamentář mně řekl: Podle tohoto komentáře máte pravdu. Řeči výborové nejsou immunní podle výnosu toho, jelikož nedá se jejich identita zjistiti. Vidíte, pánové, kam taková rozhodnutí vedou.

Jsme přesvědčeni, že toto rozhodnutí je ne-

správno a kdyby nabylo platnosti, pokládali bychom za to, že by bylo třeba zákonem zjednati nápravu.

Avšak nejvyšší soudní dvůr ve věci té dosud nepromluvil. Redaktor „Nár. Listů“ již v říjnu požádal generální prokuraturu, aby k ochraně zákona způsobila rozhodnutí, abychom věděli, zda-li toto rozhodnutí jest správné čili nic, jelikož nám mnoho na tom záleží, abychom v tom případě učinili zákonná opatření. Generální prokuratura tak neučinila a tu jsme podali svůj návrh v ten smysl, aby ministr spravedlnosti byl vyzván uložiti generální prokuratuře, aby tato proti těmto dvěma rozhodnutím podala zmatečni stížnost k ochraně zákona. Okolnost ta nezasahuje toliko do ústavy, nýbrž také do národních práv všech kmenů říše velmi hluboko a jest nepochybno, že ona jest unikem v judikatuře o immunitě a že vyžaduje nezbytně nápravy. Neboť všichni klidně myslící mužové musí dospěti k poznání, že kdyby toto rozhodnutí zůstalo v platnosti, přičilo by se zjevně čl. XVI. státních zákl. zákonů, čl. XIX., všem zásadám důkazů a theoriim trestního řádu, jakož i § 28. tiskového řádu, jenž praví:

„Naproti tomu nemůže za pravdivé a věrohodné sděleni o veřejném jednání nikdo býti pohnán ku zodpovědnosti.“

Nyní praví státní zástupce: „Není dokázáno, že tyto řeči jsou věrohodny a pravdivy.“ Strana nabídla tedy důkaz, že jsou věrohodny a pravdivy. Soud řekl: „Takový důkaz není připustný, v objektivním řízení, nýbrž jen a jediným důkazem jest stenografický protokol; protože pak ve stenografickém protokole řečí těch není, odpírám jim immunitu.“

Pánové, to znamená zrovna, vytnouti justici poliček. Nemůže-li pro věrohodnou a pravdivou zprávu nikdo býti pohnán k zodpovědnosti, musí býti napřed řádným řízením rozhodnuto, zdali příslušná slova nebo příslušná řeč byla skutečně věrohodně a pravdivě podána. Jenom v tom případě, kdyby nebyla, může podle mého soudu nastoupiti objektivní řízení. Rozhoduje-li se však v ten způsob, jak se to stalo, potom jest náprava změnou zákona nezbytna a tu jsem ve svém druhém návrhu navrhl, jelikož se od pilného návrhu ničeho nenaději.

Domnívám se, že co se týká břemene důkazu, jest povinností státního zástupce, by podal důkaz, že příslušný článek pravdě neodpovídá a že zejmena protidůkaz o pravdivosti a věrnosti zcela jistě připuštěn býti musí.

Nyní bylo tímto nálezem soudním vysloveno, že tyto řeči postrádají zcela immunity bez statuování pravdivosti toho, co bylo mluveno a obmezeno se tu jen a jedině na stenografický protokol. Není-li však podle § 493. v objektivním řízení důkazu připuštěno a připouští-li se ke slovu jenom státní zástupce jako strana důkaz vedoucí, potom nemůže býti také stenografický protokol důkazem.

Pánové, mám vám vykládati, jakým důkazem jest stenografický protokol o našem jednání? Prosím, dejte si předložiti jednou protokol po korektuře jednotlivými členy této sněmovny učiněné. Uvidíte, že protokol ten není věrohodným obrazem.

Posl. dr. Lueger: Já neopravuji nikdy!

Posl. dr. Pacák: Ano, možno, že dr. Lueger snad ne, avšak prohlížel jsem onehdy protokol, ve kterém byly celé strany přeškrtány a napsána tam zcela jiná řeč. A ten protokol má podati obraz o veškerém jednání této sněmovny? Dovolte, pánové,

kam dospějeme s takovou judikaturou? Tu zatahuje se justice do rejdů stranických (Souhlas.) na podporu zvůle (Souhlas.) a k potlačováni opposice. (Opětný hlučný souhlas.). Je-li tato judikatura správna, celý čl. XIX. o rovnoprávnosti jest frási. Potom nemůžeme své řeči česky promluviti, poněvadž státní zástupce podle návrhu ministra spravedlnosti může všechno konfiskovati.

Nuže, pánové, nám všem jedná se o immunitu řeči. Žádám vás, pánové na německých, polských a slovinských lavicích, abyste považili, že zbraní, kterou se dnes mává proti nám, může býti máváno také proti vám, a vy, pánové na levici, nezapomínejte, že výborové řeči nejsou také protokolovány a že zbraň reakce může býti také proti vám vztažena.

Jest skutečně nezbytno, abychom konečně se vzchopili a vyhotovili zákon, podle něhož by bylo naprosto nemožno immunitu ohrožovati.

Pročež, pánové, abych zachoval se podle slov pana presidenta, který, jak vidím, chopil se již zvonku, aby mne napomenul, bych mluvil o pilnosti návrhu (Veselost), prohlašuji návrh za pilný, poněvadž dotýká se ohrožené immunity; on jest pilným již z toho důvodu, protože dotýká se národnich práv všech kmenů rakouských a myslim, že jest povinnosti nejen českých, polských, slovinských a chorvatských, nýbrž také německých poslancův, aby zakročili a také řekli: chceme zjevně a rozhodně hájiti immunity slova, protože jsme přesvědčeni, že všechny svobody přijdou na zmar, nebude-li šetřeno svobody slova v parlamentě. (Hlučný potlesk a pochvala.)

P ř e d s e d a: Zahajuji debatu o pilnosti a udilim slovo panu poslanci rytíři Jędrzejowiczovi.

Posl. Jędrzejowicz: Věcný obsah návrhu, o kterém se jedná, jest zajisté důležitý, avšak nesmírně obtížný. Celá povaha na přetřes uvedené otázky vyžaduje, aby nebyla pilně vyřizována. To jest příčina, proč budeme hlasovati proti pilnosti.

O meritorní stránce věci nepojednám. Naše dnešní votum nepředstihuje věc samu, jejíž důležitosť plně uznáváme, Protože pak kromě toho podány byly ve stejné věci dva návrhy tiskovému výboru, bude tam příležitost věc tu uvážiti.

Z těchto důvodův a jen z těchto důvodů prohlašuji jmenem naši strany, jakož i jmenem koalice, že hlasovati budeme proti pilnosti. (Pochvala na lavicích poslanců koaličních.)

Předseda: Slovo má p. poslanec dr. Lueger:

Posl. dr. Lueger: Ortel smrti, který se tu o pilných návrzích pronáší, počíná vždycky slovy: „Jménem koalice“. (Hlučná veselosť.) Avšak nadejde den, kdy též o koalici bude pronesen ortel smrti, který počne slovy: „Ve jmenu svobody a práva národů rakouských.“ (Hlučný potlesk, souhlas a veselosť.)

Jest opravdu marnou snahou něco zachrániti, proti čemu jedenkráte jmenem koalice promluveno bylo. Chci se ale dnes přece o to pokusiti. Pan řečník koalice byl tak laskav, že uznával otázku, o niž se jedná, za zvláště důležitou, on byl tak laskav, že uznal řešení této otázky nutným. Však ale připojil, že jest to otázka příliš těžká, než aby cestou pilného návrhu a hlasování řešena býti mohla. Nemohu z tohoto vyjádření konečného závěrku učiniti. Dovolte mně jednu poznámku. — Kdyby názor soudu ve věci, o které jednáme, byl správným, pak nebylo by možno o debatách, v této

sněmovně vedených, zprávy do časopisů podávati, které nejsou v jazyce německém psány, (Živý souhlas.) neboť stenografické protokoly tisknou se německy; překlady v nich nestávají.

Proto může vždy státní zastupitelství a soud tvrditi, že řeči nejsou věrohodny, překlad že není správným. Důkaz oproti tomu se nepřipouští a proto nemůže o jednáních v této sněmovně v jinojazyčném časopise zpráva uvedena býti.

Vy mně přisvědčíte, řeknu-li, že jest to nicotné. Dále přisvědčíte, že jest to nicotné, řeči, jež zde v jiném jazyce mluveny byly, immunity zbavovati. Nechcete-li, aby se zde česky, chorvatsky, slovinsky mluvilo, pak ty, ctěná koalice, — já nechci již více o sněmovně mluviti, neboť ta již zmizela za koalici — buď tak laskava a ustanov zákon, jímž bude dotyčným řečníkům zabráněno mluviti svoji mateřštinou. (Velmi dobře.) Pokud jest ale zvykem a potřebou, mateřskou řeči mluviti, musíte oněm řečem, jež dotyční poslanci svým mateřským jazykem pronášejí, stejné právo přiznati, jako německým. (Souhlas.) Buď — anebo.

Vidíte, pánové, z toho, co jsem uvedl, jak důvodný a jak pilný jest návrh pana kolegy dr. Pacáka. Abych ale ctěné koalici přišel vstříc, žádám její spolučleny, aby návrh tento nepřikazovali tiskovému výboru, nýbrž aby jej přikázali takovému výboru, jenž se podobnými záležitostmi zaměstnává a tento výbor jest výbor immunitní. (Tak jest.) Abyste vskutku o případě tom přemýšleti mohli, činím návrh (čte): Návrh pana kolegy dr. Pacáka budiž jako pilný immunitnímu výboru přikázán s nařízením, aby o něm během tří dnův — (odpor) ano, během tří dnův, já to pak odůvodním — této slavné sněmovně zprávu podal. Vy to můžete

rychle vyříditi, jak se to dělo s pověstnými návrhy k záchraně postižených zemětřesením učiněnými. Tak rychle musíte i zde jednati; neboť jako nebezpečno jest zemětřesení, tak nebezpečny jsou rozsudky soudu pro naši immunitu. (Velmi dobře.) Zemětřesení může ovšem jeden anebo více domů sbořiti, když ale soud takým způsobem, jak zde bylo líčeno, bude pokračovati, pak toto soudní zemětřesení sboří celou sněmovnu, koalici v to pojímaje. (Velmi dobře.) Proto vás žádám, abyste souhlasili s mým návrhem na přikázání immunitnímu výboru.

Poněvadž ale se strany Jeho Excellence pana předsedy o zachování jednacího řádu pánům z opposice — jak se mám vyjádřiti? — tak malé upomenuti na jejich povinnosti předčítáno bylo, tedy dovolte mně následující poznámku: Já nevěděl, co v návrhu jest obsaženo, já věděl jen, co v ukončení jeho se žádá a ne jak bude odůvodněn, poněvadž jsem ho nečetl. Proto jsem pozorně naslouchal, když zapisovatel návrh ten předčítal. Dle jednacího řádu má návrh předčítán býti od začátku až ku konci; z pravidla bývá však jen konec čten. Tento návrh byl předčítán s vynecháním podstatných míst, což konstatuji.

Když se tudíž jiným hlásá voda, nesmí se v předsednictvu vína piti, a když se od opposice zachovávání jednacího řádu požaduje, tu mohou též pp. zapisovatelé ustanovení jednacího řádu z povinnosti zachovávati. Jestli věc o pět minut trvá déle, nebo ne, jest úplně lhostejno. Porozuměli jste mému návrhu, já vás žádám, abyste jemu také přisvědčili.

Tři dny — to snad i ctěný pan řečník koalice uzná — postačí úplně k rozhodnutí o tom, zda v jednání soudů porušení immunity spočívá, čili

nic. Žádám vás, abyste můj návrh přijali. (Živý souhlas.)

Předseda: Přeje si někdo mluviti? (Žádný se nehlásí.) Žádný. Prohlašuji debatu za ukončenu. Prosím pány, aby usedli, budeme hlasovati. (Po přestávce.) Pan poslanec dr. Pacák navrhuje pilnost § 42. odst. 2. v tom myslu, aby jeho meritorní návrh ještě dnes v plné poradě projednán byl. Naproti tomu navrhuje pan poslanec dr. Lueger, aby návrh dr. Pacáka immunitnímu výboru k podání zprávy do tří dnů přikázán byl. Návrh pana poslance dr. Luegra involvuje tudíž, že co se týká návrhu dr. Pacáka, má býti dnes jen o pilnosti prvního odstavce § 42 uzavíráno a tudíž první čtení předsevzato. Musí tudíž dříve pilnost odstavce 1. přijata býti, nežli návrh Luegrův k projednání a hlasování připustím.

Budeme tudíž nejdříve o návrhu dr. Pacáka, vlastně o pilnosti odstavce 2. hlasovati. Bude-li zamítnut, přikročíme k hlasování o návrhu dra. Luegra, aby totiž pilnost odstavce 1. přijata byla. Pro případ, že bude návrh dr. Pacáka přijat, bude meritorní debata, bude-li návrh dr. Luegra přijat, bude první čtení předsevzato. Jste, pánové, s tímto mnou zamýšleným pochodem srozuměni? (Po malé přestávce.) Budeme tedy v tomto spůsobě postupovati. Žádám ony pány, kteří dle návrhu dr. Pacáka pro jeho návrh pilnosti odstavec 2. § 42. hlasovati, kteří tedy v plné poradě účast chtí bráti, aby povstali. (Děje se.) Návrh jest zamítnut. Žádám nyní ony pány, kteří pro návrh dr. Pacáka, dle návrhu dr. Luegra, pilnost odstavec 1., § 42. hlasovati chtí, aby povstali. (Děje se.) I tato pilnost jest zamítnuta. Bude tedy návrh zmíněný jednání dle řádu jednacího podroben. —

b) Druhý návrh v téže záležitosti podaný směřoval k změně zákona: kdežto první pilný návrh zamýšlel vyvolati rozhodnutí soudní, šel tento druhý návrh dále: předpokládal již nepříznivé soudní rozhodnutí a domáhal se změny zákona.

Návrh ten pojal v sebe dvoji okolnosti, jež tehdy tvořily předmět boje.

Návrh ten zní:

Návrh posl. dr. Pacáka a soudruhů na změnu některých ustanovení tiskového a trestního zákona za účelem ochrany immunity řečí poslaneckých.

V čís. 16. „Radikálních Listů“ ze dne 10. října 1894 uveřejněná řeč delegáta Kaftana, kterou tentýž dne 1. října 1894 v delegacích německy mluvil, byla od c. k. státního návladnictví v Kutné Hoře zabavena a tato konfiskace byla rozhodnutím c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 9. listopadu 1894 č. 8686 potvrzena, poněvadž:

a) delegační řeči dle čl. 28. odst. 4. tisk. zákona prý nejsou immunní a

b) poněvadž prý zpráva není věrohodna.

Byla totiž ze stenografického protokolu v oné řeči vynechána jen ona slova, která nic jiného neobsahovala, než volání řečníka k pořádku předsedou delegace a na věrohodnosti uveřejněné řeči ni nejmenšího nezměnila.

C. k. vrchní zemský soud v Praze potvrdil rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1894 č. 26.126 toto rozhodnutí a sice z toho důvodu, že řeč není podána „pravdě odpovídajícím“ způsobem.

Nejvyšší soudní jako kassační dvůr ve Vídni rozhodl nyní v právě minulých dnech, zamítnuv z nařízení ministra spravedlnosti podanou stížnost

gener. prokuratury k uhájení zákona a potvrdil obě rozhodnutí prvních instancí z důvodu, že zde není „pravdě odpovídajících" sdělení.

Toto nejnovější od nejvyššího tribunálu vydané rozhodnutí svědčí tomu, že znění čl. 28. al. 4. tisk. zák. musí býti, aby plnou ochranu immunity poskytovalo, jasněji stylisováno, zejmena pojem „věrohodnosti" (Wahrheitsgetreu), než se to ve čl. XIII. návrhu nového trestního zákona děje, aby taková judikatura stala se nemožnou a účelu toho dosáhnouti chce pod I. učiněný návrh zákona.

V rozhodnutích, která jsme v dnes podaném svém nutném návrhu uvedli a blíže rozvedli a sice rozhodnutí c. k. zemského jako trestního soudu v Praze ze dne 2. března 1894 č. 13293 a c. k. vrchního zemského soudu v Praze ze dne 20. března 1894 č. 14358, uznává se za platnou zásada, „že řeči, které ve stenografickém protokole dotyčného parlamentu se neuváději, postrádají výhod čl. 28. odst. 4. tisk. zákona.

V těchto rozhodnutích oba soudní dvorové vyloučili předem všeliké jiné průvody, vyjma stenografický protokol o věrohodnosti zpráv, ano vyloučili i protidůkaz o tom, že řeči v českém jazyce v parlamentě tak byly mluveny, jak jsou vytisknuty, ano rozhodli, že dle čl. 493. tr. ř. při námitkách má slyšeti se jen návladní a ten, který námitky podává, že jiné důkazy jsou nepřípustny, a že, poněvadž nebylo prokázáno, že řeči, o něž se jedná, pravdě odpovídají, ano, že důkaz o tom

jest vyloučen, že těmto řečem musí se odepříti výhrady čl. 28. odst. 4. tisk. zákona.

Tato rozhodnutí jsou právoplatna.

I není pochyby, že takovými rozhodnutími immunita parlamentárních řečí úplně se zrušuje.

A byť by tato judikatura nejvyšším soudním dvorem dosud nebyla stvrzena, jest přece nanejvýše nutno, aby říšská rada při sdělání nového trestního zákona k této judikatuře označila své jasné stanovisko. Neboť podle těchže rozhodnutí bylo by možno každou řeč, která ve stenografickém protokole nepřichází přes jasné znění čl. 28. odst. 4. tiskového zákona podrobiti objektivnímu řízení a zabaviti.“

Aby takováto judikatura stala se nemožnou, to účelem jest návrhu zákona, který pod II. předkládáme.

Činíme tudíž následovní návrhy:

Slavná sněmovno, račiž se usnésti:

1. Přiloženým návrhům zákonův uděluje se ústavní schválení.

2. Tento návrh odkazuje se ve formálním ohledě, poněvadž i trestní i tiskový výbor se tiskovým zákonem zabývá vedle čl. 32 jedn. ř. výboru tiskovému i trestnímu.

I.

Zákon

daný dne . . . . ., kterým čl. 28 tisk. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. ř. z. se změňuje.

Se souhlasem obou sněmoven rady říšské vidí se Mi nařídíti takto:

Čl. I.

Čtvrtý odstavec § 28. tisk. zák. se zrušuje a má zníti takto:

„Věrohodné zprávy, byť i ve výtahu o veřejných jednáních rady říšské, sněmu a delegací a jejich výborů nezakládají nikdy skutkovou povahu trestního činu.

Za věrohodný výtah řeči musí se již tehdy považovati, pakli smysl a myšlenka řečníkova v pravé své podobě bez překroucení se reprodukuje.“

Čl. II.

Výkon tohoto zákona ukládá se Mému ministru práv.

II.

Zákon,

daný . . . . . dne . . ., kterým se čl. 493. tr. řádu z 23. května 1873. čís. 119 ř. z. mění.

Se souhlasem obou sněmoven rady říšské vidí se Mně nařídíti takto:

Čl. 1. K čl. 493. tr. ř. z 23. 5. 1873. č. 119. říš. zák. má se jako poslední alinea připojiti následující odstavec:

„V čl. 28. odst. 4. tisk. zákona uvedené věrohodné zprávy o veřejných jednáních řišské rady, sněmu, delegací a jejich výborů jsou z objektivního řízení úplně vyloučeny.

Důkaz o tom, že zprávy pravdě neodpovídají, provésti se musí řádným pořadem práva, dle všeobecných pravidel trestního řádu a přísluší důkaz žalobcům. Protidůkaz rovněž se připouští.

Čl. 2. Výkon tohoto zákona ukládá se Mému ministru práv.

* * *

Po dobu trvání koaličního ministerstva nestalo se ovšem docela žádného kroku, aby vyvoláno bylo soudní rozhodnutí.

Ministr hr. Schönborn, který byl vydal toto protizákonné, zákony přímo rušící nařízení, nechtěl vyvolati soudní rozhodnutí ve věci, kde byl nejistý, neboť se právem musil obávati, že rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru, vedle jasných znění zákonných dopadne proti němu.

Věc tedy ležela až do nastoupení ministerstva hrab. Badeniho.

Jakmile nastoupilo toto ministerstvo, ihned počali poslanci svobodomyslní znovu boj o immunitu českých řečí a hned v prvních schůzích říšské rady odbývaných za ministerstva Badeniho vidíme je zase zvedati boj dříve zahájený.

Ve schůzi dne 9. listopadu 1895 (na str. 21.400 stenogr. protokolu) vidíme, že podává posl. **Dr. Pacák** interpellaci následujícího znění:

Interpellace ta popisujíc celý stav věci dokládá, že oběma rozhodnutími zemského soudu i vrchního soudu v této záležitosti, porušena byla immunita poslaneckých řečí a končí:

„Nejvyšší soudní kassační dvůr v této záležitosti ještě nepromluvil a v cestě řádného práva promluviti nemůže, nýbrž jen k stížnosti k uhájení zákona, kteráž by se generální prokuraturou podala.

Redaktor Anýž společně s dr. Podlipným podali na generální prokuraturu žádost, aby dotyčnou zmatební stížnost podala.

Tomuto návrhu od generální prokuratury nebylo dosud vyhověno. Stížnost leží nevyřízena u generální prokuratury samotné.

Dřívější ministr práv podal po našem náhledu výnos, který příčí se jasným ustanovením zákona.

Jest tudíž v zájmu judikatury správné, aby v této záležitosti nejvyšší soudní dvůr promluvil.

Přivádějíce tento případ v opětnou známost Vaší Excellence, tážeme se: „Jest vaše Excellence ochotna, c. k. generální prokuraturu poukázati, aby stížnosti k uhájení zákona vyvolala rozhodnutí nejvyššího soudního jako kassačního dvoru v této záležitosti?“

Na tuto interpelaci odpověděl ministr práv hr. Gleispach v 432. sezení dne 27. listopadu 1895 (str. 21.600 stenogr. prot.) přislibiv odpomoc, což již lišilo se od Schönbornových odpovědi, jenž v této věci nikdy neodpovídal.

Odpověď ministra práv hr. Gleispacha zněla:

V sezení posl. sněmovny dne 8. listopadu běžícího roku ptali se mne poslanci Dr. Pacák a soudruzi ohledně zabavení česky mluvených řečí v říšské radě, jsem-li ochoten vyvolati o této otázce rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru.

Mám tu čest k těmto interpelacím odpověděti takto:

„Základem této interpelace jsou rozhodnutí zemského a vrchního soudu ze dne 2. června 1894 č. 13.293 a 20. června 1894 č. 14.358, kterým námitky byly zavrženy, jež podány byly proti zabavení č. 100. večerního vydání periodického tiskopisu „Národní Listy“ ze dne 12. dubna 1894.

Zabavení týkalo se řeči, které od poslanců v říšské radě v české řeči byly mluveny. V dotyčných rozhodnutích uváděn v platnost právní náhled, že při námitkovém řízení přípustnost průvodu jest vůbec vyloučena.

Z toho pak činěna konkluse, že řečem v říšské radě v české řeči mluveným dobrodiní čl. 28. tisk. zák. nepřísluší.

Nevidím, že by bylo nutno ohledně právních názorův, jež co do nepřípustnosti průvodu v námitkovém řízení v oněch rozhodnutích přichází k platnosti, něčeho učiniti. Jinak jest to ale s rozhodnutím zemského soudního dvoru z 18. dubna 1894 č. 11824, kterým potvrzena byla konfiskace česky mluvené řeči a v které uznána povaha trestního činu.

Tato konfiskace byla tím odůvodněna, že stenografickým protokolem o řeči v říšské radě mluvené, české řeči se neuvádějí, že tudíž nelze posouditi, zda-li v tiskopisech otištěné řeči, s řečmi v parlamentě mluvenými jsou identické.

Já stojím tu proti výroku soudu a mám za to, že nebylo by to slušno, abych svému právnímu náhledu v této věci dal veřejný výraz.

Při významu však, jaký tato záležitost má a poněvadž by při soudech různé mohlo nastati pojímání věci a tím tato otázka právní mohla by se státi spornou, učinil jsem opatření, aby nejvyšší soudní kassační dvůr měl příležitost v této záležitosti rozhodnouti.

* * *

Tu tedy slíbil ministr práv hr. Gleispach vyvolati rozhodnutí, „zdali česky mluvené řeči v říšské radě jsou immunními."

Tehdy mu ovšem nebylo dobře rozuměno a všeobecně také já jsem byl toho náhledu, že slíbil podati stižnost k uhájení zákona v specielním případě Vašatý-Březnovský.

Po vyjití rozhodnutí nejvyššího soudu však veřejně jsem ho vyzval, proč tak neučinil, i soukromě s ním hovořil, proč v této specielní věci nevyvolal rozhodnutí a on mi řekl, že pokud se týče náhledu, zdali české řeči jsou immunní, jej vyvolal všeobecně, pokud se námitkového řízení týče, že srovnává se s názorem, že průvody v námitkovém řízení se nepřipouštějí.

Náhled rovněž nebezpečný jak právnicky nesprávný, jak svědčí rozhodnutí obou soudů ve věci Vašatý, Březnovský a viděti z toho, kde ještě bude nutno nasaditi páku, aby česky mluvené řeči nemohly býti ohrožovány.

* * *

Poněvadž však od doby tohoto slibu zase uplynulo čtvrt roku, aniž by se co bylo stalo, podali poslancové svobodomyslní dne 15. února 1896 poslancem dr. Pacákem opětně dotaz na ministra práv, tázajíce se ho, co se stalo se slíbenou zmateční stižnosti.

Dotyčná interpelace dr. Pacáka zní:

Dotaz.

Jest známo, že české řeči, jež v této slavné sněmovně byly mluveny, od pražského státního návladnictví byly zabaveny a že konfiskace tato pražským zemským soudem a pražským vrchním zemským soudem byla potvrzena. Rovněž jest známo, že tato konfiskace jakož i její potvrzení prohlášeno bylo jako zjevné porušení immunity poslanecké a žádána na ministerstvu práv remedura v tom ohledu,

aby generální prokuratura úředně byla vyzvána, by podala stižnost k uhájení zákona k nejvyššímu soudnímu dvoru.

Jeho Excellence nynější p. ministr spravedlnosti to také slíbil. Přes to, že od té doby dlouhý čas uplynul, nerozhodnul dosud nejvyšší soudní dvůr v této záležitosti.

Ptáme se proto:

1. Jak daleko dospěla záležitost zmíněné stižnosti zmateční? Jest tato stižnost zmateční již podána? Jest vyřízena? a pakli ne, co jest toho příčinou?

2. Jest Jeho Excellence ochotna užiti veškerého svého vlivu k tomu, aby tato zmateční stižnost v brzku byla vyřízena?

Po této interpelaci sdělil ministr práv hrabě Gleisbach posl. svobodomyslným, že rozhodnutí v záležitosti českých řeči nejvyšším soudním dvorem již se stalo, a že v několika dnech nechá je uveřejniti ve vládních listech a skutečně také dne 18. března 1896 přinesly všecky listy následující:

Rozhodnutí
nejvyššího soudu o immunitě
českých řečí.

Věrohodné zprávy o veřejném jednání říšské rady požívají výhod ustanovení § 28. tr. z. také tehdy, byly-li řeči, které jsou předmětem zprávy, promluveny ve sboru zákonodárném jazykem neněmeckým.

Vzhledem na pravdivé a věrné sdělení takových neněmecky pronesených řečí je vyloučeno subjektivní stihání a nepřípustno též objektivní stihání

tiskopisu, takové sdělení obsahujícího ve smyslu § 493. tr. ř.

Pro dobrozdání vyžádané o tom:

„zdali věrohodné zprávy o jednání říšské rady požívají výhod § 28. t. z. také tehdy, byly-li řeči které jsou předmětem zprávy, promluveny ve sboru zákonodárném jazykem neněmeckým“, je rozhodujícím především plenární rozhodnutí nejv. soudu ze dne 20. července 1882, zejmena z toho důvodu, že v navržené otázce se nečiní rozdíl, zdali věrohodné zpravodajství obsahuje celou veřejnou schůzi říšské rady, v to počítaje řeč člena příslušného sboru zákonodárného, neněmeckým jazykem promluvenou, či zdali reprodukuje se jen věrohodně jednotlivá, v této schůzi neněmecky promluvená řeč.

Vzpomenutým rozhodnutím z r. 1882 nejvyšší soud postavil se proti názoru v praxi dosud zastávanému a v judikatuře prováděnému, spočívajícímu na základě přesného verbalního výkladu odstavce 4. § 28 t z.:

„Naproti tomu nemůže za věrohodné sděleni zprávy o veřejném jednání říšské rady a sněmů zemských nikdo býti pohnán k zodpovědnosti,“

že vzpomenuté zákonné ustanovení, které je toliko výjimkou, týkati se může jen věrohodných zpráv o veřejné schůzi říšské rady nebo sněmu zemského, nikoli však zpráv o jednotlivé v nich promluvené a ze souvislosti referátu vytržené řeči a že ustanovení to vylučuje jen subjektivní stihání pro takovou zprávu, nikoli však objektivní řízení ve smyslu § 493. tr. ř.

V rozhodnutí tom nejv. soud vyslovil nález svůj v ten smysl, že jak první omezení platnosti § 28. al. 4. t z. na věrohodné sděleni zprávy o celé veřejné schůzi, jakož i druhé omezení na stihání

toliko subjektivní je ve zjevném odporu se zněním i duchem a též i účelem zákona,

že tedy také pouhé věrohodné sdělení jednotlivých řečí ve veřejné schůzi říšské rady neb zemského sněmu promluvené požívá výjimečných výhod § 28. odst. 4. t. z. a že tedy vzhledem na toto zákonné pravidlo je též subjektivní stihání podle § 93. tr. ř. vyloučeno.

Se zřetelem na toto plenární rozhodnutí může tudíž také na otázku nyní sobě položenou nejvyšší soudní a kasační dvůr odpověděti toliko přisvědčivě.

Ani v základním zákoně o říšském zastupitelstvu z r. 1861 (únorovka), jenž byl platným v době, kdy zákon tiskový z roku 1862 byl vydán, ani v dodatečném zákoně ze dne 31. července 1861 o jednacím řádě říšské rady, ani ve st. z. zákoně z r. 1867 (prosincovka), ani konečně v zákoně z roku 1873 (v jednacím řádě říš. rady), není ustanovení zákonného o tom, že veřejné jednání říšské rady konati se má jen jazykem německým a že člen příslušného sboru zákonodárného, ujme-li se tam ve veřejné schůzi slova, ve své řeči jiného jazyka kromě německého užívati nesmí.

Ani jednací řád říšské rady z r. 1875 a panské sněmovny z r. 1875 neobsahují takového ustanovení; ve skutečnosti také při veřejném jednání sněmovny poslanecké jednotliví její členové pronášejí řeči jazykem nikoli německým, nýbrž zemským a mateřským, aniž proti tomu námitky se činí nebo činiti mohou.

Ovšem protokoly o schůzích vedou se německy. Protokoly neobsahují však jednotlivých řečí: tyto reprodukují se ve stenografických protokolech. Sten. protokoly pak, jelikož se stenogramy přenášejí jen do němčiny, tisknou a uveřejňují se jen jazykem

německým a neobsahuji tudíž řeči promluvených jazykem neněmeckým.

Tato okolnost orgánům, pověřeným ku vykonávání tiskového zákona, může stěžovati jejich funkci, jedná-li se o reprodukci řečí neněmeckých, ba okolnost ta snad funkci jejich v terminu, stanoveném pro zabavení a objektivné řízení, činí zcela nemožnou, jelikož nelze řeč příslušnou, v některém listě otisknutou, se stenografickým protokolem srovnati.

Avšak tato potíž, která také pro věrohodné zprávy o řečech n ě m e c k y promluvených naskytnouti se může, jelikož tiskové úřady nemají vždy hned po ruce stenografického protokolu, by porovnávaly, nemůže býti důvodem, aby pro sdělení řeči neněmecky promluvených, ač-li sdělení ta jsou věrohodna, neplatilo ustanovení § 28. al. 4. t z.

Neboť výhoda tu stanovená neplatí pro věrohodná sdělení z protokolu neb ze stenografických zpráv o veřejném jednání říšské rady, nýbrž pro toto jednání a pro jednotlivé řeči samy, které jsou části jednání toho.

Rozhodnuti pak o tom, zdali taková řeč má býti pokládána za příslušnou část veřejného jednání a zdali pro ni platí ustanovení § 28. al. 4. t. z., nemůže záviseti na tom, zdali taková řeč byla do stenografického protokolu pojata, nýbrž jen a jedině na tom, zda byla fakticky promluvena.

Stenografický protokol možno pokládati jen za prostředek ke konstatování a porovnávání, zdali nějaká zpráva jest věrohodna čili nic.

Ale také zjevný účel § 28. t. z., který je toliko korollárem k § 16. st. z. zák. z roku 1867, podle něhož členové říšské rady za projevy uči-

něné ve vykonávání úkolu svého požívají immunity, kterýžto úkol podle motivů vzpomenutého rozhodnutí z roku 1882 spočívá v tom:

„jednak chrániti immunitu členů říšské rady (poslanců), toliko jednacím řádem a nikoliv trestním zákonem omezenou, jinak dáti projev zásadám ústavního státního práva a zastupitelstva lidového a to potud, pokud třeba poměru poslanců k voličům rozuměti v tom smyslu, že voličové jsou oprávněni věrně podle pravdy všecko zvěděti, co jejich poslanci v zastupitelských sborech promluvili, kteréhož účelu však možno dosíci jen, jsou-li sdělení, o která jde, sproštěna každé jiné kontroly kromě té, jež týká se jejich věrohodnosti, —

platí zajisté též pro ony řeči, které při veřejném jednání promluveny jsou jiným jazykem než německým.“

* * *

Tim jak je viděti dosaženo bylo v této otázce pokud se týče českých řeči částečného vítězství, a staročeské listy, které tak nizkým spůsobem snižovaly boj i výsledek, přesvědčiti se mohou o námaze boje a jeho výsledkův.

III.

Boj za immunitu poslaneckých řečí parlamentárních,

„ve výtahu“ uveřejněných.

Nejvyšší soud jako soudní kassační dvůr rozhodl v roce 1882 za tou příčinou, kdy zabavena byla řeč Schönererova v říšské radě mluvená a ve výtahu podaná, rozhodnutím ze dne 20. července 1882 č. 6827 (sbír vládní č. 452), že i pro věrohodnou zprávu o jednání v říšské radě i sněmě, byť i ve výtahu uveřejněnou, jednání objektivní ve smysle čl. 493. nastoupiti nemůže.

Poslanec inženýr Kaftan mluvil v delegaci dne 1. října 1894 při generální debatě o zahraniční politice řeč, ve které ostrým způsobem dotekl se úřadování tehdejšího místodržitele hr. Thuna.

„Radikální listy“ vycházející v Kolíně ve svém šestnáctém čísle z 10 října 1894 přinesly pod nápisem „Český místodržitel“ tuto řeč Kaftanovu, pokud se týče místodržitele úplně otisknutou, vynechavše toliko napomenuti předsedovo.

C. k státní návladnictví kutnohorské zabavilo nálezem ze dne 12. října 1894 č. 5373. toto číslo „Radikálních listův“ a krajský soud v Hoře Kutné potvrdil nálezem ze dne 16. října 1894 č. 8339 tuto konfiskaci a sice z těchto důvodův:

„Celým obsahem následujícího čís. 16. v Kolíně tištěného a vydávaného periodického tisko-

pisu „Radikální listy“ ze dne 10. října 1894 uveřejněných článků v a sice:

a) článku úvodního s nadpisem „Český mistodržitel“ jednak haněním, nepravdivým udáváním a převracováním příběhů skutečných k nenávisti proti mistodržiteli hraběti Thunovi, tudíž k jednotlivému orgánu vlády, co se týče vedení úřadu jeho a k opovrhování správou státní a k nenávisti k ní popuditi se hledí, kterážto tendence při tomto článku z toho jasně vysvitá, že z domnělé řeči delegáta inženýra Kaftana toliko úryvek činnost českého mistodržitele hraběte Thuna a s tím související úkony správy státní kritisující, vyňat, na nejčelnějším místě listu vytištěn, při tom namnoze tučnými literami proložen a nad to tendenčním nadpisem „Český mistodržitel“ opatřen jest — následkem čehož zakládá tento článek skutkovou povahu jednak přečinu proti veřejnému pokoji a řádu dle § 300. tr. z., jednak zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65 a) tr. z.“

Proti tomuto nálezu podali vydavatel listu Josef Belžán a redaktor Jiří Pak, námitky a bylo veřejné jednání o tom ustanoveno na 9. listopadu 1894., kde obhájce kutnohorský advokát Dr. Václ. Vlasák obmezil se na to, k tomu poukázati, že článek „Český mistodržitel“, jest celý vyňat z řeči delegáta Kaftana v delegaci dne 1. října 1894 mluvené, předložil stenografický protokol o delegačním sezení z 1. října 1894., z čehož to dokázáno bylo, a poukázal

k tomu, že tedy dle čl. 28. odst. 4. tiskového zákona konfiskaci zde předsejiti nelze.“

Krajský soud na Horách Kutných však přes tuto námitku nálezem ze dne 9. listopadu 1894. č. 8686 zamítl námitky a potvrdil konfiskaci z důvodů následujících:

„Soudní dvůr shledal, že obsahem článku „Český mistodržitel,“ ohledně něhož objektivní nález tohoto soudu v odpor byl vzat, založena jest skutková povaha jednak přečinu proti veřejnému pokoji a řádu dle § 300 tr. z., jednak zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65 a) tr. z. v tom smyslu, jak skutková povaha těchto trestních činů ve zmíněném konfiskačním náleze jest uvedena.

Tomuto názoru ani přítomný při sezení Jiří Pak, ani zástupce téhož Dr. Vlasák se neopřel, nýbrž oba pouze o tu okolnost své námitky opírali, že článek „Český mistodržitel“ jak již pod nadpisem jeho bylo poznamenáno, jest toliko úryvkem z řeči delegáta inženýra Kaftana v letošních delegacích pronesené a že podle positivních předpisů zákonných pravdivé sdělení řeči takové je dovoleno. V této příčině však soud bez ohledu na to, že předpis § 28. tisk. z. pouze o beztrestním sdělování jednání říšské rady a sněmů mluví, rozhodný pak v té příčině předpis § 23. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 146. ř. z. ustanovení to na jednání v delegacích výslovně nerozšiřuje, jednak ani článek zabavený za pravdivé sdělení části řeči delegáta Kaftana o českém mistodržiteli jednající nepokládá, poněvadž dle předloženého úředního stenogr. protokolu dvojí místo oné části řeči v otisku bylo vynecháno, jednak pak shledává, že spů-

sobem, jakým článek byl otištěn samostatně spáchány byly oba shora zmíněné činy trestní. V tom totiž, že řeči delegáta Kaftana pouze úryvek, v němž osoba a činnost českého místodržitele hrab. Thuna a s tím související úkony správy státní způsobem posměšným a opovržlivým se posuzuji, vyňat, na nejpřednějším místě listu vytištěn, při tom v těch řádcích, které nejostřeji místodržitele hrab. Thuna kritisují, tučnými literami proložen a nad to velice tendenčním nadpisem „Český místodržitel" opatřen jest, spatřuje soud zřejmý úmysl časopisu „Radikálni listy" ne sděliti část řeči delegáta Kaftana, nýbrž za použiti jeho slov potupiti a v opovržení přivésti osobu a činnost místodržitele a úkony správy státní. Jelikož pak tím, že haněním, nepravdivým udáváním a převracováním příběhů skutečných k nenávisti k orgánu vlády, co se týče vedeni úřadu jeho a k opovrhováni osobou touto, dále pak k opovrhováni správou státní a k nenávisti k ní popuditi se hledi, zakládá řečený článek skutkovou povahu jednak přečinu proti veřejnému pokoji a řádu dle § 300 tr. z., jednak zločinu rušeni veřejného pokoje dle § 65 a) tr. z., jak též správně nálezem v odpor vzatým uznáno bylo." —

Toto rozhodnuti nutilo přirozeně poslance české ku kroku ku hájeni immunity parlamentárních řeči a ihned po vejiti ve známost tohoto rozhodnuti podali nejprve a sice dne 21. listopadu 1894 v sezeni 320. řišské rady (str. 15785 st. prot.) interpelaci **poslance dr. Šíla a soudruhů** na ministra vnitra následujiciho znění:

„Dne 10. října letošního roku uveřejnily „Radikální listy“ v čís. 16. díl z řeči poslance Kaftana, kterou v letošních delegacích měl, věrně dle stenografického protokolu.

„Radikální listy“ byly pro uveřejnění výtahu této řeči od c. k. okresního hejtmanství v Kolíně zabaveny.

K námitce, že řeč poslance jest immunní, odpověděl okresní hejtman, že poslanec a řeč jen tam jsou immunní, kde se pronáší. —

Dne 20. listopadu 1894 přinesly „Radikální listy“ ve dvacátém čísle řeč poslance Dr. Šamánka, kterou dne 19. listopadu 1894 na radě říšské mluvil, zase věrně dle stenografického protokolu; okresní hejtman kolínský tuto řeč zase zabavil.

Když se strany vydavatele bylo namítáno, že řeč jak jest mluvena, tak jest otištěna, a nalezá se tak v stenografickém protokole říšské rady, namítnul, „kdo mu za to ručí, že stenografický protokol jest pravý.“

Poněvadž takové jednání c. k. okresního hejtmana v Kolíně a takové výroky c. k. státního úřednika jsou přímo posměchem a snižováním zákonův, tážeme se:

„Jest Vaše Excellence ochotna takové úředníky potrestati a autoritu zákona zastávati a chrániti?

Ve Vídni, dne 24. listopadu 1894.“

Důležitost věci této toho vyžadovala neobmeziti se na pouhou interpellaci a tak vidíme, že poslanci čeští již dne 28. listopadu 1894 podávají nutný návrh na obhájení immunity a sice **pilný návrh posl.**

dr. Pacáka a soudruhů na změnu čl. 28. tisk. zák. (Stenogr. protokolu str. 15.923 až 15.934.)

Tento pilný návrh zní následovně:

„V čis. 16. v Kolíně vycházejiciho časopisu „Radikální Listy“ z 10. listopadu r. 1894 vyšel článek pod nápisem „Český místodržitel“ (z řeči delegáta inženýra Kaftana). Tento článek obsahuje konec řeči delegáta Kaftana, kterou promluvil v delegaci říšské rady dne 1. října 1894 v Pešti ve 2. sedění 30. zasedání.

Tento článek konfiskoval kolínský okresni hejtman a c. k. krajský soud v Hoře Kutné rozhodnutim svým ze dne 16. října 1894 potvrdil tuto konfiskaci z následujicich důvodův: (Důvody ty uvedl jsem v předu při rozsudku.)

Námitky proti této konfiskaci podané byly c. k. krajským soudem na Horách Kutných rozhodnutim ze dne 9. listopadu 1894 č. 8686 tr. zamítnuty z následujicich důvodův:

(Tu opakují se důvody, jak v předu jsem je uvedl.)

V těchto důvodech nalezáme především zásadu, jež prohřešuje se výslovně proti samému psanému zákonu, „že řeči v delegaci mluvené nejsou immunni“.

Tato zásada provádí se v důvodech rozsudku přes jasné ustanoveni čl. 23. základních státnich zákonů ze dne 21. prosince 1867 čis. 146 ř. z., čl. 28. tiskového zákona a přes notorické faktum, že delegace jsou jen výborem rady říšské.

Rozsudek tudíž porušuje jasné znění zákona, což tim více padá na váhu, uvážíme-li rozhodnuti nejvyššího soudního dvora ze dne 20. července 1882 čis. 6827.

Ne dosti na tom; kolínské okresní hejtmanství a kutnohorské c. k. návladnictví zabavily čís. 20. „Radikálních Listů“ ze dne 20. listopadu 1894 obsahující řeč poslance Šamánka, kterou měl dne 10. listopadu 1894 v říšské radě, ano i interpellaci poslance dra. Brzoráda z téže schůze o zákazu těchto listů v Praze.

Takovýto zmatek právního přesvědčení způsobil výnos ministerstva práv, že neněmecké řeči v parlamentě mluvené immunity postrádají.

Navrhujeme tudíž, slavná sněmovno, račiž se usnésti:

1. přiloženému návrhu zákona dává se ústavní schválení;

2. návrh tento klade se se všemi zkráceninami čl. 42. jednacího řádu ihned na denní pořádek.

Zákon

daný dne . . . . . ,

kterým mění se ustanovení čl. 28. tiskového zákona ze dne 17. prosince r. 1862 čís. 6. ř. z. z roku 1863.

Se souhlasem obou sněmoven rady říšské vidí se Mi nařiditi takto:

Čl. I.

4. odstavec čl. 28. tisk. zák. timto se zrušuje a má příště zníti takto: „Věrohodné, byť i ve výtahu se nalezající zprávy o veřejném jednání rady říšské, sněmův, delegace a jejich výborů nezakládají nikdy skutkovou povahu nějakého trestního činu.“

Čl. II.

Mému ministru práv se ukládá, aby tento zákon ve skutek uvedl.

Ve Vídni, dne . . . . . .

Hned o způsobě projednání tohoto návrhu na počátku schůze říšské rady dne 28. listopadu 1894 strhla se šrůtka.

Dr. Pacák podal totiž svůj pilný návrh hned na začátku schůze a vedle čl. 42. jednacího řádu pro radu říšskou má se o pilných návrzich, jakmile se podají projednávati **ihned**.

Avšak předseda Chlumecký chtěl jej projednati až na konci schůze a také si to dal koaliční většinou odhlasovati.

Podávám o tom níže líčení jednání na radě říšské, poněvadž jest příliš charakteristické pro poměry, jaké na radě říšské panovaly a panují.

Předseda baron Chlumecký: Byl mi dodán pilný návrh posl. dra. Pacáka a soudruhů na změnu § 28. tiskového zákona. Položim návrh ten na denní pořádek teprve na konci dnešní schůze.

Posl. dr. Kaizl: Podnět praesidentův způsobil nám překvapení, na které nikdo nebyl připraven.

§ 42. jedn. řádu stanovi výslovně, že každý pilný návrh musí býti bez průtahu projednán. Slovo „bez průtahu“ znamená jedině, co slovo to znamenati může. (Souhlas na českých lavicích.) Neznamená tudíž „teprve ku konci schůze“, která trvati může 5—6 hodin a kdy zájem sněmovny jest již vyčerpán.

Pesl. Pernerstorfer. To se patrně chce!

Posl. dr. Kaizl: To jest důležité právo, které musí býti respektováno vůči každé skupině sněmovny. (Souhlas na českých lavicích.)

Může se jednati též o případ, kdy jest žádoucí o nějaké věci v parlamentě zahájiti debatu beze všech průtahův. Avšak opatřením p. praesidenta takováto možnost se odnímá a zůstavuje se samo-

volnému rozhodnutí, ba zvůli praesidentově, zdali otázka taková má býti skutečně tak, jak stanoví jednací řád projednávána, čili nic.

Takovým způsobem otevírají se všechny brány naprosté zvůli. V každém parlamentě platí zásada, že každá minorita má býti chráněna a respektována. My jsme slabá minorita a noblesse oblige. Proto jest pro praesidium tím větší povinnosti, zachovati vůči minoritě alespoň obvyklou konnivenci. (Souhlas na českých lavicích.)

Bylo ode dávna povinností praesidenta, chrániti minoritu, avšak praesidium chce právo minority porušiti.

Navrhuji proto:

Slavná sněmovno, račiž se usnésti, aby debata o pilném návrhu posl. dra. Pacáka byla bez průtahu zahájena.

Kromě toho navrhuji, by o tomto mém návrhu konalo se hlasování dle jmen. (Hlučná pochvala na českých lavicích a na krajní levici.)

Předseda baron Chlumecký: Žádosti pana navrhovatele, by sněmovna rozhodla o jeho návrhu, ovšem vyhovím.

Prosím, aby sněmovna přijala ujištění, že práva menšiny dokonce nechci zkracovati, avšak záleží mi na tom, aby se zde jednání dělo způsobem řádným. Že slovo „bez průtahu“ nemůže býti vykládáno tak, jak to učinil řečník přede mnou, jest samozřejmo. (Odpor na českých lavicích a krajní levici.)

Bylo to opětně uznáno. Kdyby se slovo „bez průtahu“ mělo vykládati tak, jak učinil posl. Kaizl, mohl by každý poslanec uprostřed debaty podati pilný návrh a musila by se hned debata přerušiti a jednání o něm zahájiti. Konstatuji, že takováto

žádost byla již skutečně praesidiu vyslovena. (Slyšte! na levici.) To bylo by však proti duchu jednacího řádu.

Jsou tu však také meritorní důvody, bych spůsobil dnes to, co již častokráte bez odporu se událo.

Jelikož nyní § 42. jednacího řádu o pilných návrzích se přílišnou měrou užívá — (Odpor na českých lavicích a na krajní levici.)

Hlasy: K čemu máme paragrafy?

Předseda baron Chlumecký: Protože dále při četných pilných návrzích ressortní ministrové nebyli přítomni, odložil jsem jednání o pilných návrzích na konec schůze.

Při těchto pilných návrzích jedná se často o překvapení sněmovny. Jest tedy v zájmu věci, aby se to nedělo a nevidím věru příčiny, proč by minorita v tom spatřovala nějaké příkoří, že o jejím návrhu se jedná místo o půl dvanácté hodině, o třetí nebo čtvrté hodině odpolední.

Kdyby fakticky podán byl návrh, při kterém záleží na tom, zdali se o několik hodin dříve projedná čili nic, myslím, že praesidium ani sněmovna se bezodkladnému jeho projednání nevzeprou.

Ale smysl § 42. nikterak nežádá a také nikoli duch jednacího řádu, aby o pilných návrzích musilo se jednati vždycky hned na počátku schůze.

Posl. dr. Vašatý: V prohlášení praesidentově spatřuji porušení jednacího řádu. Od počátku ústavní éry takového porušování konstitučních institucí v Rakousku nebylo. (Pochvala na českých lavicích.)

Posl. Pernerstorfer: Pokus, který se dnes stal praesidentem, který náleží k německo-liberální straně, jest neslýchaným attentátem na práva sněmovny. (Hlučný odpor na levici. Bouřlivá pochvala a potlesk na krajní levici a na českých lavicích.)

Za hraběte Taaffea, jehož regiment měl tu přednost před nynějším systemem, že přímo a podle pravdy doznal, že „vurstluje“ dále, takové věci se neudálo. Od té doby však, co nynější liberální strana dostala se k vládě, vidíme stále snahu, aby nejdůležitější formální práva sněmovny byla okleštěna. (Hlučná pochvala na krajní levici a na českých lavicích.)

V § 42. jedn. řádu zřejmě a jasně se stanoví, že pilné návrhy mají býti projednány **hned**. Dává-li se tomuto slovu „hned“ výklad, že znamená vše, jenom ne hned (Hlučná veselost a pochvala na krajní levici a na českých lavicích), jest to stanovisko, kterého praesidentu nezávidíme.

Dosud pilné návrhy vždy projednávaly se bez průtahu. Usnesete-li se dnes na opaku, potupíte sebe samy. (Pochvala a potlesk na krajní levici a na českých lavicích.)

Posl. dr. Lueger: Slovo „hned“ v § 42. jedn. řádu neznamená nikterak za schůze. Přijímám důsledky, které praesident z jednacího řádu odvozoval, také ten, že po případě musila by se debata přerušiti, aby o pilném návrhu mohlo se rokovati.

Ostatně podle mého soudu jednací řád nemůže býti pouhým usnesením sněmovny poslanecké změněn. (Pochvala.)

Praesident nižádného parlamentního sboru neměl by býti stranníkem, nýbrž obhajcem práv par-

lamentu. (Hlučná pochvala na krajni levici a na českých lavicich.)

Posl. Prade: Měl by ze strany vystoupiti!

Posl. dr. Lueger (pokračuje): Opětně se již stalo, že p. praesident oblekl stranický kabát jako na př., když vedl poslance vlaské k ministrům. (Hlučná pochvala na krajni levici, na českých a jihoslovanských lavicich.)

V případě, o který se jedná, bylo povinnosti praesidenta, hájiti práva parlamentu. (Opět hlučná pochvala na krajni levici a u českých poslanců.)

Předseda bar. Chlumecký: K vysvětlení sděluji — na osobní útoky neodpovím — že nejedná se zde o rozšíření ani o změnu zákona, nýbrž o výklad jednacího řádu a to v mezích jednacího řádu v mé pravomoci.

Návrh na pilné hlasování se přijímá. Hlasuje se dle jmen.

Za hlasování toho ministr financí dr. Plener hlasuje proti návrhu, aby o Pacákově pilném návrhu se jednalo na počátku schůze. V tu chvíli nastává na krajni levici hluk.

Posl. Pernerstorfer vstává a volá: Vy jste liberálním ministrem? Styďte se.

Posl. dr. Lueger: Bravo, pane Pleneře!

Posl. Schlesinger: Výborně!

Posl. Gessmann: Sláva Plenerovi!

Posl. Wrabetz křiči něco na poslance krajní levice. Jeho hlas zaniká ve hluku.

Posl. Pernerstorfer: Poláci aspoň odešli. Ti jsou slušnější, než-li vy, liberálové!

Posl. dr. Lueger: Ministr hr. Falkenhayn nehlasoval, odešel, ale pan Plener tady zůstal.

Předseda (zvoní): Myslíte, že takovéto jednání jest slušno?

Návrh poslance dr. Kaizla zamitá se 136 hlasy proti 73 hlasům.

Hlasy na krajní levici: To jest pak svoboda! To jest skandál!

Předseda: Následkem toho bude se jednati o pilném návrhu posl. Pacáka o soudruhů teprve ku konci schůze.

Ku konci schůze projednán pak pilný návrh, poněvadž nemohl se předseda jeho projednání vyhnouti.

Předseda: Pan poslanec dr. Pacák přeje si svůj návrh odůvodniti, a to ohledně pilnosti. Uděluji mu tudiž slovo ohledně pilnosti.

Poslanec dr. Pacák: Slavná sněmovno! Slyšeli jste právě přečtený návrh. —

Jedná se o ochranu immunity poslanecké. Mám za to, že takový návrh vždy dlužno za pilný považovati.

Jsme zvykli sice, že zde v této slavné sněmovně návrhy, týkající se immunity, zvláštním způsobem se projednávají, jako to bylo ku př. v záležitosti přítele Špinčiče. Avšak, pánové, toho jsme přece neočekávali, že tak pilný návrh, jako byl návrh týkající se zabavené řeči pronesené v delegacích, tudiž hájící práva immunity poslanců, tak odstrčen bude, jak se to dnes od praesidia stalo.

Pánové! Vidíte z důvodů rozsudků zde předčítaných, jakou školu soudcové v Čechách už udělali.

Pan ministr spravedlnosti dal návladnictvím a tímtéž quasi dotyčným soudům pokyn, aby zde ve slavné sněmovně česky pronesené řeči konfiskovaly, ježto prý immunity postrádají.

„Můžeme-li česky pronesené řeči konfiskovati, můžeme konfiskovati také německé," domnívali se soudy a orgánové bezpečnosti, a konfiskovali beze všeho české i německé sněmovní řeči, jelikož viděli, že contra jus scriptum zde česky pronesené řeči pp. poslanců Vašatého a Březnovského pražským zemským soudem byly konfiskovány, jejich konfiskace že vrchním zemským soudem byla potvrzena, aniž by zmatební stížnost za účelem obhájení zákona k nejvyššímu soudu byla podána.

Dovolte mi, abych vám, chtě pilnost tohoto případu odůvodniti, celou záležitost v krátkosti předvedl.

Řeč kollegy Kaftana byla pronesena v delegacích 1. října 1894. a to, jak výslovně podotýkám, v řeči německé.

Celá tato řeč jest obsažena v stenografickém protokole, neboť jen řeči pronesené po česku bývají slovy „česky mluveno" odbyty.

Dne 10. října byl vytisknut díl této řeči pod názvem — „Český místodržitel" — „z řeči inž. Kaftana" — to tam výslovně stoji, v kolinských „Radikálních Listech" č. 16. Tento list byl okresním hejtmanem kolínským panem Kostkou konfiskován, a tu odpověděl tento pán dotazujícímu se redaktoru po příčině konfiskace, že immunita se jen k tomu vztahuje, že má poslanec proti poslanci immunitu (Slyšte! Veselost.), že řeči ony jen tam immunní jsou, kde proneseny byly a nic dále. (Veselost.)

Krajský soud kutnohorský potvrdil tuto konfiskaci, avšak doložil v důvodech konfiskačních: z „domnělé" řeči poslance Kaftana.

Z odůvodnění tohoto vidíte, jakou školu učinil onen vykřičený výměr ministra spravedlnosti a

jaké posudky z dedukcí p. ministra spravedlnosti činěny byly, dle nichž na tom břímě důkazu spočívá, kdo tvrdí, že řeč dotyčná ve sněmě pronesena byla.

Proti konfiskaci této podané námitky byly zamítnuty. Důvody však jsou velice zajímavy. Především se tam praví, že § 28., ali: 4. tisk. zákona jen o věrohodných zprávách o jednáních říšské rady a zemského sněmu pojednává, nikoli však o delegacích. (Veselost.) Praví se konečně dále, že § 23. zákona z roku 1867. ř. z č. 146. nerozšiřuje immunitu na řeči v delegacích pronesené respektive na ustanovení § 28. alinea 4. tiskového zákona.

Co praví ale § XXIII. státních základních zákonův?

„Delegáti říšské rady požívají v této své vlastnosti totéž právo nedotknutelnosti a nezodpovědnosti, které jim jako členům říšské rady dle § XVI. státních základních zákonův o zastupování říše přísluší.“

Jasnějším nemůže zákon býti. Ostatně jest delegace výbor říšské rady a kdyby to i nestálo doslovně v zákoně, platí toto ustanovení též pro delegaci, poněvadž tato říšskou radu jako její výbor repraesentuje.

Soudcové quasi sami pociťovali, že se něčeho dopouštějí, co s právem docela nesouhlasí, připadá mi to alespoň tak; neboť stojí dále v důvodech, že článek onen neobsahuje ani věrohodného sdělení oné řeči; že jest z ní jen ona část otištěna, týkající se českého místodržitele a že tam k tomu ke všemu byla ještě dvě místa vynechána — ano dvě místa jsou vynechána —. (Veselost.)

Dovolte, bych poukázal zde na tak často citované plenární rozhodnutí kasačního dvora ze dne 20. července 1882. č. 6827., které v podobném případě vydáno bylo, když totiž řeč poslance Schönerera v stokeravském časopise „Stadt- und Landbote“ ve „výtahu“ uveřejněná byla zabavena a kde tytéž důvody pro potvrzení byly uváděny.

Tenkráte vyslovil nejvyšší soudní dvůr ve svém rozhodnutí k ochraně zákona ten náhled, „že také částečným na pravdě spočívajícím výtahům čili sdělením parlamentárních řečí tatáž immunita přináleží.“ Plenární rozhodnutí kasačního dvora mají přece býti směrodatnými.

Jak již řečeno, praví důvody rozsudku dále, že dvě místa z řeči vynechána byla.

Dovolte, abych vám tato místa, která vynechána byla, přečetl (Čte.):

„Předseda (přerušuje): Musím prositi, by veškeré výčitky proti vysokému státnímu funkcionáři, který zde ani není a jehož chef není s to ho zastupovati atd. laskavě vynechány byly.

Poslanec Kaftan: Prosím, Excellence, ani mně nenapadá někoho osobně napadati; mluvím jen o skutečnosti, neboť to jest pravda, která všeobecně v Praze od let známa jest.

Místodržitel jest naším politickým odpůrcem a proti takovému, nikoli ale jakožto osobě, vedeme my boj. (Dr. Pacák pokračuje v řeči):“

Následuje řeč, která v protokole otištěna jest. Jest to tedy polemika s presidentem.

Dále jest jeden pasus vynechán, který zní (Čte.):

Poměry v království Českém (to jest otištěno),

„které na mocné postavení říše veliký vliv činí a které já zde přes nebezpečí, že od p. předsedy budu přerušen, uvésti musím a chci“ (to chybí a jest jen následující otištěno) „jsou neudržitelnými.“

To jsou, pánové, tedy ta vynechaná místa, právě ta, která se vztahují na to, že pan předseda tenkráte přísnou ruku nad námi držel, abychom příliš do proudu vnitřní politiky nevepluli, proti čemuž se p. kollega Kaftan již napřed ohražoval.

Další důvod konfiskace jest, že nápis „Český místodržitel“ stojí napřed, že to jest tendenční a že jednotlivá slova tučným písmem vytištěna jsou.

A co bylo tučným písmem tištěno? (Čte):

„Poměry v království Českém jsou neudržitelny — libovůle místodržitelova —

Pan hr. Thun nemiluje český národ.

Hrabě Thun nehodí se za náměstka Jeho Veličenstva krále Českého.“

To jsou věci, které se zdály soudu dostatečnými na základě jejich konfiskaci parlamentární řeči potvrditi.

Dále soud praví:

„V tom, že z řeči poslance Kaftana tento úryvek o místodržitelovi hraběti Thunovi vzat byl, že tato řeč na nápadném místě a tučným písmem tištěna jest, že nápis „Český místodržitel“ nese, leží skutkový čin trestného jednání, neboť tendenčně k nenávisti a opovrhování proti českému místodržiteli podněcuje, a v tom leží proto skutková povaha dle § 65., st. z. a dle § 300. t. z.“

Na tento spůsob, pánové, jest možno každou řeč v parlamentě promluvenou konfiskovati a každou

řeč nemožnou učiniti. Jestliže státní návladní a soudové to stanovisko zaujmou, že trestní čin neleží v otisku řeči, nýbrž v jakém úmyslu a způsobu stalo se vytištění a v tom budou hledati ten účel, k nenávisti, opovrhování a podněcování proti státní správě — pak přestává veškera immunita, pak jest každá immunita nulou a zbytečnou. (Živá pochvala.)

Vy vidíte, pánové, kam potom přijdeme, když taková nařízení vydávána budou, jako to, které vydalo ministerstvo spravedlnosti, dle kterého státní návladnictva poučena byla, že řeči, které v parlamentě v jiné řeči nežli německé promluveny byly, řeči, které nespravedlivým spůsobem nepřicházejí do stenografických protokolův, nepožívají immunity.

Již nyní vidíme následky, nyní konfiskují návladnictva a soudové všechny řeči a immunita a svoboda a slova v parlamentě neplatí nic. Dovolte mi však, pánové, poznámku. Jeho Excellence ministr práv před několika dny měl zde chvalozpěv na vynikající právnické vědomosti pana z Waseru. — To jest zcela pravda; — ale prosím, čtěte jen jeho článek v Gerichtshalle ze dne 3. září 1894 čís. 36., který ohledně immunity napsal.

Neshoduji se s jeho tendencí, kde on žádá, aby všechny řeči zde mluveny byly německy, ale s tím, kde on jasně praví: pokavad v zákoně stojí, že řeči v parlamentě ve všech v této polovici říše mluvených řečech, tedy také česky mluveny býti směji, musí jim immunita býti přiřčena, tím více ale řečem mluveným německy, neboť stojím na tom stanovisku, že všem řečem zcela stejná immunita přísluší. (Velmi dobře!)

S touto jednou konfiskací, pánové, však věc nebyla u konce, ta šla dále.

Okresní hejtman v Kolíně viděl nyní, že řeč posl. Kaftana byla konfiskována přes immunitu a zákon. On šel dále. Konfiskoval opět řeč kolegy Šamánka.

Tato řeč mluvena byla zde v parlamentě německy a obsahovala ostrou kritiku hraběte Thuna, který daleko ještě ostřejší kritiky zasluhuje, neboť on jest hlavní příčinou a původcem velké nespokojenosti v Čechách.

Tento okresní hejtman konfiskoval, jak řečeno, také tuto řeč.

Kollega dr. Brzorád interpeloval zde ministra vnitra pro zákaz místodržitelství ohledně rozšiřování kolínských „Radikálních Listů", „Ruchu" a „Lidu" v Praze. Okresní hejtman v Kolíně konfiskoval i tuto interpelaci.

Chci zde však doznati, že od těchto dvou konfiskací, totiž řeči p. kolegy Šamánka a interpellace dr. Brzoráda bylo dodatečně státním návladnictvím v Kutné Hoře upuštěno.

To však na věci nic neměni, že okresní hejtman v Kolíně zcela jednoduše takové řeči a interpellace konfiskuje.

Na to šli kolínští redaktoři k okresnímu hejtmanovi Kostkovi a dali mu ony stenografické protokolly, v kterých řeči dr. Šamánka a interpelace dr. Brzoráda obsaženy byly, avšak tento jim pravil:

„To není pro mne nic, (Slyšte! Slyšte!) kdo ručí mi za to, že tyto stenografické protokoly jsou pravé?" (Veselost.) To jest velmi kuriosní. On ale redaktorům ještě pravil: „Pište si ostatně co chcete,

ale ohledně místodržitele nesmíte psáti nic“ (Živá veselost.) a proto konfiskuje on ty řeči.

Myslím proto, že jsme to důstojnosti sněmovny a svobodě slova povinni, nápravu a odpomoc zjednati. Učinil jsem již návrh na změnu § 28. tisk. zákona.

Nečiním návrhu tohoto poprve, již při debatě o tiskovém zákoně jsem s ním přišel.

Tenkráte jste mi, pánové, řekli, že to přijde tak jako tak v trestním zákoně.

Ano, jest to tam, ale nepatří to do trestního zákona, nýbrž do zákona tiskového a také jsou vyhlídky trestního zákona takové, že to ještě dlouho bude trvati, nežli tato záležitost při něm k projednání přijde.

Navrhuji proto, abychom učinili novellu k tiskovému zákonu, totiž změnu čl. 28 al. 4. tiskového zákona, kterou immunita řečí chráněna bude a dovoluji si žádati, abyste tento návrh můj odkázali tiskovému výboru s tím, aby v osmi dnech o něm podal zprávu. (Živý souhlas.)

Předseda: Uděluji slovo Jeho Excellenci ministru spravedlnosti dr. hr. Schönbornovi.

Ministr hr. Schönborn: Slavná sněmovno! Zaujmu ihned postavení ohledně dr. Pacákem činěného a odůvodněného návrhu, budu ale při tom stanovisko celé záležitosti, tendence, — kterou se soudy, státní návladnictva a od které se i já vésti nechávám — hleděti trochu úplněji slavné sněmovně objasniti a v známost uvésti, nežli to ct. p. poslanec přede mnou učinil. Byla to delegační řeč poslance Kaftana, která se stala předmětem více konfiskací a sice byly výtahy z této řeči v „Hořických Listech“ č. 20. a v „Obraně Severu“ č. 19., pod rozličnými nápisy, od okres-

nich hejtmanství Hořického potahmo Jilemnického zabavením stiženy, v obou však případech státní návladnictví v Jičíně s poukazem na § 28. tisk. zákona zastupování zabavení odmítlo a tento článek propustilo.

Naproti tomu ovšem stát. návladnictví v Kutné Hoře, jak ct. p. předřečník se zmínil, konfiskaci téhož výtahu z řeči delegáta Kaftana, která od okresního hejtmanství kolínského nařízena byla a jež stihla č. 16. „Radikálních Listův“ zastupovalo a zabavení navrhovalo. To jest pravda.

Od vydavatele na to podány námitky a nyní jest věc vrchnímu soudu v Praze k rozhodnutí předložena.

Nerozpakuji se zde říci, že i já jsem toho náhledu, že delegační řeči jsou právě tak immunní, jako řeči poslanecké a panské sněmovny.

Jest to náhled, jak myslím, právnicky jedině správný a já jsem dalek toho, konfiskaci z tohoto důvodu schvalovati. Ale předeslav toto, pánové, musím říci, že porušení ius scriptum a že taková porušení zákona, jak od p. poslance tvrzena byla, přece v mysli konfiskujících orgánův obmýšlena býti nemohla, poněvadž věcně celý průběh jednání v této záležitosti v právnické literatuře Rakouska a v praxi mnohostranně kolísá.

Když na př. se řekne, zdali „věrohodné“ výtahy z řečí, skutečně mluvených, immunními jsou, tu přidám se k tomu.

Musím však na to upozorniti, že svého času v literatuře o tom byl spor, jestli jen celá, úplná dle stenografického protokolu uveřejněná řeč immunní jest — jelikož výtah nepodává úplného obrazu jednání říšské rady. (Posměch a výkřiky.)

Prosím — já to mám — a není třeba, byste mě přerušovali — za zcela správný náhled.

Chci tím říci, že se zbytky od těchto — pravím opětně — nesprávných náhledů částečně i ještě do nynější praxe vloudily.

Že tento náhled neschvaluji, mohu doložiti tím, že nevyzván od p. poslance, jen soukromě od něho na to upozorněn, ačkoli pilného návrhu podáno nebylo, potřebná upozornění na vrchní návladnictví jsem vydal, že delegační řeči jsou immunními.

Ohledně rozsudku soudu a ohledně toho, o čem vrchní soud rozhodne, nechci se vyjádřiti, jelikož se toho zásadně střehu.

Nechci miti ani přímého nebo nepřímého vlivu na rozsudek nějakého soudu (Živý souhlas.) a na tom též i dnes trvám. — Vrchním státním zástupcům, doufám, že jsem potřebná poučení o tomto případě udělil.

Přicházím nyní k případu týkajícímu se řeči poslance dra. Šamánka ze dne 10. listopadu.

To jest též správno, že výtah z řeči této okres. hejtmanstvím kolínským konfiskován byl a že „Radikální listy“ konfiskovány byly.

Státní návladnictví v Kutné Hoře, tedy totéž státní návladnictví, na které tak příkře útočeno bylo, jednalo v tomto případě zcela korektně a správně na základě § 28. tiskového zákona, odmítajíc zastoupení této konfiskace, jak to již pan poslanec pravil.

Dožili jsme se tedy ne v těchže, ale ve dvou podobných případech čtyř konfiskací.

Ve třech případech odmítlo totéž státní zastupitelstvo zastupování konfiskace, jen v jediném případě konfiskovalo.

Hned, jakmile jsem se o tom dověděl, dal jsem potřebná nařízení a sice ve smyslu, s nímž — jak doufám — i sám pan navrhovatel by mohl býti spokojen.

Ale přece se dnes tvrdí, že jsem já ten, kterýž tyto nezákonné věci vyvolal, podporoval a že moje výnosy dělají již školu. Pánové! Jestli něco dělá školu, tedy — jak uvedené případy dokazují — tato škola jde opačným směrem.

Rád bych promluvil o návrhu samém a musím k jeho odůvodnění několika krátkými slovy se vrátiti.

Činím to proto, poněvadž pan řečník, který, jak za to mám, sám si za úlohu vzal ustanovení zákona hájiti, podnětu tohoto politováníhodným způsobem opět k prudkému útoku na místodržitele českého použil, k útoku, jejž za zcela neoprávněný prohlásiti musím.

Nehodlám se vrátiti k výkřikům, jež jsem slyšel, nevěda, od koho pocházejí, neboť dopustil bych se přímo neslušného porušení parlamentárního mravu, kdybych jen jediný z oněch výkřikův opakovati měl.

Vím, že vysoké praesidium ho neslyšelo a je také nemožno, aby v tom hluku v sněmovně panujícím, praesidium bylo jej zamezilo.

Tím spíše bylo by si ale přáti, by čtění pánové při takovýchto výkřicích se trochu mírnili.

Tolik, pánové, ohledně odůvodnění návrhu; a nyní dovolte mi též několik slov o jeho předběžné historii.

Pakliže v tak pozdní hodině pozornost slavné sněmovny upoutati chci, nečiním toho z vlastní vůle, nikoliv, pánové, bylo to — od oněch pánů zúmyslné, že chtěli na počátku dnešního sedění

„Můžeme-li česky pronesené řeči konfiskovati, můžeme konfiskovati také německé," domnívali se soudy a orgánové bezpečnosti, a konfiskovali beze všeho české i německé sněmovní řeči, jelikož viděli, že contra jus scriptum zde česky pronesené řeči pp. poslanců Vašatého a Březnovského pražským zemským soudem byly konfiskovány, jejich konfiskace že vrchním zemským soudem byla potvrzena, aniž by zmatečni stížnost za účelem obhájeni zákona k nejvyššímu soudu byla podána.

Dovolte mi, abych vám, chtě pilnost tohoto případu odůvodniti, celou záležitost v krátkosti předvedl.

Řeč kollegy Kaftana byla pronesena v delegacich 1. října 1894. a to, jak výslovně podotýkám, v řeči německé.

Celá tato řeč jest obsažena v stenografickém protokole, neboť jen řeči pronesené po česku bývají slovy „česky mluveno" odbyty.

Dne 10. října byl vytisknut díl této řeči pod názvem — „Český místodržitel" — „z řeči inž. Kaftana" — to tam výslovně stojí, v kolinských „Radikálních Listech" č. 16. Tento list byl okresním hejtmanem kolinským panem Kostkou konfiskován, a tu odpověděl tento pán dotazujícímu se redaktoru po příčině konfiskace, že immunita se jen k tomu vztahuje, že má poslanec proti poslanci immunitu (Slyšte! Veselost.), že řeči ony jen tam immunní jsou, kde proneseny byly a nic dále. (Veselost.)

Krajský soud kutnohorský potvrdil tuto konfiskaci, avšak doložil v důvodech konfiskačních: z „domnělé" řeči poslance Kaftana.

Z odůvodnění tohoto vidíte, jakou školu učinil onen vykřičený výměr ministra spravedlnosti a

jaké posudky z dedukci p. ministra spravedlnosti činěny byly, dle nichž na tom břimě důkazu spočívá, kdo tvrdí, že řeč dotyčná ve sněmě pronesena byla.

Proti konfiskaci této podané námitky byly zamitnuty. Důvody však jsou velice zajímavy. Především se tam praví, že § 28., ali: 4. tisk. zákona jen o věrohodných zprávách o jednáních říšské rady a zemského sněmu pojednává, nikoli však o delegacích. (Veselost.) Praví se konečně dále, že § 23. zákona z roku 1867. ř. z č. 146. nerozšiřuje immunitu na řeči v delegacích pronesené respektive na ustanovení § 28. alinea 4. tiskového zákona.

Co praví ale § XXIII. státních základních zákonův?

„Delegáti říšské rady požívají v této své vlastnosti totéž právo nedotknutelnosti a nezodpovědnosti, které jim jako členům říšské rady dle § XVI. státních základních zákonův o zastupování říše přísluší.“

Jasnějším nemůže zákon býti. Ostatně jest delegace výbor říšské rady a kdyby to i nestálo doslovně v zákoně, platí toto ustanovení též pro delegaci, poněvadž tato říšskou radu jako její výbor repraesentuje.

Soudcové quasi sami pociťovali, že se něčeho dopouštějí, co s právem docela nesouhlasí, připadá mi to alespoň tak; neboť stojí dále v důvodech, že článek onen neobsahuje ani věrohodného sdělení oné řeči; že jest z ní jen ona část otištěna, týkající se českého místodržitele a že tam k tomu ke všemu byla ještě dvě místa vynechána — ano dvě místa jsou vynechána —. (Veselost.)

Dovolte, bych poukázal zde na tak často citované plenární rozhodnutí kasačního dvora ze dne 20. července 1882. č. 6827., které v podobném případě vydáno bylo, když totiž řeč poslance Schönerera v stokeravském časopise „Stadt- und Landbote“ ve „výtahu“ uveřejněná byla zabavena a kde tytéž důvody pro potvrzení byly uváděny.

Tenkráte vyslovil nejvyšší soudní dvůr ve svém rozhodnutí k ochraně zákona ten náhled, „že také částečným na pravdě spočívajícím výtahům čili sdělením parlamentárních řečí tatáž immunita přináleží.“ Plenární rozhodnutí kasačního dvora mají přece býti směrodatnými.

Jak již řečeno, praví důvody rozsudku dále, že dvě místa z řeči vynechána byla.

Dovolte, abych vám tato místa, která vynechána byla, přečetl (Čte.):

„Předseda (přerušuje): Musím prositi, by veškeré výčitky proti vysokému státnímu funkcionáři, který zde ani není a jehož chef není s to ho zastupovati atd. laskavě vynechány byly.

Poslanec Kaftan: Prosím, Excellence, ani mně nenapadá někoho osobně napadati; mluvím jen o skutečnosti, neboť to jest pravda, která všeobecně v Praze od let známa jest.

Místodržitel jest našim politickým odpůrcem a proti takovému, nikoli ale jakožto osobě, vedeme my boj. (Dr. Pacák pokračuje v řeči):“

Následuje řeč, která v protokole otištěna jest.

Jest to tedy polemika s presidentem.

Dále jest jeden pasus vynechán, který zní (Čte.):

Poměry v království Českém (to jest otištěno),

„které na mocné postavení říše veliký vliv činí a které já zde přes nebezpečí, že od p. předsedy budu přerušen, uvésti musím a chci“ (to chybí a jest jen následující otištěno) „jsou neudržitelnými.“

To jsou, pánové, tedy ta vynechaná místa, právě ta, která se vztahují na to, že pan předseda tenkráte přísnou ruku nad námi držel, abychom příliš do proudu vnitřní politiky nevepluli, proti čemuž se p. kollega Kaftan již napřed ohražoval.

Další důvod konfiskace jest, že nápis „Český místodržitel“ stojí napřed, že to jest tendenční a že jednotlivá slova tučným písmem vytištěna jsou.

A co bylo tučným písmem tištěno? (Čte):

„Poměry v království Českém jsou neudržitelny — libovůle místodržitelova —

Pan hr. Thun nemiluje český národ.

Hrabě Thun nehodí se za náměstka Jeho Veličenstva krále Českého.“

To jsou věci, které se zdály soudu dostatečnými na základě jejich konfiskaci parlamentární řeči potvrditi.

Dále soud praví:

„V tom, že z řeči poslance Kaftana tento úryvek o místodržitelovi hraběti Thunovi vzat byl, že tato řeč na nápadném místě a tučným písmem tištěna jest, že nápis „Český místodržitel“ nese, leží skutkový čin trestného jednání, neboť tendenčně k nenávisti a opovrhování proti českému místodržiteli podněcuje, a v tom leží proto skutková povaha dle § 65., st. z. a dle § 300. t. z.“

Na tento spůsob, pánové, jest možno každou řeč v parlamentě promluvenou konfiskovati a každou

řeč nemožnou učiniti. Jestliže státní návladní a soudové to stanovisko zaujmou, že trestní čin neleží v otisku řeči, nýbrž v jakém úmyslu a způsobu stalo se vytištění a v tom budou hledati ten účel, k nenávisti, opovrhování a podněcování proti státní správě — pak přestává veškera immunita, pak jest každá immunita nulou a zbytečnou. (Živá pochvala.)

Vy vidíte, pánové, kam potom přijdeme, když taková nařízení vydávána budou, jako to, které vydalo ministerstvo spravedlnosti, dle kterého státní návladnictva poučena byla, že řeči, které v parlamentě v jiné řeči nežli německé promluveny byly, řeči, které nespravedlivým způsobem nepřicházejí do stenografických protokolův, nepožívají immunity.

Již nyní vidíme následky, nyní konfiskují návladnictva a soudové všechny řeči a immunita a svoboda a slova v parlamentě neplatí nic. Dovolte mi však, pánové, poznámku. Jeho Excellence ministr práv před několika dny měl zde chvalozpěv na vynikající právnické vědomosti pana z Waseru. — To jest zcela pravda; — ale prosím, čtěte jen jeho článek v Gerichtshalle ze dne 3. září 1894 čís. 36., který ohledně immunity napsal.

Neshoduji se s jeho tendencí, kde on žádá, aby všechny řeči zde mluveny byly německy, ale s tím, kde on jasně praví: pokavad v zákoně stojí, že řeči v parlamentě ve všech v této polovici říše mluvených řečech, tedy také česky mluveny býti směji, musí jim immunita býti přiřčena, tím více ale řečem mluveným německy, neboť stojím na tom stanovisku, že všem řečem zcela stejná immunita přisluší. (Velmi dobře!)

S touto jednou konfiskací, pánové, však věc nebyla u konce, ta šla dále.

Okresní hejtman v Kolíně viděl nyní, že řeč posl. Kaftana byla konfiskována přes immunitu a zákon. On šel dále. Konfiskoval opět řeč kolegy Šamánka.

Tato řeč mluvena byla zde v parlamentě německy a obsahovala ostrou kritiku hraběte Thuna, který daleko ještě ostřejší kritiky zasluhuje, neboť on jest hlavní příčinou a původcem velké nespokojenosti v Čechách.

Tento okresní hejtman konfiskoval, jak řečeno, také tuto řeč.

Kollega dr. Brzorád interpeloval zde ministra vnitra pro zákaz místodržitelství ohledně rozšiřování kolínských „Radikálních Listů“, „Ruchu“ a „Lidu“ v Praze. Okresní hejtman v Kolíně konfiskoval i tuto interpelaci.

Chci zde však doznati, že od těchto dvou konfiskací, totiž řeči p. kolegy Šamánka a interpellace dr. Brzoráda bylo dodatečně státním návladnictvím v Kutné Hoře upuštěno.

To však na věci nic nemění, že okresní hejtman v Kolíně zcela jednoduše takové řeči a interpellace konfiskuje.

Na to šli kolínští redaktoři k okresnímu hejtmanovi Kostkovi a dali mu ony stenografické protokolly, v kterých řeči dr. Šamánka a interpelace dr. Brzoráda obsaženy byly, avšak tento jim pravil:

„To není pro mne nic, (Slyšte! Slyšte!) kdo ručí mi za to, že tyto stenografické protokoly jsou pravé?“ (Veselost.) To jest velmi kuriosní. On ale redaktorům ještě pravil: „Pište si ostatně co chcete,

ale ohledně místodržitele nesmíte psáti nic“ (Živá veselost.) a proto konfiskuje on ty řeči.

Myslím proto, že jsme to důstojnosti sněmovny a svobodě slova povinni, nápravu a odpomoc zjednati. Učinil jsem již návrh na změnu § 28. tisk. zákona.

Nečiním návrhu tohoto poprve, již při debatě o tiskovém zákoně jsem s ním přišel.

Tenkráte jste mi, pánové, řekli, že to přijde tak jako tak v trestním zákoně.

Ano, jest to tam, ale nepatří to do trestního zákona, nýbrž do zákona tiskového a také jsou vyhlídky trestního zákona takové, že to ještě dlouho bude trvati, nežli tato záležitost při něm k projednání přijde.

Navrhuji proto, abychom učinili novellu k tiskovému zákonu, totiž změnu čl. 28 al. 4. tiskového zákona, kterou immunita řeči chráněna bude a dovoluji si žádati, abyste tento návrh můj odkázali tiskovému výboru s tím, aby v osmi dnech o něm podal zprávu. (Živý souhlas.)

Předseda: Uděluji slovo Jeho Excellenci ministru spravedlnosti dr. hr. Schönbornovi.

Ministr hr. Schönborn: Slavná sněmovno! Zaujmu ihned postaveni ohledně dr. Pacákem činěného a odůvodněného návrhu, budu ale při tom stanovisko celé záležitosti, tendence, — kterou se soudy, státní návladnictva a od které se i já vésti nechávám — hleděti trochu úplněji slavné sněmovně objasniti a v známost uvésti, nežli to ct. p. poslanec přede mnou učinil. Byla to delegační řeč poslance Kaftana, která se stala předmětem více konfiskaci a sice byly výtahy z této řeči v „Hořických Listech“ č. 20. a v „Obraně Severu“ č. 19., pod rozličnými nápisy, od okres-

nich hejtmanství Hořického potahmo Jilemnického zabavením stiženy, v obou však případech státní návladnictví v Jičíně s poukazem na § 28. tisk. zákona zastupování zabavení odmítlo a tento článek propustilo.

Naproti tomu ovšem stát. návladnictví v Kutné Hoře, jak ct. p. předřečník se zmínil, konfiskaci téhož výtahu z řeči delegáta Kaftana, která od okresního hejtmanství kolínského nařízena byla a jež stihla č. 16. „Radikálních Listův“ zastupovalo a zabavení navrhovalo. To jest pravda.

Od vydavatele na to podány námitky a nyní jest věc vrchnímu soudu v Praze k rozhodnutí předložena.

Nerozpakuji se zde říci, že i já jsem toho náhledu, že delegační řeči jsou právě tak immunní, jako řeči poslanecké a panské sněmovny.

Jest to náhled, jak myslím, právnicky jedině správný a já jsem dalek toho, konfiskaci z tohoto důvodu schvalovati. Ale předeslav toto, pánové, musím říci, že porušení ius scriptum a že taková porušení zákona, jak od p. poslance tvrzena byla, přece v mysli konfiskujících orgánův obmýšlena býti nemohla, poněvadž věcně celý průběh jednání v této záležitosti v právnické literatuře Rakouska a v praxi mnohostranně kolísá.

Když na př. se řekne, zdali „věrohodné“ výtahy z řeči, skutečně mluvených, immunními jsou, tu přidám se k tomu.

Musím však na to upozorniti, že svého času v literatuře o tom byl spor, jestli jen celá, úplná dle stenografického protokolu uveřejněná řeč immunní jest — jelikož výtah nepodává úplného obrazu jednání říšské rady. (Posměch a výkřiky.)

Prosim — já to mám — a není třeba, byste mě přerušovali — za zcela správný náhled.

Chci tím říci, že se zbytky od těchto — pravím opětně — nesprávných náhledů částečně i ještě do nynější praxe vloudily.

Že tento náhled neschvaluji, mohu doložiti tím, že nevyzván od p. poslance, jen soukromě od něho na to upozorněn, ačkoli pilného návrhu podáno nebylo, potřebná upozornění na vrchní návladnictví jsem vydal, že delegační řeči jsou immunními.

Ohledně rozsudku soudu a ohledně toho, o čem vrchní soud rozhodne, nechci se vyjádřiti, jelikož se toho zásadně střehu.

Nechci míti ani přímého nebo nepřímého vlivu na rozsudek nějakého soudu (Živý souhlas.) a na tom též i dnes trvám. — Vrchním státním zástupcům, doufám, že jsem potřebná poučení o tomto případě udělil.

Přicházím nyní k případu týkajícímu se řeči poslance dra. Šamánka ze dne 10. listopadu.

To jest též správno, že výtah z řeči této okres. hejtmanstvím kolínským konfiskován byl a že „Radikální listy“ konfiskovány byly.

Státní návladnictví v Kutné Hoře, tedy totéž státní návladnictví, na které tak příkře útočeno bylo, jednalo v tomto případě zcela korrektně a správně na základě § 28. tiskového zákona, odmítajíc zastoupení této konfiskace, jak to již pan poslanec pravil.

Dožili jsme se tedy ne v těchže, ale ve dvou podobných případech čtyř konfiskací.

Ve třech případech odmítlo totéž státní zastupitelstvo zastupování konfiskace, jen v jediném případě konfiskovalo.

Hned, jakmile jsem se o tom dověděl, dal jsem potřebná nařízení a sice ve smyslu, s nímž — jak doufám — i sám pan navrhovatel by mohl býti spokojen.

Ale přece se dnes tvrdí, že jsem já ten, kterýž tyto nezákonné věci vyvolal, podporoval a že moje výnosy dělají již školu. Pánové! Jestli něco dělá školu, tedy — jak uvedené případy dokazují — tato škola jde opačným směrem.

Rád bych promluvil o návrhu samém a musím k jeho odůvodnění několika krátkými slovy se vrátiti.

Činím to proto, poněvadž pan řečník, který, jak za to mám, sám si za úlohu vzal ustanovení zákona hájiti, podnětu tohoto politováníhodným způsobem opět k prudkému útoku na místodržitele českého použil, k útoku, jejž za zcela neoprávněný prohlásiti musím.

Nehodlám se vrátiti k výkřikům, jež jsem slyšel, nevěda, od koho pocházejí, neboť dopustil bych se přímo neslušného porušení parlamentárního mravu, kdybych jen jediný z oněch výkřikův opakovati měl.

Vím, že vysoké praesidium ho neslyšelo a je také nemožno, aby v tom hluku v sněmovně panujícím, praesidium bylo jej zamezilo.

Tím spíše bylo by si ale přáti, by čtění pánové při takovýchto výkřicích se trochu mírnili.

Tolik, pánové, ohledně odůvodnění návrhu; a nyní dovolte mi též několik slov o jeho předběžné historii.

Pakliže v tak pozdní hodině pozornost slavné sněmovny upoutati chci, nečinim toho z vlastní vůle, nikoliv, pánové, bylo to — od oněch pánů zúmyslné, že chtěli na počátku dnešního sedění

onen pilný návrh ctěného p. poslance dra. Pacáka k projednání vynutiti.

To ovšem bylo ale Jeho Excellenci p. předsedou nejprve zamítnuto a zamítnutí to bylo odhlasováním slavné sněmovny potvrzeno.

A čeho jsme se dožili? Zažili jsme nejprve bouřky v podobě čtyř řeči s hřměním a bleskem přes tuto slavnou sněmovnu se táhnouci a na to následoval bohužel nepříliš zúrodňující déšť v podobě jmenovitého odhlasování dle jmen.

Pakliže to, pánové, pravím, nemám toho nejmenšího úmyslu snad kritisovati to, co se právě stalo, co ctěná opposice za vhodné považuje.

Poukazuji pouze k tomu, že výsledek celé dnešní dopolední činnosti jest ten, že o pět čtvrti nebo půldruhé hodiny později mluvíme o věcech, než bychom byli mluvili, kdyby pánové byli nakloněni bývali souhlasiti, aby projednání až na konci schůze předsevzato bylo. (Hlasitý odpor.)

Až potřebné ticho nastane, dovolím si appellovati na paměť slavné sněmovny, že skutečně čtyři řeči, které téměř tři čtvrti hodiny trvaly, byly proneseny, že na to odhlasování dle jmen, které téměř půl hodiny trvalo, následovalo, což činí dohromady pět čtvrti hodiny, následkem čehož o pět čtvrti hodiny později projednání tohoto předmětu na denní pořádek přišlo, nežli si pánové přáli. (Odpor a nepokoj.) A nyní připouštím, že mohou nastati případy, které ale mohou býti řídkými, jejichž bezprostřední projednávání potřebno jest, když tato bezprostřednost v samotném případě leží, ale ptám se, může-li skutečně, pánové, tak lehce případ nastati, že utvoření zákona jen tenkráte pilnost působí, je-li již o jedenácté ponavržen a ne teprve o třetí hodině odpoledne?

Nuže, pánové, chci se vrátiti ještě k tomu, co ctěný p. poslanec sice naznačil, ale trochu zběžně, a jak se mi zdá, ne s náležitým důrazem projednal.

Sám byl té laskavosti a poukázal na to, že při poradě o novém trestním zákoně takové ustanovení, jaké on si přeje, přijato bude. Toto ustanovení nachází se v čl. XIII. úvodního zákona a zní následovně — čtu totiž text z officielní zprávy — (Čte):

„Zprávy věrohodné i výtahy ohledně jednání říšské rady, zemského sněmu a delegací nezakládají nikdy nijakého trestního činu."

Ano, pánové, když trestní zákon skutečně v projednávání máme, když víme, že každého dne, jakmile předměty, o nichž jednáme, odbudeme, k němu můžeme přistoupiti, pak prosím čekejme, až k tomuto okamžiku, který toužebně očekávám a si přeji, nikoliv jen z tohoto důvodu ale také z mnoha jiných příčin.

Avšak, pánové, pokaždé, když se o to jedná, trestní zákon urychliti, pak slyším z lavic opposice a právě od pana navrhovatele celou řadu návrhův i celou řadu ohlášených řečí, které obstrukci přímo se podobají, avšak o nějakém snažení, které by k urychlení trestního zákona směřovalo, a které by z těchto lavic pocházelo, jsem dosud nic nepozoroval. (Velmi dobře.)

Proto, pánové, dovolte, bych ku konci řeči své podotknul:

Prosím proto slavnou sněmovnu, by pilnou poradu o návrhu zamítla, a prosím dále slavnou sněmovnu, když již něco pilně projednávati chce, aby to učinila s osnovou nového trestního zákona.

Předseda: Zahajuji debatu ohledně pilnosti. Poslanec dr. Herold má slovo.

Posl. dr. Herold: Jeho Excellence p. ministr spravedlnosti učinil, — a já myslím v dobrém úmyslu — proti debatě, která nyní v pozdních hodinách počíná, dle mého náhledu zcela oprávněnou výčitku.

On výslovně uvedl, že to není jeho vina, — což mu také úplně věřím, — že pilnost návrhu poslance dr. Pacáka teprve ku konci sezení se projednává, a že to také není jeho vinou, že čas dopolední debatou ohledně formálního jednání, nebo připuštění pilnosti návrhu a jmenovitě odhlasováním dle jmen ztracen byl.

Jestliže však tímto vyjádřením Jeho Excellence pánům navrhovatelům výčitka činěna býti má, pak jest lehko pochopitelno, že žádná druhá výčitka na světě tak lehko zpět vržena od nás býti nemůže, jako tato. (Tak jest.)

Neboť že o tom debatováno býti musilo, zdali slovo „hned“ znamená „hned“ (veselost) anebo jestli denní pořádek ještě platí, na tom nemají viny ani páni řečníci ani hlasování dle jmen.

Nedokazuje však tato okolnost, o které sama Jeho Excellence mluvila, ačkoliv s věci docela nesouvisela, nic jiného nežli že ve veřejném politickém a parlamentárním životě přijdou věci, ohledy, činy a jednání, které samy se mstí. (Velmi dobře.) A tento motiv, který z řeči Jeho Excellence na jevo jde, dokazuje příliš mnoho a velmi dobře, že jeho další vysvětlivky, které on ohledně konfiskací dal, — když tytéž s otázkou, — o které již mnoho mluveno bylo, ohledně immunity česky mluvených řečí — porovnáme, — vždy opětně tytéž jsou, a že toto

jest záležitost, o které básník praví: „zlo plodí opět jenom zlo.“ (Velmi dobře.)

Myslím, že okresní hejtman kolínský jest vlastně nejspravedlivější člověk na světě, (Veselost) neboť když vidí, že všechny české řeči v parlamentě mluvené se konfiskují, pak jest to od něho úplná spravedlnost, ano, musím říci ta největší rovnoprávnost, když on také německy mluvené řeči konfiskuje. (Hlučná veselost.)

Takový okresní hejtman nemá však tak nobl pojem o rovnoprávnosti, která zde v parlamentě k platnosti přivedena byla (Veselost), ten praví: „Jak k tomu ti ubozí čeští poslanci přijdou, když ve své mateřštině — v které i já úřadovati musím, — mluví, aby jejich řeči pak byly konfiskovány; já skonfiskuji je taky, i když německy mluveny budou.“ (Hlučná veselost.) Ovšem konfiskuje řeči jen poslanců českých. (Velmi dobře.)

Myslím tedy, že to jest předmět, přes který nemůžeme tak lehko přejíti. Ten druh a spůsob, který zde s konfiskací českých řeči, ve scenu uveden byl, — nechci slova porušení zákona užíti, — tedy tento druh a spůsob, jak se stalo, jest k tomu spůsobilým, všechny okresní hejtmany v království Českém a i v celém Rakousku poučiti, jak immunitu poslaneckou pojímati mají. (Pochvala.)

Neboť sotva bude na světě okr. hejtman tak bystré mysli, aby mohl dělati rozdíly, jestli řeč, která česky mluvena byla, není immunní, anebo druhá, která byla německy mluvena, immunní jest. —

Když pak ani důkaz svědky připuštěn nebyl, že tato řeč jak otištěna byla, skutečně v parlamentě mluvena byla, (Pochvala) pak má opětně okr. hejtman kolínský úplně pravdu, když řekne:

„Co záleží mně na stenografickém protokole? (Veselost a velmi dobře!) Ten nemůže písemného důkazu poskytnouti; stenografický protokol nemá úřední pečeti, (Veselost a volání: Velmi dobře!), není od žádného okr. hejtmana ani úřadu podepsán," a pro takového, tak málo politicky vzdělaného člověka, jakým v Rakousku okr. hejtman musí býti, — (Veselost, velmi dobře), nebude stenografický protokol jako soukromé poučení zcela nic v budoucnosti znamenati.

Ne tedy případy samy o sobě, ale zvláště celá tato praxe, jež se v této záležitosti vyvinula, jest nebezpečna, a jeho Excellence p. ministr spravedlnosti vidí již dnes, jak nebezpečna jest, (Velmi dobře) a odvolává-li se dnes na to, že okresní hejtman to konfiskoval, státní návladnictví ale zrušilo, a když on sám doznává, že udělil návladnictvím pokyny, že takové konfiskace musí v budoucnosti přestati, tu musím jako právník říci, že jest to postup zcela zvrácený. Státní návladnictva dříve neměla dostati pokyn na zabavování, a pak nebylo třeba jim nyní opět říci, že nesmějí všechno konfiskovati. (Velmi dobře.)

Myslím, že jediné poučení, které z nejvyšších míst, na státní návladnictví v každém čase a v každém případě vyjíti má, není jenom to, jak se úředníci v konkretních případech zachovati mají, (Tak jest!) nýbrž má se díti v tom smyslu, aby úředníci ti zachovávali platné zákony nestranně vůči všem politickým stranám. (Živá pochvala.)

Když pak státní návladnictva vždy a všude poučení obdrží, že nesmí od zákona ani na krok ustoupiti, pak nebude parlament nucen takovýchto pilných návrhů projednávati. (Pochvala.)

Jeho Excellence též dnes prohlásila, — začež mu děkuji, — že nikdy nechce působiti ani na soudy, aniž na soudce. Slova tato by se měla vydati na všecky soudce a návladnictva, neboť my, kteří známe praxi, víme také velmi dobře, že na soudce nepůsobí se přímo a písemně; neboť k tomu zde máme zákon o nesesaditelnosti soudcův, ale v politickém a celém veřejném životě existují jisté pokyny pro každého člověka a zvláště pro soudce srozumitelných o tom, jak se zachovati mají.

Když pak Jeho Excellence dnes p. místodržitele proti útokům obhajoval, tu mohu dodati, že pan místodržitel pro tyto konfiskace v Kolíně přímo obviněn býti nemusí, jest možno, že těchto listův ani nečetl, avšak když jistým listům jako ku př. „Radikálnim Listům“, „Lidu“ a t. d., které v Kolíně vycházejí, od místodržitelství pražský rayon jest zakázán, vědí již úřady a státní návladnictva, že tyto listy u pana místodržitele v nemilosti stojí, a nikdo nepotřebuje tak naivním býti, aby všecko řekl.

Jsou-li dnes poměry v Čechách každým okamžikem horší, (Tak jest!) pak nesmí se nám vytýkati, že my děláme školu (Živá pochvala.), nýbrž jest po hříchu pravda, co stále říkáme: „My jsme již dávno ti nejmírnější z Čech“. (Živá pochvala.)

Nejsme to my, kteří na český národ demonicky působíme, abychom jej vzrušovali, nejsme to my, kteří národ v nepokoj a pobouření přivedli, — nejsme my to, kteří si přejeme, aby národ stále byl rozčilen a štván, nýbrž jsme my to tentokráte, kteří národ mírníme, neboť kdybychom toho neučinili, byly by poměry v Čechách ještě daleko horšími, nežli dnes jsou. (Tak jest.)

Na tom však nenese vinu jen vláda, — nechci dnes více o vládě mluviti — nýbrž celá slavná sněmovna (Velmi dobře!) a jmenovitě koaliční strany. Pánové, jest to pro vás lehké, neboť jest to jen mathematická otázka, když zde jest pilný návrh činěn, který týče se národa našeho a od kterého zlepšení očekáváme, že většina pilnost návrhu neodhlasuje. K tomu máte plné právo, nám jest to jedno, jestli to činíte z přesvědčení anebo pod nátlakem koalice; ale myslím, že zde v parlamentě nesedí jen poslanci stran; řekne se přece, že zde jsou vládní strany, (Velmi dobře!) vládní mužové, kteří stát udržeti chtí (Veselost), kteří mír ve státě chtí zjednati a koaliční strany jsou přece stranami vládními, které se spojily — abych tak řekl — k tomu, aby to celé ústrojí státní do mírnějších a jistějších kolejí přivedly. —

Myslíte, pánové, že jest to kvalifikace státnického jednání, — všechny tohoto způsobu předlohy a návrhy, které ze strany českého národa v této slavné sněmovně se podávají, když jedná se o pouhou formelní stránku, o pilnost, aby ihned k projednání přišly, — tyto zamítnouti; myslíte, že tím učinili jste státnický čin pro konsolidaci celé říše? (Velmi dobře!)

Takovýmto maličkostem národ daleko lépe porozumí, nežli těm nejlepším státnickým řečem. —

Pánové! Fráze, že se chce jen dobré, že se chce jen pracovati, národ nepochopí, když vidí, že v parlamentě každá stížnost proti nezákonnému provádění zákonů se zamítá, jako by se to parlamentu netýkalo. (Živá pochvala.)

Když si stěžujeme na okresního hejtmana v Kolíně neb odjinud, že on něco nezákonného učinil, tu nezastupujeme svoji věc, nýbrž věc která jest

tou nejvyšši v každém spořádaném státě, — věc zákona. (Souhlas). A jestliže všichni tak málo porozumnění máte, že věc zákona v každém čase a vždy tou nejpilnější jest, že se hned projednati má, — pak dávno jste ztratili to právo, nazývati se pravými a zákonnými zastanci lidu. (Živá pochvala.)

Když se dnes při počátku seděni vedla debata ohledně formelní záležitosti, tu se nikdo se strany koaliční k slovu nehlásil, aby jen jediným slovem dokázal, že tato otázka z naší strany nesprávně pojata byla.

Každý přenechal tuto málo příjemnou úlohu presidentovi — a náš břitký pan president (Veselost.) ukázal nám důrazným spůsobem, jak málo od srdce mu tato interpretace jde, kterou odůvodniti musil. Proč pak nepovstala strana koaliční, proč nenašel se ani jediný muž, který by srdnatě a čistým čelem, veřejně před národem dokázal, že to bylo korrektni jednání. (Velmi dobře!)

Proč přenecháváte vždy jen ministrům pilné návrhy, — které se vlastně ministerstva netýkaji — zamitati, — proč nevystoupite sami proti nim? Myslite, že tím své postavení chráníte?

Koalice jest dnes mocna, ale ona jest mocna jen v jediném bodě a sice v tom, že hlasuje pro vše, co národové Rakouska nechti. (Pochvala.) To však, co národové rakoušti chtí, totiž reformu na poli veřejného života, reformu volebniho práva, k čemuž se všichni zavázali — (Veselost,) nepřivedou ku konci.

Tuto státní rezonu Rakouska, tuto základní podmínku jeho dalšího vývoje nepřivedou ku konci proto, že celé uspořádání toho parlamentu tomu přispůsobeno jest, aby národové rakoušti na zlepšení poměrů tohoto parlamentu všechny naděje

ztratili. Tito poslancové koaliční nepovažují se za to, čím dle zákona mají býti, totiž pravými strážci a zástupci parlamentarismu, pravými strážci a zástupci zákona a svobody národa proti libovolným ustanovením úřadův. (Živá pochvala a potlesk.) Když tyto důvody nejsou s to přivésti vás k tomu, abyste hlasovali pro pilnost návrhu, který s ustanovením návrhu trestního zákona se shoduje, — pak budou úřadové věděti: rakouský parlament jest s akcí naší, kterou jsme zavedli, obzvláště spokojen a to jest pro ně vždy příjemno. Jestli ale s tím spokojeni budete, až jedenkráte budete v minoritě, to jest jiná otázka. (Pochvala.) Pamatujte na tento den, pánové. Nečiním rád nějakých předpovědi, ale přijde čas, kde strany, které se dnes nacházejí v pocitě jakéhosi koaličního velikášství (Bravo, bravo!) v minoritě budou a jmenovitě strana liberálních Němcův, (Velmi dobře!) která ty zákony dělala a vždy na venek si na liberální stranu hrála, tato strana nebude se dlouho v té moci, — v které se dnes nachází — nalezati. — Proč? — Poněvadž základní myšlenku každé liberální strany tvoří svobodomyslnost — a tuto myšlenku strana ta již dávno ztratila. (Tak jest!)

Chci tímto jen tolik říci: Odporučuji, aby uznána byla pilnost tohoto návrhu, ne tak pro obsah jeho, více ale proto, aby chráněno bylo tak důležité právo, jako jest immunita poslancův.

I když také obsah návrhu samého s immunitou samou se nezabývá, tu postačí, když odhlasováním pilnost uznána a tím projevena bude vůle slavné sněmovny, že immunitu poslanců považuje za důležitou a že této si vysoko cení; z těchto důvodů měli byste pilnost návrhu přijati a nikoliv z dů-

vodů Jeho Excellence ministra spravedlnosti zamítnouti.

S tím, pánové, až k vyřízení trestního zákona čekati nemůžete, již proto, poněvadž trestní zákon ani dnes ani zítra k odhlasování nepřijde a tato věc nemá s trestním zákonem co činiti. (Tak jest!)

Tato věc má význam politický (Tak jest!), ona musí politicky projednána býti a když ji chcete politicky projednati ve vlastním zájmu svém, pak musíte hlasovati pro pilnost návrhu. (Živá pochvala a potlesk.)

Předseda: Slovo má poslanec dr. Lueger.

Poslanec dr. Lueger: Nebyl bych se k slovu přihlásil, kdyby ministr práv jednání opposičních stran nebyl podrobil své kritice.

Pánové! Pravím zcela otevřeně, že uznávám to, co ministr práv ohledně uvedených případů řekl, za zcela korrektní.

Myslím také, že ministr práv má to právo, státním návladním a vrchním státním návladním dávati poučení.

Avšak promiňte, kladu-li otázku: Co stane se s okresním hejtmanem v Kolíně? Ten okresní hejtman v Kolíně byl ve své nevědomosti úplně ponechán, alespoň jsem o tom ničeho neslyšel, že by mu bylo se strany pana ministra vnitra poučení dáno, jak se budoucně v podobném případě zachovati má.

A ten okresní hejtman v Kolíně, případně všichni okresní hejtmanové, jakož i policie jsou při konfiskaci nejdůležitějšími faktory. (Tak jest!) Neboť když jedenkráte list již jest konfiskován, tu mu pozdější zrušení konfiskace nic nepomůže. (Pochvala.)

Proto jest nezbytně nutno, aby také ministr vnitra promluvil. Ale pan ministr vnitra jest chytrý a obratný pán. (Živá veselost.) Rád vidí, když druhý ministr prsty má ve skřipci, ale sám chrání se věci se dotknouti, a proto ptám se ho výslovně: Co stane se s takovým okresním hejtmanem, který jedná na ten spůsob, jak zde líčeno bylo? To, co nám zde řečeno bylo, jest zrovna výsměch zákona, který musí míti nejhorší vliv na celé obyvatelstvo, když soudní orgány, které povinny jsou zákon chrániti, v takovémto spůsobě jej přestoupí.

Ujištěním ministra práv mohu jen pak plnou víru a také plnou cenu přiznati, když také ministr vnitra o to se starati bude, aby jemu podřízené orgány zákony respektovaly.

Ale potud, pokud okresní hejtman v Kolíně, který takovým spůsobem jednal, jak zde vyličeno bylo, okresním hejtmanem v Kolíně zůstane, potud to znamená následovní: „Můj milý okresní komisaři! Mladočeští poslanci, antisemitští a všichni ti poslanci mohou mluviti co chtěji. Ty ale čiň, co chceš a týrej je, jak dlouho budeš moci.“ (Pochvala a veselost.)

Znám také jiné okresní hejtmany, kteří v podobném spůsobě jednají.

Sám jsem to zažil, co vše na půdě spolkového a shromažďovacího života v Čechách jest možným.

Jest to zrovna neuvěřitelno, jak tam zákony se prováději, jest to zrovna k neuvěření, jak státním občanům povolená práva od dotyčných orgánů nohama se šlapou.

Nyní ale dovolte mi — a Jeho Excellence p. president připusti též — abych přešel k tomu, co

ministr spravedlnosti ohledně jednání opposičních stran v této slav. sněmovně mluvil.

Nebudu vás dlouho zdržovati.

On učinil zmínku, že jsme dnes ráno, respective dopoledne půl druhé hodiny prý promarnili; on to zcela jistě vypočital: tři čtvrti hodiny debata, půl hodiny hlasování, činí jednu a čtvrt hodiny, on se sice o čtvrt hodiny zmýlil, ale to nic nedělá. (Veselost.) Nyní se může Jeho Excellence p. ministr sám sebe ptáti: Kdo jest vinen tohoto promeškání? Nejsou tím vinny opposiční strany, ani slavná vláda, nýbrž jest to vina Jeho Excellence p. presidenta sněmovny, který, mohu říci, formální otázku učinil otázkou hlavní.

Kdybychom byli projednávali tu věc ráno, byli bychom možná v půl hodině hotovi, a věc by byla vyřízena, což by bylo odpovídalo spůsobu důstojnosti slavné sněmovny.

Takto ale užili jsme tohoto skutečně oprávněného návrhu k tomu, aby odhlasováním slavné sněmovny členům zaručené právo jednacího řádu zkráceno nebylo.

Strana liberální byla přímo přinucena hřešiti proti své minulosti; nucena též — možno, že to činí mnohému zármutek — hlasovati takovým spůsobem, o kterém musí věděti, že jest rozhodně svobodě nepřátelským, totiž takovým, který právo parlamentu poškozuje.

A, pánové, ani ministra vlastní strany neušetřily! Plener musil hlasovati tak, že toho jistě ve vnitru svém musil litovati, když si vzpomene na zašlé časy, když ještě byl vůdcem opposice liberální. (Živá pochvala.)

Nyní mnoho se mluví o opposici, která se utvořila proti koaliční straně.

Vím, že dřívější opposice — nežli přišel Lloyd — neboť pak se podala, jakmile viděla, že prší subvence, a počala se miliskovati s Taaffem — politování hodným způsobem s tehdejším starým a skutečně dobráckým předsedou Smolkou jednala; a pamatuji se, že se zde udály scény, proti kterým scény dnešní jsou pravou dětskou hrou.

Kdyby se tenkráte vám bylo stalo ono bezpráví, které se stalo dnes opposiční straně, pak zajisté nebylo by více žádného sezení. Neboť, že dovedete velmi dobře dělati hřmot, to jsem sám zkusil. (Živý souhlas a potlesk.)

Jste výteční — ubezpečuji vás — jste zcela výteční — jak bych se jen parlamentárně vyjádřil? — (Volání: Meiningšti.) Meiningšti nechci říci — artisté.

Máte též výtečné vůdce. Oni vědí zcela určitě, kdy rozhorlení má propuknouti, a tu to dovedou famosně. To jsem vše dělal sebou. (Veselost.)

Vaše nynější chování dokazuje mi, že vaše tehdejší rozhorlení bylo pouhou komedií, tak jako že dnes komedii hrajete. (Živý souhlas a potlesk.)

Předseda: Slovo má p. poslanec Hauck.

Poslanec Hauck: Musím se ostře proti tomu ohraditi, aby se oněch málo práv a svobod, jež máme, tak zkracovalo, a to se skutečně děje, když jako dosud, parlamentární řeči veřejnosti bez překážky do tisku dány býti nemohou.

Pan ministr spravedlnosti nás ovšem chce těšiti tím, že státní návladní ohledně § 28. poučil.

Připomínám panu ministrovi spravedlnosti, že sice svého času ohledně konfiskací ponaučení vydal, ale vidíme to denně, že toto ponaučení od státních návladních není dobře pojímáno, že pokračují dosud jako dříve, konfiskujíce dle libovůle dále.

Mysli-li to pan ministr spravedlnosti do opravdy, aby § 28. šetřen byl, neměl by vystupovati proti tomu, aby tento pilný návrh ihned projednán byl a neměl by nás utěšovati, až trestní zákon zde projednán bude.

To by trvalo příliš dlouho.

Tak dlouho nemůžeme a nesmíme se vydávati nebezpečí, že naše sněmovní řeči libovolně konfiskovány budou.

Ministr práv měl na dotazy, které tak četně, obzvláště ode mne v záležitosti této byly činěné odpověděti, měl vymoci, jak ode mne navrhováno bylo, aby státním návladním stenografické protokoly byly zasílány, by se nemohli vymlouvati, že nevěděli, zdali to, co domněle z nich vyňato bylo, tamtéž skutečně se nalezá.

Konfiskaci dodatečně zrušiti nespomáhá, ježto denně vycházející list dojem ihned musí spůsobiti.

Zrovna tak málo to pomůže, když v zakázaných schůzích se dodatečně praví, že schůze neoprávněně byla zakázána.

Oni státní návladní, kteří bezprávně proti § 28. konfiskace vykonávají, měli by býti varováni, mělo by jim, jak jsem to v květnu letošního roku ponavrhl, trestem býti pohrozeno.

Mám za to, že právě jednáním sněmovny, jako ku př. dnes, státní návladní právem se domnívati mohou: „nám nemůže se nic státi, většina sněmu jest pro nás a těch několik opposičních řečníků mluví nadarmo.“ (Velmi dobře.) a jest tomu skutečně tak.

Má-li se o tak svobodomyslná ustanovení zákona, jako je § 28., jednati a počne-li se vykládati jednací řád tak, že každé svobodomyslnější ustanovení se omezí, kam potom přijdeme?

Tu nebudeme míti v příštím zasedání žádných práv.

Proti tomu se musíme ohraditi a jménem voličů musíme se proti tomu co nejdůrazněji brániti.

Proto budeme hlasovati pro pilnost návrhu. (Pochvala.)

Předseda: Jeho Excellence pan ministr vnitra hlásil se o slovo. Uděluji Jeho Excellenci slovo.

Ministr vnitra markýz Bacquehem: Slavná sněmovno! Jelikož můj ctěný kollega pan ministr spravedlnosti se o těchto případech, po úradě se mnou, vyjádřil, nepokládám to nutným, abych o této záležitosti ještě mluvil.

Mám za to, že výčitka, kterou mi učinil ct. p. předřečník, že se z choulostivých záležitostí rád vytahuji, rád jiného za sebe mluviti nechávám, není oprávněna.

Myslím spíše, že jsem opak toho i v tomto zasedání při celé řadě rozličných pilných návrhův a v mnohých debatách, které právě k těm nejpřijemnějším nenáležely (Veselost.), dokázal.

Proto jsa přímo vyzván, neodpírám odpovědi a pravím:

Pan ministr spravedlnosti svůj náhled, týkající se oněch konfiskačních případů zde vyslovil a dodal, že týž dotyčným vrchním návladnictvím sdělen bude.

Náhled tento bude, jak se samo sebou rozumí, také dotyčným tiskovým a policejním úřadům vodítkem. (Souhlas.)

Předseda: Přeje si ještě někdo slova? (Nikdo se nehlásí.) Nikdo se nehlásí, tedy ukončuji debatu.

Pan poslanec dr. Pacák navrhuje pilnost projednání svého návrhu dle § 42. jedn. řádu, to jest, aby první čtení tohoto návrhu v dnešním sezení předsevzato bylo, ačkoliv předmět tento na denním pořádku není.

Žádám ony pány, kteří pro pilnost tuto hlasují, by povstali. (Stalo se.)

Pilnost jest zamítnuta a přijde proto ku projednání dle jednacího řádu.

Poslanec dr. Pacák: Žádám, aby můj návrh na základě § 31. jednacího řádu tiskovému výboru s tím návrhem přikázán byl, by do osmi dnů podal zprávu.

Předseda: Co se týče přikázání návrhu onoho na základě § 31. tisk. výboru, neodporuji tomu. Musí však dříve ohledně lhůty odhlasováno býti. Prosím ony pány, kteří tiskovému výboru, jemuž návrh tento na základě § 31. přikázán býti má, osmidenní lhůtu k podání zprávy dáti chtějí, by povstali. (Stalo se.) Lhůta tato jest zamítnuta.

Návrh tedy dle § 31. jednacího řádu jest tiskovému výboru přikázán.

Tento návrh projednáván byl 28. listopadu 1894. Proti rozhodnutí první instance byl zástupce vydavatele a redaktora „Radikálních Listů“ dr. Vlasák sub. präs. 10. listopadu 1894. pod čís. 9197. podal stížnost k vrchnímu soudu v Praze, o kteréž právě 28. listopadu 1894., to jest právě týž den, kdy v říšské radě rozhodováno bylo o téže otázce, vrchní zemský soud v Praze rozhodoval a sice rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1894. čís. 27126. de intim. 4. prosince 1894. 9824. zamítnul stížnost potvrdě konfiskaci, a sice z následujících důvodů:

„Nemůže ovšem stávati pochybnosti o tom, že ustanovení § 28. tisk. zák. pokud se jím stanoví, že když někdo věrně dle pravdy v obecnost uvede veřejná rokování rady říšské a sněmu, nemůže k odpovídání přidržován býti, užíti se musí i tehda, pak-li se jedná o dle pravdy věrně uveřejněné řeči ve schůzích delegací pronesených, uváží-li se, že v čas vydání zákona tiskového zákonodárného sboru delegace ještě nestávalo, a jím ve smyslu § 6. zákona ze dne 21. prosince 1867. čís. 146. ř. z. přiznati sluší povahu výboru říšské rady z řady poslanců téže za účelem vykonávání zákonodárné moci ohledně tak zvaných společných záležitostí zvoleného, — avšak inkriminovaný článek proto nelze míti za dle pravdy věrné uveřejnění řečí poslance Kaftana ve schůzi delegace pronesené, protože v tento článek pojato toliko několik vět z této řeči a to, co z řeči té podáno v tomto článku, spojeno a upraveno v úvodní článek nadepsaný „Český místodržitel“ tak, že celek jeví se býti článkem samostatným.

Že obsah tohoto úvodního článku tvoří skutkovou povahu výše uvedených §§ 65. a) a 300. zák. tr. naznačených trestních činův, odůvodnil krajský tiskový soud správně.“

Toto rozhodnutí bylo příčinou, že klub svobodomyslných poslanců ihned dne 12. listopadu 1894. v 331. sezení (stenografického protokolu str. 16.311. a 16.317. ujal se věci a podal dne 12. prosince 1894. pilný návrh následujícího znění:

Pilný návrh poslance dra. Bedřicha Pacáka a soudruhů na ochranu immunity řečí poslaneckých.

V sezení slavné sněmovny dne 28. listopadu t. r. podali jsme (pod č. 1021 příloh) nutný návrh, aby doplněn byl čl. 28. al. 4. tisk. zák. k ochraně immunity řeči poslanci v delegaci mluvených.

Řeč, která delegátem Kaftanem 1. října 1894 byla promluvena a v čís. 16. kolínského listu „Radikální Listy“ byla uveřejněna, zabavena byla c. k. okresním hejtmanstvím kolínským a c. k. státním návladnictvím kutnohorským a tato konfiskace byla rozhodnutím c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 16. října 1894. č 7986. tr. a z 9. listopadu 1894. čís. 8686. tr. potvrzena z důvodu, že prý článek 28. odst. 4. na řeči v delegacich mluvené se nevztahuje, že řeč jen ve výtahu podána jest a spůsobem otisku že spáchány trestní činy čl. 65. a 300. tr. z. Nutnost našeho návrhu byla v sedění dne 28. listopadu 1894 zamítnuta a návrh vedle čl. 31. jedn. řádu přikázán byl tiskovému výboru.

Ministr práv prohlásil, že věc jest nyní předložena k rozhodnutí vrchnímu zemskému soudu, že on nebude provozovati vlivu na soud, s kterýmž vyjádřením posledním jsme řeči dra. Herolda vyslovili úplný svůj souhlas.

Nyní rozhodl vrchní zemský soud svým rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1894. čís. 27.126., potvrdil rozhodnutí c. k. krajského soudu a zabavil řeč delegáta Kaftana v delegaci mluvenou z následujících důvodův: (Důvody ty uvedl jsem v rozsudku vrchního soudu.)

Z těchto důvodů rozsudku jest vidno, jak nutný byl náš návrh na změnu článku 28. al. 4.

v tomto směru, aby immunita řečí parlamentárních více byla chráněna.

Nechceme se vměšovati do judikatury soudu a perhorreskujeme každý vliv ministra práv na toto rozhodování.

Těmito důvody však míníme, že immunita řečí poslanců mluvených nejen v delegacích, ale i v jiných zákonodárných sborech jest ohrožena, neboť v důvodech se praví, že zprávy ve výtahu byť i věrohodné o řečích poslanců nepožívají immunity, a to se praví přes plenární rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. července 1882 č. 6827.

Máme tudíž za to, že k uhájení immunity jest nanejvýše nutno:

1. aby ministerstvo práv přimělo c. k. generální prokuraturu, aby proti rozsudkům c. k. krajského soudu v Hoře Kutné a c. k. vrchního zemského soudu v Praze podalo stížnost k nejvyššímu soudnímu dvoru k uhájení zákona;

3. aby tiskový výbor o našem návrhu z 28. listopadu 1894 podal do osmi dnů zprávu.

Činíme tudíž

pilný návrh.

Slavná sněmovno, račiž se usnésti:

1. Ministr práv se důtklivě vyzývá, aby k uhájení immunity poslanecké generální prokuraturu požádal, aby proti rozsudkům c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 9. listopadu 1894 čís. 8686. a c. k. vrchního soudu zemského ze dne 28. listopadu 1894. č. 27.126 tr. podala k nejvyššímu soudnímu dvoru stížnost k uhájení zákona;

2. aby tiskovému výboru se přikázalo, by o našem návrhu ze dne 28. listopadu 1894 (č.

1021. příloh) na změnu tiskového zákona ihned do osmi dnů zprávu podal.

V ohledě formálním navrhujeme, aby tento návrh vedle čl 42. jednaciho řádu se všemi zkráceninami ihned na denní pořádek položen a ihned projednán byl

Ve Vídni, dne 12. prosince 1894.

Předseda: Poslanec dr. Pacák přeje si pilnost návrhu svého odůvodniti, uděluji mu slovo.

Poslanec dr. Pacák: Slavná sněmovno, jedná se při tomto nutném návrhu o obhájení immunity řeči poslanců v parlamentě vůbec.

Tato okolnost mně ospravedlní, že v tak pozdní hodině podávám tento nutný návrh a že v téže věci podávám jej již podruhé.

Pilnost jest dnes mnohem nutnější nežli byla 28. listopadu t. r., poněvadž se nejedná jen o immunitu řečí v delegacích mluvených, ale o immunitu řeči, v parlamentárních sborech vůbec mluvených.

Dle toho, co chci přednésti, jsou řeči, jež se v parlamentě mluví, vůbec v nebezpečí nedostati se na veřejnost, pakli proti tomu neučinime zákonných opatření.

Nejedná se dnes o česky mluvené řeči, nýbrž také o německé řeči, nejedná se dnes o řeči v delegacích mluvené, nýbrž o parlamentární řeči vůbec.

Dovolím si, abych vám celou věc vysvětlil, připamatovati, co bylo zde dne 28. listopadu b. r. jednáno.

Dne 28. listopadu 1894 bylo námi zde ukázáno, že poslancem Kaftanem dne 11. října 1894. v delegacích německy mluvená řeč byla okres. hejtmanem v Kolíně a c. k. návladním

v Kutné Hoře zabavena a konfiskace krajským soudem v Kutné Hoře povrzena z důvodu, krátce řečeno, že řeč delegační nepožívá dobrodiní čl. 28. tisk. zákona, že z řeči některé věty byly vynechány a že zvláštním způsobem otisknuti spáchán zločin čl. 65. respective přečin čl. 300.

Dne 28. listopadu 1894. prohlásil ministr práv v tomto domě výslovně:

„Nemám příčiny, abych zde veřejně neprohlásil, že jsem toho náhledu, že delegační řeči jsou právě tak immunními jako řeči, pronesené ve sněmovně poslanců v anebo v panské sněmovně. To jest náhled, který po mém názoru jest právnicky jedině správným, a jsem dalek toho, z tohoto důvodu konfiskaci schváliti.“

A dále pravil, „že ani přímo ani nepřímo nebude provozovati vlivu na výrok soudců a doložil: „Na tom také setrvám.“

Kollega dr. Herold na to odvětil, že slova ministrova „že nechce provozovati vliv na soudy“, měla by se nejen do protokolu zanésti, ale také zachovávati. — To také podepíši a podotýkám, že také nám nenapadá působiti vliv na soudy, ale zákonům musíme zjednati platnosti —

Téhož dne však (dne 28. listopadu 1894.), právě v den, kdy jsme zde o porušení immunity v tomto případě jednali, seděl také vrchní soud pražský v poradě, rozhoduje o stižnosti proti porušení immunity a rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1894. čís. 27.126. rozsudek c. k. krajského soudu v Kutné Hoře potvrdil, tedy také konfiskaci v delegaci německy mluvené řeči. —

Dovolte mně, abych vám důvody téhož uvedl ve známost. Praví se tu:

„Nemůže ovšem stávati pochybnosti o tom, že ustanovení § 28. tisk. zk., pokud se jím stanoví, že když někdo věrně dle pravdy v obecnost uvede veřejná rokování rady říšské a sněmu, nemůže k odpovídání přidržován býti, užití se musí i tehdy, pak-li se jedná o dle pravdy věrné uveřejnění řečí ve schůzích delegací pronesených, uváží-li se, že v čas vydání zákona tiskového zákonodárného sboru delegace ještě nestávalo a jim ve smyslu § 6. zákona ze dne 21. prosince 1867. čís. 146. ř. zák. přiznati sluší povahu výboru říšské rady z řady poslanců téže za účelem vykonávání zákonodárné moci ohledně tak zvaných společných záležitostí zvoleného“

Zde tedy soud zaujal správné stanovisko: že řeči v delegacích mluvené jsou immunní. —

Nyní přichází ale ta zvláštnost. —

Krajský soud totiž tehdy pravil, že řeč Kaftanova musí proto se konfiskovati, že z této Kaftanovy řeči některé věty byly vynechány, že tedy není „věrohodně“ otištěna.

Tehdáž jsem dokázal, že vynechané věty byly jen ony, kde předseda kol. Kaftana volal k věci, nic jiného. — Nyní praví však vrchní soud:

„Avšak inkriminovaný článek proto nelze míti za dle pravdy věrné uveřejnění řeči poslance Kaftana ve schůzi delegace pronesené, protože v tento článek pojato toliko několik vět z této řeči a to, co z řeči té podáno, v tomto článku spojeno a upraveno v úvodní článek nadepsaný

„Český místodržitel“ tak, že celek jeví se býti článkem samostatným.“

To jest sofistika, kterou bych mohl každou řeč, jež v tomto domě se mluví, zabaviti, kdybych byl státním návladním.

Pak praví se v důvodech vrchního soudu dále: „Že obsah tohoto úvodního článku tvoří skutkovou povahu výše uvedených §§ 65. a 300. zák. tr. naznačených trestných činův, odůvodnil krajský tiskový soud správně.“

Podívejme se nyní na rozsudek ten. On praví v odporu s rozsudkem krajského soudu, že řeči delegační jsou immunní, to jest tedy pokrok. Nyní ale praví se dále, zpráva není věrohodna, neboť několik vět schází.

Podotýkám, že celý konec řeči Kaftanovy jest otištěn a sice slovně a jen s vynecháním napomínání předsedova.

Předčítal jsem v dřívějším sezení dne 28. listopadu 1894 rozhodnutí plenární kasačního dvoru z 20. července 1882 čís. 6827, které jasně stanoví, že zprávy i ve výtahu učiněné jsou immunními. Jest ovšem pravda, co pravil ministr práv, že v literatuře otázka jest sporna — čtěte na př. Liszta a Lienbachra; v německé říši padla rozhodnutí, která zprávy ve výtahu jakožto immunní nepřipouštěla.

Ale v naší judikatuře — a to jest zde rozhodným — jest jen rozhodnutí z r. 1882 a to mluví pro náš náhled a na takové rozhodnutí jsou, myslím, naši soudové vázáni. Pak-li ale by nastal omyl, zdali tato judikatura jest správna, pak nutno sdělati zákon, aby každá pochybnost minula.

V nejnověji vyšlém spise o německém tiskovém zákoně od Klöpla se praví: (Čte.) „Požadavek „věrohodnosti“, pakli by se hnala věc do krajnosti, scházel by všem zprávám.“

To jest pravda, zpráva, o kterou se jedná, odpovídala úplně stenografickému protokolu, vynecháno bylo jen několik slov.

Máme tedy za velmi nutné, aby v této věci nastalo jasno, aby kasační dvůr prohlásil, je-li rozhodnutí c. k. vrchního soudu správno čili nic, — nemáme více jiného právního prostředku, než aby ministr práv — nejpovolanějším obhájcem práva má býti přece ministr práv — generální prokuraturu poukázal resp. požádal, aby podala stížnost k uhájení zákona, abychom věděli, které rozhodnutí jest správným. Jest-li jest ono rozhodnutí vrchního zemského soudu správno, pak je nevyhnutelně nutno sdělání nového zákona; není-li správno, pak bylo by pro tento případ rozhodnuto, že v tomto případě byl zákon porušen, avšak pro příští případy by měla immunita se obhájiti jasnějším stylisováním zákona.

Tato věc jest ale proto pilna, poněvadž u téhož vrchního soudu během roku právnické náhledy tak se změnily, že před rokem pravý opak toho byl uznán, jak letos. (Slyšte!)

Dovolte mně, abych vám to zde předvedl. V časopise „Nezávislé Listy“ byl pod nápisem: „Pod immunitou“ uveřejněn úvodní článek, ve kterém nalezaly se věty z řečí poslanců Eima, hraběte Kounice, dr. Pacáka, dr. Herolda, hr. Schönborna, dr. Vašatého a Biankiniho. Tento časopis byl od c. k. okresního hejtmana v Kolíně a c. k. návladního v Hoře Kutné zabaven.

C. k. krajský soud na Horách Kutných odepřel však rozhodnutím ze dne 2. listopadu 1893 č. 8089 potvrditi tuto konfiskaci a vrchní soud v Praze toto rozhodnutí uznal za správné, „poněvadž vytržených vět z řeči poslanců vedle čl. 28. odst. 4 tis. z. nelze konfiskovati". Prosím to je z roku 1893 a rozhodnutí opačné z roku 1894. Při takové změně právních náhledův u jednoho a téhož vrchního soudu, myslím, že jest nutno přivésti jasno do judikatury a žádati od nejvyššího soudního dvora rozhodnutí, abychom věděli, jak jest to možno, že tak divergentní rozhodnutí se stala, v případě, který byl ještě křiklavějším nežli dnešní. Ministr práv pravil, že neprovozuje vlivu na judikaturu. Slovo muže vysloveno v tomto domě před muži — nemá se o něm tedy pochybovati. Ale dovolte mi otázku: Co pak spůsobilo v království Českém ten právní zmatek? A tu tvrdím zcela určitě, tento právní zmatek v království Českém spůsobilo nařízení samého ministra práv, že české řeči se mohou konfiskovati. (Velmi dobře.)

Stranník a Němec prvního řádu dr. Waser v článku „Gerichtshalle" jasně to vyslovil, pokud se může ve sněmovně ve všech jazycích mluviti, potud jsou také řeči ve všech jazycích immunními.

Nařízení ministra práv vydáno bylo před rokem a spůsobilo ten hrozný právní zmatek v Čechách. A konečně, když mluvím o vlivu, což není jiný vliv možný na judikaturu než onen ministra práv, proti kterému se ohrazoval? Připomínám vám slova okresního hejtmana Kostky v Kolíně, který redaktorovi zabaveného listu pravil: „Pište co chcete, jen o místodržitelovi nic nepište". (Slyšte!)

Tu máte stopu vlivu na judikaturu v Českém království. Jdu dál a tvrdím zcela určitě, že ještě nikdy od exekutivy tak do judikatury nebylo zasahováno a na ni vliv takový provozován, jak se to nyní v Čechách děje. (Velmi dobře!) Když v Praze nastalo známé pomazování orlův a při delegovaném okresním soudě pražském jistý adjunkt odsoudil mladika pro podobný delikt k několikadennímu vězení, tu hned vydán byl tajný rozkaz k soudům, který šel od místodržitelstva k vrchnímu soudu a odtud na ostatní soudy, aby dávali přísnější tresty. A nedávno vám zde čten výnos místodržitelský, kterým se soudům quasi vytýkalo, že dávají mírné tresty. Tu máte vliv a žádám ministra práv, pakli nechce, aby na soudnictví vliv byl vůbec provozován, aby k tomu působil, aby také tento pán vlivu neprovozoval. Dejte si předložiti tajné reservátní rozkazy místodržitelství v Praze, kterými zaplavují okresní hejtmany, takže tito pak nevědí, mají-li poslouchati zákona, nebo tajných rozkazů hraběte Thuna. V tom leží celé jádro věci. Tady jest základ toho, pakli se takové náhledy vyvinují, které se zákony jsou v odporu, když dnes tak, zítra jinak musí rozhodovati. Věděl bych prostředek k odpomoci. Praví se, kde je základ zla, ať se odstraní a snad bude částečně lepší, alespoň snad ustoupí neblahý vliv v judikatuře. Vliv na judikaturu jest to nejhroznější co může býti, volná spravedlivá judikatura jest hlavním základem každého spravedlivého státu.

Pak-li se podkopává volná judikatura a na tuto se vliv provozuje, pak podkopávají se základy státu a proto míním, že to i se strany vlády by se mělo zamezovati. Arciť jsem v pochybnosti, zdali se to stane, neboť mocnějším jest onen, jenž

vliv provozuje, než vláda sama, ona snad nemá ani té moci učiniti toto nemožným, snad jest on nad ni; u nás jest to všecko možno. — Tu jest ale skutečně onen bod, kde zjednati nutno odpomoc —

Žádám vás, pánové, abyste pro můj pilný návrh hlasovali. On má dvě petita. Po prve vyzývám ministra práv, aby požádal anebo vyzval generální prokuraturu, aby podala k nejvyššímu soudu stižnost k uhájení zákona; po druhé, aby vyzván byl tiskový výbor, aby vzhledem k tomuto křiklavému immunitu skutečně porušujícímu případu o našem návrhu z 28. listopadu t. r týkajícím se čl. 28. t. z. co nejdříve podal zprávu. (Hlučný potlesk.)

Předseda: Jeho Excellence pan ministr práv hlásil se k slovu. Uděluji mu je.

Ministr práv dr. hrabě Schönborn: Velectění pánové! Snad přispěji ku zkráceni jednání, pak-li prohlásim, že to, co ctěný pan navrhovatel na mně žádá v prvním díle svého návrhu jsem už učinil. Požádal jsem totiž už generální prokuraturu, aby předsešel vedle čl. 33. jednajícím o zmatečni stižnosti a tím se již stalo to, co navrhovatel v prvním díle svého návrhu žádá.

Chci nyní krátce, aby mé postaveni k celé záležitosti netrpělo jakousi neurčitosti, toto slav. sněmovně sděliti, ačkoliv jsem vlastně již částečně a zásadně v posledním sezeni, kde se o věci jednalo, tak učinil. —

Pravil jsem, že mám delegační řeči za immunní. Dnes mohu totéž říci o „věrohodných“ výtazich. — To jest, pánové, můj subjektivní náhled a rozumim tomu tak, že pak-li jest i výtah velmi stručný, velmi málo obsažný a pak-li jen výlučně to přinese, co bylo řečeno v zastupitelstvu privile-

giem immunity nadaném, také tento výtah jest immunním. —

Míním, že toto mé pojímání věci jest, smím-li to říci, dosti liberálním.

Neboť v tomto ohledě musím říci následující: Částečně to vychází z vývodů ctěného pana řečníka samotného; chci ale býti ještě jasnějším, že se zde nejedná o uveřejnění celé řeči del. Kaftana, která má dle mého vědomí třináct tiskových stran, nýbrž jen právě o jedno místo z málo řádkův, které jest namířeno proti panu místodržiteli českému. —

Pak-li řeknu, že také takové výtahy mám za immunní, předpokládaje, že jsou věrohodny, pak nalezám se zajisté v souhlase s tím, co pan navrhovatel sám chce a čemuž dal výraz. —

Ovšem bych rád k tomu připojil obmezení. To směřuje k tomu, že takové vynechání, jež ne snad smysl celé řeči, nýbrž podané části jednotlivých vět mění — vynechání, která mohou ovšem sestávati z jediného slova — přirozeně nemohou se považovati za takové, jež zoveme „věrohodné“. Já měl ten názor, že já, přišed u vědomí rozhodnutí vrchního zemského soudu pražského zajisté dobře učiním, když dám nejvyššímu soudnímu dvoru příležitost, aby případ zkoumal a zásadně o něm rozhodnul, poněvadž se mně skutečně zdá — a v tom souhlasím s panem navrhovatelem — velmi pochybné, jak tento judikat pražského vrchního soudu uvésti v souhlas s onim známým, také dnes citovaným judikatem ze dne 20. července 1882. —

Když jsem tedy řekl, že jsem generální prokuraturu již požádal v tom směru jednati, jak si

to navrhovatel přeje, míním, že jsem dostatečně označil své stanovisko proti prvnímu dílu návrhu dra. Pacáka.“ —

V další řeči mluví proti pilnosti návrhu a žádá, aby změna čl. 28. ad 4 t. z. ponechána byla až k debatě o novém trestním zákoně, kde v čl. XIII. přichází.

Předseda: Slovo má ještě poslanec dr. Pacák.

Dr. Pacák: Poněvadž ministr práv prohlásil, že na generální prokuraturu již vydal příslušné vyzvání, co chtěl jsem prvním odstavcem svého návrhu dosáhnouti, míním, že netřeba o prvním tom odstavci hlasovati, poněvadž odpovědí ministra zdá se věc vyřízena. —

Co týká se druhého odstavce musím ale žádati, aby se hlasovalo, poněvadž míním, že v dalších případech nebyli bychom jisti, že immunita se rušiti nebude, pak-li by nebyla více zákonně chráněna, i v tom případě, kdyby nejvyšší soudní dvůr rozhodnuti vrchního soudu zrušil. —

Neboť to jest přece jen rozhodnuti v specielním jednom případě. — Rozhodne-li ve smyslu rozhodnuti z 20. července 1882, pak jest zákon jen v tomto jediném případě ochráněn, ale pochybnost pro příští případy není odstraněna. —

Předseda: Prosím, aby pánové zaujali svá místa, bude se hlasovati.

Posl. dr. Vašatý: Prosím za slovo. —

Předseda: Prosím za odpuštění — — —

Poslanec dr. Pacák učinil dva návrhy a sice jeden meritorní, aby vyzván byl ministr práv, by generální prokuraturou podati dal stížnost k uhájení zákona nejvyššímu soudnímu kassačnímu dvoru. Tento jediný meritorní návrh byl navrhovatelem

vzat zpět. Máme tedy jen návrh na formální jednání t. j. udělení lhůty tiskovému výboru, by do osmi dnů podal zprávu. —

Na základě čl. 44. jed. řádu nemohu o tomto ryze formalním návrhu připustiti debatu a dám hned o tom hlasovati. — Žádám ony pány, kteří návrh za udělení lhůty k podání zprávy přijímají, aby vstali. (Po chvíli): To jest minorita, tim návrh ten zamítnut a záležitost tato vyřízena. —

* * *

Ministr práv skutečně vyzval generální prokuraturu k podání zmatečni stižnosti k nejvyššímu soudu. Ta byla také podána, však nejvyšším kassačním soudem zamítnuta.

Rozsudek však nebyl uveřejněn. Proto podali poslancové svobodomyslní dne 30. dubna 1895 (st. protok. str. 18.510) návrh pilný, který jsem sice už per extensum uvedl (v kapitole „Boj parlamentární II. B."), který ale zde pokud se týká tohoto případu pro souvislost částečně opakuji.

Návrh ten zní následovně:

Pilný návrh

dra. Pacáka a soudruhů na změnu některých ustanovení tiskového zákona na ochranu immunity řečí poslaneckých.

V čís. 16. „Radikálních Listů" ze dne 10. října 1894 uveřejněná řeč delegáta Kaftana, kterou tentýž dne 1. října 1894 v delegacích německy mluvil, byla od c. k. státního návladnictví v Hoře Kutné zabavena a tato konfiskace byla rozhodnutím c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 9. listopadu 1894 čís. 8686 potvrzena, poněvadž

a) delegační řeči dle čl. 28. odst. 4. tisk. zákona prý nejsou immunní a

b) poněvadž prý zpráva není věrohodna.

Byla totiž ze stenografického protokolu v oné řeči vynechána jen ona slova, která nic jiného neobsahovala, než volání řečníka k pořádku předsedou delegace a na věrohodnosti uveřejněné řeči ni nejmenšího nezměnila.

C. k. vrchní zemský soud v Praze potvrdil rozhodnutím svým ze dne 28. listopadu 1894 čís. 26.126 toto rozhodnutí a sice z toho důvodu, že řeč není podána „pravdě odpovídajícím" způsobem.

Nejvyšší soudní jako kassační dvůr ve Vídni rozhodl nyní v právě minulých dnech, zamítnuv z nařízení ministra spravedlnosti podanou stížnost generální prokuratury k uhájení zákona a potvrdil obě rozhodnutí prvních instancí z důvodu, že zde není pravdě odpovídajících sdělení".

Toto nejnovější od nejvyššího tribunálu vydané rozhodnutí svědčí tomu, že znění čl. 28. al. 4. tiskového zákona musí býti, aby plnou ochranu immunity poskytovalo, jasněji stylisováno, zejmena pojem „věrohodnosti" (Wahrheitsgetreu), než se to v čl. 13. návrhu nového trestního zákona děje, aby takováto judicatura stala se nemožnou a účel ten dosáhnouti chce pod I. učiněný návrh zákona.

Činíme tudíž následovní návrhy:

Slavná sněmovno račiž se usnésti:

I. Přiloženým návrhům zákonův uděluje se ústavní schválení.

II. Tento návrh odkazuje se ve formálním ohledě, poněvadž i trestní i tiskový výbor se tiskovým zákonem zabývá, vedle čl. 31. jedn. ř. výboru tiskovému i trestnímu

Čl. I.

Zákon

daný dne . . . . . , kterým čl. 28. tisk. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. ř. z. se změňuje:

Se souhlasem obou sněmoven rady říšské vidí se Mi nařiditi takto:

Čl. I.

Čtvrtý odstavec § 28. tisk. zák. se zrušuje a má zníti takto:

„Pravdě odpovídající zprávy, byť i ve výtahu, o veřejných jednáních rady říšské, sněmu a delegaci a jejich výborů nezakládají nikdy skutkové povahy trestního činu. Za pravdě odpovídající výtah řeči musí se již tehdy považovati, pak-li smysl a myšlenka řečníkova v pravé své podobě bez překrouceni se reprodukuje.

Čl. II.

Výkon tohoto zákona ukládá se Mému ministru práv.

Poněvadž však rozsudek nejvyššího soudu v té věci vynesený nepřicházel na veřejnost, podali poslancové čeští v sezení 365. rady říšské ze dne 4. dubna 1895 (str. 18.196 st. prot.) následující:

Interpellaci dr. Pacáka a soudruhů k ministru práv.

Čís. 16. „Radikálních Listův“ ze dne 10. října 1894 bylo pro německou řeč poslance Kaftana v delegacích mluvenou c. k. státním návladnictvím v Kutné Hoře zabaveno. — Tato

konfiskace byla jak c. k. krajským soudem v Kutné Hoře, tak c. k. vrchním soudem v Praze potvrzena a proslýchá se nyní také, že zamítnuta byla též stížnost generální prokuratury k uhájení zákona k nejvyššímu soudu podaná a že konfiskační nález byl administraci úplně stvrzen. Takováto principialní rozhodnutí byla až dosud vždy s důvody veřejnosti podána. Důvody rozhodnutí toho však přes to, že již drahný čas uplynul, se veřejnosti nepodávají, ano, přímo se tají.

Tážeme se tudíž:

Jest Vaše Excellence ochotna postarati se o to, aby důvody citovaného rozsudku nejvyššího soudu veřejnosti byly podány?

Ve Vídni dne 4. dubna 1895.

Podávám níže rozsudek nejvyššího soudního dvora ze dne 13. března 1895 ad Nr. 228 anni 1893 v této věci o stížnosti generální prokuratury vynesený.

Rozsudek ten zdá se nám rozhodným zhoršením stanoviska vůči rozhodnutí plenárnímu ze dne 20. července 1882 a bude tu nutno vší silou nalehnouti na zákonnou změnu znění čl. 28. al. tisk. zák., aby immunita řeči nevzala porušení.

Rozsudek c. k. nejvyššího kasačního dvora

(ze dne 13. března 1895 k čis. 228.)

K čis. 228 ex 1893.

Jmenem Jeho Veličenstva císaře.

C. k. nejvyšší soudní kasační dvůr dne 13. března 1895. pod předsednictvím presidenta dr. Habietiňka, pres. Matiaše, dvorních radů

Felixe Schmidta Prendau a ryt. Ernsta, dr. Pelsra Hollmana. dr. Rozkošného Schreye a Raymana jakožto soudcův a dvorního sekretáře Krupského jakožto protokolisty o stižnosti c. k. generální prokuratury k uhájeni zákona podané proti rozhodnuti c. k. vrchního zemského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 1894. čis. 27126, kterým stižnost Josefa Belžana vydavatele a Jiřího Paka, redaktora period. tiskopisu „Radikální Listy“ byla zamitnuta a zamitnut odpor proti konfiskačnimu nálezu c k. krajského soudu v Kutné Hoře ze dne 16. října 1894 čis. 8339 po provedeném líčení a po vyslyšeni zpravodaje c. k. dvor. rady ryt. Ernsta a provedeni c. k. generálního prokuratora rytíře Crammera takto nalezl právem:

„Zmateční stižnost c. k. generální prokuratury se zamítá.“

Důvody:

C. k. krajský soud v Kutné Hoře zamitnul ve svém rozhodnuti ze dne 9. listopadu 1894 čis. 8686 odpor Josefa Belžana, vydavatele a Jiřího Paka, redaktora periodického tiskop. „Radikální Listy“ jenž podán byl proti výnosu c. k. krajského soudu v Kutné Hoře ze dne 16. října 1894 čis. 8339 t. z, kterým zabaveni a zákaz dalšího rozšiřováni čis. 16. „Radikálních Listů“ ze dne 16. října 1894 bylo potvrzeno, a uznal že článek „Český mistodržitel“ v tomto čísle otištěný zakládá skutkovou povahu trestních činů dle § 65 lit. a) a 300 t. z. a sice spáchaných tim, že z řeči delegáta Kaftana na nejvýznačnějším místě listu pod tendenčním nápisem „Český mistodržitel“ a užitim tučných písmen pro zvlášť ostré útoky;

uveřejněny byly jen ony odstavce, v kterých osoba a činnost místodržitelova hraběte Thuna a s tím souvisící činy státní správy posměšně a potupně se posuzuji, z čehož vyzírá jasný úmysl tiskopisu „Radikální Listy“ nikoliv sděliti část řeči delegáta Kaftana, nýbrž s použitím jeho slov osobu a činnost místodržitelovu a jednání státní správy haniti a tupiti.

V důvodech rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 1894 čís. 27.126, kterým stížnost byla zamítnuta, odkazuje se ohledně existence skutkové povahy trestního činu na důvody první instance a uvádí se dále „že inkriminovaný článek proto za „věrohodné“ sdělení řeči poslance Kaftana v delegacích se považovati nemůže, poněvadž v tomto článku jen několik vět z této řeči jest přijato a to co z této jest otištěno ve zvláštním článku nadepsaném „Český místodržitel“, jest spojeno a upraveno, tak že celek vypadá jako úplně samostatný článek. —

Zmateční stížnost k uhájení zákona spatřuje v uvedeném rozhodnutí zemského soudu porušení zákona v užívání čl. 28 al. 4 t. z. — a sice z následujících příčin:

a) poněvadž se slovem „úplný“ slovo „věrohodný“ není identické;

b) poněvadž dle zásad v rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. července 1882 čís. 6827 schválených nelze pochybovati, že jest to přípustno z immunní řeči také jen některé věty vyňati, je seřaditi a pokud tím smysl řeči nebyl pozměněn v tom pořádku je uveřejniti;

c) poněvadž pod tímto obmezením jest to zcela nerozhodné, zda-li uveřejnění části dotyčné

řeči stane se zevnější formou samostatného článku čili nic;

d) poněvadž ze samých důvodů vrchního zemsk. soudu a i ze samého jím užitého výrazu „upraviti“, který obsahovati může jen ryze stylistické a slovného smyslu se nedotýkající, „upravení“ — nijak nevychází, že v tomto případě — v kterém seřadění sdělených vět celkovému chodu řeči se připojuje — by se byla stala grammatikální nebo logická změna řeči;

e) poněvadž nelze nahlednouti, když „věrohodná“ sdělení jsou beztrestna, proč by se měla státi trestnými, když jejich původce má sice trestuhodný úmysl, ale jinak ho na veřejnost nepřivede než sdělením zákonem připustným.

O tom, že ve smyslu čl. 28 t. z. jakožto „věrohodná“ sdělení o veřejnych předmětech říšské rady a sněmu také taková sdělení z delegací musí se používati, nemůže býti pochybnosti, uváží-li se, že delegace při vydání tiskového zákona nestávalo, mezi tím ale v dalším vývoji ústavy a při dalším státoprávním rozvoji mocnářství jako konstituční tělesa zastupitelská se zařadila. Jest ovšem pravda, že v citovaném rozhodnutí plenárním z r. 1882, za takové „věrohodné“ sdělení z veřejných jednání sborů zastupitelských udávají se také ze souvislosti ze zprávy o veřejných jednáních a seděních zastupitelských sborů vytržené řeči, také jest pravda, že slovo „věrohodné“ není identické se slovem „úplné“.

Také „věrohodné“ není identické s tím „nezkráceno v úmyslu, aby tím byl smysl změněn“, poněvadž často tak daleko jdoucí zkrácení nebo změnění řeči, jaké by bylo nutným, aby trestní

obsah jednoho dílu řeči zmizel, se zprávou „věrohodnou“ nesnadno by bylo lze srovnati.

Avšak veškera tato předpokládání v tomto případě neplatí. Neboť vedle čl. XVI. zákl. st. zákonů ze dne 21. prosince 1867 čís. 147. ř. z. a jemu odpovídajícímu čl. XXIII. zákona ze dne 21. prosince 1867 čís. 146 ř. z. pro členy říšské rady resp. delegaci **absolutní immunity nestává;** ani členové říšské rady pro své v oboru své působnosti učiněné výroky od sněmovny které náležejí, mohou k zodpovědnosti býti hnáni, což také platí o členech delegace. V dotyčných zákonných ustanoveních není nikterak vysloveno, že od členů říšské rady, sněmů a delegací v oboru jejich působnosti učiněné výroky **nemohou objektivně založiti trestního činu; naopak se uznává, že v oněch** výrocích objektivní známky činu dle trestního zákona trestný mohou se jeviti, že však tyto z pronásledování orgány zákonně k správě trestních věcí povolaných jsou vyňaty. —

Pátrá-li se po důvodech těchto zákonných ustanovení, lze je nalézti v předpokládání zákonodárce, že člen rady říšské, sněmu a delegace u výkonu svého povolání k takovému vyjádření, v kterém známky trestního zákona se jeví, nedal se pohnouti zlým úmyslem, nýbrž při líčení pozorovaných nesprávností neb opominutí ve správě státní — aby vládu k žádání odpomoci přiměl, aneb aby odůvodnil své a svých soudruhů hlasování pro nebo proti jistému návrhu — tedy

u pronásledování parlamentárních citů snad v ostrosti bojů mineni se dal strhnouti. Totéž předpokládání vedlo asi zákonodárce při vydání ustanovení čl. 28. odst 4. t. z.

V tomto článku klade se hlavní váha na to, že sdělení o veřejných jednáních říšské rady a sněmů jen pod tou podmínkou jsou chráněna od trestního stihání, jsou-li „věrohodna“.

„Pod „věrohodným“ vyrozumívá se spůsobilost s úmyslem neporušenou pravdu podati čili věrným spůsobem s upřímností říci pravdu, pravý stav věci zjeviti. Na žurnalistiku užito, jeví se tedy „věrohodné“ sdělení ve snaze, při tisku a rozšiřování tiskopisův, které obsahují sdělení, na které vztahuje se čl. 28 al. 4 t. z, takovým spůsobem spolupůsobiti, „které na jedné straně od pravdy se neodchýlí, na druhé straně ale **samo sebou není trestným,** jinými slovy takové sdělení vstoupí do stadia trestní zodpovědnosti tam, kde přestává býti „věrohodným“, neboť právě spůsob zpravodání o řeči předpokládá „věrohodnost“ jako essentielní požadavek, pro vyloučení trestního stihání. —

Z úředního stenografického protokolu aktům přiloženého o sedění delegací v Budapešti dne 1. října 1894 jest vidno, že delegát Kaftan při generální debatě o zprávě rozpočtového výboru o rozpočtě společného ministerstva měl delší řeč, ve které zabýval se také osobou místodržitele v Čechách a jeho činností a učinil naň některé útoky.

Uváží-li se nyní, že periodický tiskopis „Radikální Listy“ ve svém čísle 16. ze dne 16. října 1894 hned na první stránce na vynikajícím místě pod významným titulem „Český místodržitel“ **tedy s výslovným vyznačením svého úmyslu** a s vynecháním větší části objemné řeči jen ona místa uveřejňují, která od obou instanci za trestná byla vyhlášena a která hned do očí padajícím nápadným způsobem jsou otištěna, to vysvitá z toho, že samotnému tiskopisu resp. jeho zodpovědnému redaktoru se o to nejednalo jakékoliv, zvláště „věrohodné“ sdělení veřejných jednání rakouské delegace čtenářům svým podati — o které na jiném místě pod nápisem „delegace“ s vynecháním řeči zprávu podává, — nýbrž spíše podati potupný štváčský článek, tudíž tím méně o „věrohodném“ sdělení mluviti lze, když vzhledem na to, že tu vytrženy byly jednotlivé věty ze své souvislosti a že tendenciosně k jednomu celku byly spojeny, z nápisu pak, pod nímž tyto tendeciosně sestavené věty uveřejněny jsou jasně, úmysl vysvitá, který také obě nižší instance zjistily.

Na základě těchto úvah nemohlo se zmateční stížnosti generální prokuratury k uhájení zákona vyhověti.

Z c. k. nejvyššího soudního kassačního dvora.
Ve Vídni, dne 13. března 1895.

Dr. Habietinek m. p.
Krupský.

IV.

Boj proti podrobování immunních řečí judikatuře soudní,

byť i jen praejudicialní.

Třeti příčinou boje immunitního na radě říšské byla, jak již v prvním odstavci uvedeno, otázka: „Lze immunní řeč podrobiti soudní judikatuře, byť i praejudicialní?“

Základem boje byla následující událost:

Poslanec dr. Edvard Grégr, dr. Černohorský a dr. hrabě Kounic promluvili při generální debatě o rozpočtě zemském v českém sněmě dne 12. února 1895 řeč o politickém systemě, kde ostře potírali státní správu.

„Národní Listy“ ze dne 13. února 1895 přinesly tyto řeči na předním místě a přičinily k nim ve svém reliefu vesměs chvalné posudky.

C. k. státní zastupitelství v Praze zabavilo výnosem ze dne 14. února 1895 čís. 2458 st z. „Národní Listy“ a c. k. zemský trestní soud v Praze rozhodnutím ze dne 18. února 1895 čís. 5125 potvrdiv tuto konfiskaci, praví v důvodech:

Řeči dra. Edvarda Grégra, dra. Karla Černohorského a dra. hrab. Kounice zakládají v místech (vypisují se určitá místa v řeči) skutkovou povahu zločinu proti veřejnému řádu a pokoji § 65. lit *a* t z. a §§ 300. a 302. t. z., poněvadž prý:

„V nich jednak k opovrhování a k nenávisti proti jednotnému svazku státnímu císařství rakou-

ského a správě státní, jednak haněním, nepravdivým udáváním a překrucováním skutečnosti k opovrhování a k nenávisti proti úřadům státním, jednotlivým orgánům vlády vzhledem k jejich úřední působnosti a konečně také k nepřátelství proti jednotlivé třídě společnosti lidské, zejmena šlechtě sváděti se hledí."

Rozhodnutí zemského soudu potvrzující konfiskaci tutéž dokládá: že

„Tvoří tudíž také článek „Sněm království českého", v němž se skutky tuto uvedené a zákonem zapovědněné nahoře uvedených místech velebí a ospravedlňují, skutkovou povahu přečinu proti veřejnému pokoji a řádu vedle § 305. tr. zák."

Toto rozhodnutí zemského co trestního soudu způsobilo velký rozruch v sněmovně poslanců. Ze strany poslanců tvrzeno, že to porušení immunity: že immunita řečí poslaneckých v parlamentě mluvených jest objektivní a řeč poslanecká že nemůže býti podrobena ani praejudicialní soudní judikatuře; a dokazováno to z historického vývoje ústavy rakouské, jež vzrostla na základě ústavy belgické, a tato z ústavy anglické, a tudíž odtud také že převzatá objektivní immunita vyjádření poslaneckých; kdežto ze strany vlády tvrzení, že poslancové požívají toliko subjektivní immunity t. j., že subjektivně nemohou býti trestními soudy stiháni pro vyjádření v parlamentě učiněná, ale jejich řeči objektivně že mohou soudní judikatuře býti podrobeny.

Poslancové čeští podali tedy v sedění sněmu dne 27. února 1895 (sten. protokolu str. 16934 až 16949) následující:

Pilný návrh poslance dra. Bedřicha Pacáka a soudr. na ochranu immunity řečí poslaneckých.

Slavná sněmovno, račiž se usnésti:

Článku XVI. státních zákl. zákonův a § 28. trestního zákona odporuje činiti předmětem trestního vyšetřování anebo judikatury obsah řeči, promluvených na říšské radě a zemských sněmech.

Po stránce formální navrhuje se pilnost návrhu.

Předseda Chlumecký: Pilný návrh jest dostatečně podporován a udílím dr. Pacákovi slovo k odůvodnění pilnosti.

Poslanec dr. Pacák: Slavná sněmovno! Podali jsme pilný návrh, o němž jsem již ve speciální debatě při trestním zákoně mluvil. Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti řekl také o tomto návrhu, resp. o tom, co jsem ve speciální debatě o něm poznamenal, toto: bylo to jen blýskání na časy, a až hromobití přijde, o hromosvod bude již postaráno.

Myslil totiž při tom na sebe sama. Přes to bych však připomenul Jeho Excellenci, že přižene-li se hromobiti a hromosvod nebude míti dobrého spojení, že to někdy hromosvod s celým jeho spojením odnésti může a musí. Nuže, pánové, navrhli jsme, a vy jste to právě slyšeli: „Slavná sněmovno, račiž se usnésti: Článku XVI. základních zákonů státních a § 28. zákona trest. odporuje, činiti předmětem trestního vyšetřování nebo judikatury obsah řeči promluvených na říšské radě a zemských sněmích.“ Proč jsme učinili tento návrh? Jest třeba celý obsah věci vám vyložiti. Dne 12. února t. r. konala se v českém sněmě

zemském generální debata o budžetu, při které mluvili poslanci dr. Grégr, Černohorský a dr. hr. Kounic. Tyto řeči vyšly doslovně podle stenografického protokolu, z něhož byly vyňaty, dne 13. února t. r. v „Národních Listech“, které provázely je jen krátkým úvodem pochvalným, a byly — konfiskovány. To by ovšem nebylo nic zvláštního, neboť u nás v Čechách se konfiskuje napořád; leč celá věc má svůj ošklivý háček. Potvrzovací nález zemského soudu v Praze ze dne 18. února 1895 čís. 5125. obsahuje takové zásady, které s immunitou řeči, jež od poslanců na radě říšské a sněmě zemském byly proneseny, v přímém jsou odporu. V důvodech konfiskačního výměru praví se: Řeč poslance dra. Grégra v těch a těch místech, řeč posl. Černohorského v těch a těch místech, řeč poslance hraběte Kounice v těch a těch místech — která v něm stručně jsou uvedena — obsahují skutkovou povahu zločinu dle § 65. lit. a) t. z. a přečinu dle §§ 302. a 300. a poněvadž v resumé o těchto jednotlivých řečech pochvalně se mluví, schvalují se tu nezákonné činy a tím se onen list dopustil přestupku dle § 305. (Slyšte! Slyšte!) Co se stalo? Zde byla řeč docela immunní podrobena judikatuře soudcově, tři řeči, které v českém sněmě zemském byly prosloveny, byly soudci k rozhodnutí předloženy a bylo v nich nalezeno, že obsahují zločin! (Slyšte! Slyšte!) Řeči Grégrově a ostatních pánů jsem naslouchal a také jsem ji po její konfiskaci znovu četl, a mohu vás ujistiti, pánové, že, nehledě k stanovisku immunity, nic neobsahovala, co by činiti mohlo skutkovou povahu § 65. Avšak to je věc zhola vedlejší. Zde se jedná o to, že zemský soud v Praze — pravím takřka — se odvážil, immunní řeči své judikatuře

podrobovati. (Tak jest!) V tom vlastně leží nejdůležitější porušení immunity. Nuže, jak — dotkl jsem se toho již při onom „blýskání na časy“, jak to jeho Excellence nazval a chci to také při „hromobiti“ pronésti — jak, pravím, má se to s nynějšími poměry při konfiskacích v Praze? Každý opposiční list musí se tři hodiny před vydáním státnímu zástupci předložiti. „Národní Listy“ vycházejí v sedm hodin a nutno je tudíž už o čtvrté hodině ranní státnímu zastupitelstvu předkládati.

Státní návladnictví neshledalo dne 13. t. m. příčiny list konfiskovati, který také byl ve všech kavárnách vyložen a teprve o půl dvanácté hodině poledni byl skonfiskován. (Slyšte! Slyšte!) Podívejme se nyní na zákon. Podle zákona není dovoleno soudům, aby soudcovsky přistupovaly vůbec k řečem immunním; (Velmi dobře!) vždyť stojí výslovně v čl. XVI. zákl. zákonů státních, že členové rady říšské u vykonávání svého povolání nemohou býti od nikoho jiného, leč od sboru, ku kterému náležejí, k zodpovědnosti pohánění, a podle § 28. tisk. zákona nemohou pravdivé zprávy o jednáních říšské rady a sněmů nikdy judikatuře soudů býti podrobeny. —

Vidíte, pánové, jak jste chybili, když jste při našich nutných návrzích, aby § 28. tak byl stylisován, že immunní řeči trestného jednání nikdy involvovati nemohou, se zachovali odmítavě! Líčené zneužívání zákona bylo by dnes nemožno.

Podle mého náhledu nepřísluší vůbec soudci práva, řeč immunní se stanoviska práva trestního kritisovati. (Zcela správně! Potlesk.) Řeč, která sama o sobě jest immunní, nezakládá trestního jednání, následkem toho nemůže také schvalování takové řeči obsahovati v sobě jednání trestního.

(Zcela správně!) Již ve své dřívější řeči poukázal jsem k tomu, že jednotlivé listy — citoval jsem „Neue Freue Presse“ — skutečně vystihly podstatu věci, konstatovavše tu porušení immunity; také „Wiener Allgemeine Zeitung“ zjistila, že se tu má soudce zdržeti jakéhokoliv úsudku, a že to znamená zneužívati objektivního řízení, když se v těchto immunních řečech skutková povaha trestního jednání objektivně konstatuje, ano, že to znamená zneužiti immunity.

Vy víte, pánové, jak maličké jsou svobody nám udělené, vy víte, že vlastně nemáme ani svobody slova ani svobody tisku ani nějaké jiné svobody; uvážíme-li však řízení objektivní, tož víme, že svoboda tisku je illusí, jediná pravá svoboda záleží jen ještě ve volném immunním slově v parlamentě, a nebudeme-li immunity chrániti, tož můžete býti přesvědčeni, že ještě ztratíme i ten trošek, který se dosud zove svobodou!

Pravilo-li se v listech Juniových: „Přijdeme-li třeba o všechny svobody a jen tiskovou-li svobodu si zachováme, tož tím všech svobod dobudeme!“ chci já říci: Přijdeme-li o všechny svobody a jen immunní slovo si zachováme, můžeme všech ostatních svobod zpět dobyti. A proto mám za to, že měli bychom nad svobodou immunity zvláště bdíti! Nebudeme-li ji houževnatě brániti, odváží se, a již se odvážila vláda svobodu immunity napadnouti a ji podkopávati. Připomínám vám, pánové, případ Spinčičův, ve kterém o podstatě immunity poslance zhola bylo pochybováno. Připomínám vám, že české řeči, které zde ve sněmovně pod immunitou se pronášejí, od ministra spravedlnosti, resp. jeho orgánů beztrestně se konfiskují, že také-právník, jakým jest Waser, to za porušení zákona prohlásil. Připo-

mínám dále, že německá řeč kol. Kaftana, již v delegacích měl, byla konfiskována a nyní přichází zemský soud pražský, poněvadž vidí, že se immunity ve sněmovně náležitě nehájí (Potlesk.) a odvažuje se o řečech, které pod immunitou na sněmě zemském se pronášejí, říci, že zakládají skutkovou povahu zločinu.

Že, pánové, je vaší povinností, abyste vystoupili a immunitu hleděli zachovati a abyste tuto svoji povinnost se vším důrazem a ihned vyplnili, to je zcela jistě nutno! Neučiníte-li tak v pravý čas, potom poznáte po následcích, co jste zameškali. Již jednou taková řeč Grégrova byla podrobena judikatuře soudu a tenkráte bylo odepřeno o náležité zachování immunity se zasaditi! Zachovejme dnes, pánové, svobodu slova! Chtíť totiž v nejbližších dnech v V. a VI. hlavě trestního zákona léčky nastrojiti svobodě slova a tisku. Já vás před tím varoval. Leč marně. Nuže, pozvedám opět svého slova a prosím: Zachovejte tuto poslední svobodu, svobodné immunní slovo v parlamentě. Obrátil jsem se na pány Poláky a osobně jsem je žádal, aby hlasovali pro návrh onen, poněvadž si na svůj prapor napsali „Za naši i vaši volnost!“ — oni pak mi řekli: Osobně to nahlížíme, ale jako klub nemůžeme proto hlasovati; osobní zájem neprospívá nám v té příčině docela nic, jako zájem levice, která sice prohlašuje, že svoje liberální zásady v theorii vysoko třímá, kde však se jedná o jejich praktické provedení, tam je upírá.

Uzavírám svých několik slov takto: Jste-li skutečně dosud poslanci, kteří se domnívají, že je nutno svobodu tisku a slova zachovati, tož zachovejte svobodu slova v parlamentě a hlasujte pro náš pilný návrh. (Souhlas a potlesk.)

Předseda: Zahajuji debatu o pilném návrze a sice prvně o otázce pilnosti. Přeje si někdo slova? (Ministr spravedlnosti hr. Schönborn se hlásí.)

Předseda: Slova má Jeho Exellence ministr spravedlnosti.

Hr. Schönborn: Pánové! Budu se držeti předmětu denního pořádku, t. j. budu mluviti o nutnosti otázky, a učinim to proto, abych vysokou sněmovnu poprosil, aby nutnost návrhu neuznala! (Slyšte! Slyšte!)

Leč přece bych rád k odůvodnění toho ledacos tomu připojil, o čem velectěný poslanec p. dr. Pacák právě mluvil. On dotekl se výslovně jisté okolnosti, kterou buď konstatovati, nebo popřiti a vyvrátiti jsem posud nemohl. Nemám totiž v tomto okamžice exemplář konfiskovaného listu po ruce. Musím tedy, chci-li odpověděti na řeč p. poslance, vycházeti od náhledu nebo předpokládání — ostatně samo sebou se rozumějiciho — že okolnosti od něho uvedené jsou správny. Jest mi tedy předpokládati, že, jak on pravil, článek byl konfiskován, poněvadž v něm vysloveno bylo s pochvalou o výrocích, které od jednotlivých řečníků, ovšem v zastupitelském sboru immunním se staly.

Nyni mi dovolte laskavě, abych se k něčemu vrátil, o čem dnes dopoledne byla učiněna poznámka. Pan poslanec mi imputoval, že o otázkách immunity jednou tak, podruhé jinak a po třeti opět jinak mluvím,

Aby se mi potom nemohlo říci, že jsem se tak či onak vyslovil, nuže, dovoluji si velectěného pana poslance, jakož i celou sl. sněmovnu na zodpovědění interpellace poukázati, kterou dne 8. ledna 1892 člen klubu, k němuž předchozí p. řečník náleží, p. posl. Tilšer se soudruhy podal. Dovolím si od-

pověď, kterou jsem tehdy dal a která zároveň také původ interpellace přináší, přečísti a několik konečných slov přičiniti (Čte.): Ve schůzi ze dne 8. ledna 1892 podali p. posl. Tilšer a soudruzi na veškero ministerstvo pro konfiskaci těch čísel „Národních Listů“, ve kterých projeven byl souhlas s řeči pronesenou poslancem drem Grégrem dne 16. prosince 1891 ve sněmovně poslanců, interpellaci, kterou mi zodpověděti bylo uloženo. Mám tedy čest pánům interpellantům takto odpověděti: Z důvodu výše uvedeného bylo konfiskováno: odpolední vydání č. 360. ze dne 31. prosince 1891, jakož i ranní i odpolední vydání čísla 349. ze dne 19. prosince 1891. Konfiskace odpoledního vydání č. 360. byla nálezem pražského soudu zemského ze dne 5. ledna 1892. č. 206. potvrzena, kteryžto nález nebyv brán v odpor právní moci nabyl. Konfiskace obou vydání č. 349. byla nálezy téhož soudu ze dne 23. prosince 1891. č. 30.811., pokud se týče 30.812. potvrzena. Námitky proti tomu redaktorem „Národních Listů“ podané byly dne 9. února 1892. zamítnuty. Podobně nebylo dáno místa stížnostem podaným proti těmto rozhodnutím a to se strany vrchního zemského soudu v Praze ze dne 24. února 1892. čís. 5535. a 5536. Jsou tedy všechny konfiskace, na které interpellace se vztahuje, právoplatnými. Nálezem č. 30.812., který podle své podstaty stejně zní jako nález z téhož dne č. 30.811 — jak se domnívají páni interpellanti — sáhnuto bylo do immunity poslancům vyhrazené, a to předpokládajíce, kladou titéž pánové interpellanti otázku, „jestli vláda ochotna opatření k ochraně immunity potřebná učiniti, aby takovýmto porušováním přitrž byla učiněna.“ Ač mi nepřísluší soudcovské nálezy úřední kritice podro-

biti, anebo na jejich vynesení jistého vlivu vykonávati, přece nezneuznal jsem dosah, který má otázka interpellací dotčená, a proto jsem tento případ uvedl u vědomost generální prokuratuře. Dobrozdání tohoto úřadu o této otázce podané prohlašuje náhled, podle kterého prohlášení, jimiž se schvalují výroky některého člena rady říšské sice pod ochranou immunity pronesené, však trestnímu zákonu odporující, přečin dle § 305. trest. zákona zakládají, za náhled zákonu úplně odpovídající, a sice z té příčiny, poněvadž ve věcném ohledě immunita z hlediska trestního zákona uvažovaná působí právě tak, jako vylučující důvod trestní, který pouze na osobních poměrech spočívaje objektivní vlastnosti činu nijak změniti nemůže, a poněvadž ve formálním ohledě § XVI. zákl. zák. stát., který podle doslovu a účelu svého poslance pro jeho osobu před pronásledováním a potrestáním chrání, soudu nebrání a brániti nemůže, aby uvažoval události v parlamentě sběhlé za takové, a poněvadž proto nemá se skutečně jen poslancům náležející immunita na celou řadu osob rozšiřovati, jimž po právě immunity přiznati nelze. Z toho důvodu nelze sdíleti náhled pánův interpellantů, že nálezy, o které se jedná, porušena byla poslanecká immunita, a proto není tu příčiny pro vládu, aby učinila opatření za účelem ochrany této immunity. Na konec bych k úplnému vysvětlení případu ještě jenom podotkl, že všecka prohlášení souhlasu vytištěná v časopise výše uvedeném pozastavena nebyla, nýbrž že spíše dotyčné státní zastupitelstvo při volbě projevův, jež dlužno incriminovati, náležitosti ke kvalifikaci přečinu dle § 305. trest. zák. potřebné při takových projevech před očima mělo. K tomu, co jsem přečetl, nemám co bych připojil.

Jest to zcela stejný — nikoliv obdobný — případ, anebo zdá se jim býti dle slov pp. poslancův, jak dnes byl přednesen. V obou případech pronášeny byly řeči, při kterých přirozeně především pan řečník sám byl immunní, při kterých po druhé řeč byla immunní, při nichž však zároveň není řečeno, že ten, který řeč schvaluje, také immunním býti musí. O tom nestoji ničeho v zákoně o immunitě, ani v zák. trestním, a vůbec nikde!

Tehdy byl jsem stejného náhledu jako dnes. Otázal jsem se generální prokuratury a jestli dnes týž náhled zastupuji, že totiž — předpokládaje pořád obsah, který porušení zákona zakládá — se připouští souhlas projevený s řeči poslancovou předmětem judikatury učiniti — nikoliv řeč jako takovou, nýbrž souhlas — když jsem to již tenkráte řekl, tož nemohu dnes na základě dobrého zdání generální prokuratury jiného býti náhledu, nežli jsem byl tenkráte, a poněvadž nemívám ve zvyku v tak důležitých zásadních otázkách svůj náhled tak rychle měniti jako rukavičky, tedy je to se strany pana poslance výtka zcela neospravedlněná, když mě viní, že jsem v těchto věcech nedůsledným. Naopak, řeknu-li, že — stále správnost okolností od p. poslance přednesených předpokládaje — konfiskace z takových důvodů jest možna a po právě, tedy zůstanu svému náhledu docela věren. Ostatně nenahlížím, nač jednati o věci této jakožto o nutné. Domnívám se, že nikdo v této slav. sněmovně dotyčného článku nezná, vyjma velect. pana poslance a snad některých jeho soudruhů téhož smýšlení! Není překážky, aby se věc projednala v obyčejné cestě parlamentární. Myslím tedy, že slav. sněmovna neshledá příčiny, aby se na nutnosti usnesla!

Jedno bych ještě poznamenal. Velect. pan poslanec při svém dokazování táhl se také k § 28. tisk. zák. On ho však nepřečetl, a tu se mu patrně náhodou stalo, že ho správně necitoval. Dotyčné místo — jest to konečná věta alinea IV. — zní takto: „Naproti tomu nemůže pro hodnověrná sdělení veřejných jednání v říšské radě a sněmě zemském nikdo býti pohnán k zodpovědnosti. Doslov, který pan poslanec citoval, jest však nesprávný a mohu to jen špatné paměti připsati, že jej tak citoval. Uzavírám zkrátka, že netoliko z příčiny zodpovědění interpelace, kterou jsem měl čest přečísti, nýbrž také následkem toho případu, o němž se p. poslanec také dnes zmínil, a jejž stručně „případem Spinčičovým" označil, měl jsem čest mluviti, ovšem jakožto člen jiné vlády, avšak byl jsem konečně touž osobou a zastával jsem týž úřad a tenkráte jsem si dovolil slav. sněmovnu prositi, aby privilegium immunity poslanecké, velice důležité a jistě povznesené, jako privilegium považovala a o něm tak jednala a dovolil jsem si na to upomenouti, že podle všeobecných zásad právních nelze při privilegiích užívati výkladu rozšiřovacího. Mám za to, pánové, že asi všickni právníci této slavné sněmovny ve svrchu uvedené zásadě se mnou budou souhlasiti. A poněvadž rozšíření privilegia v tom vidím, když se to, co výslovně ku ochraně poslance, především k ochraně osoby jeho je řečeno, a co tvoří vylučovací důvod trestní, potom k ochraně volného rozšiřování toho, co řekl, rozšířiti chce na všechny možné výklady schválení, poněvadž tedy v tom rozšiřování privilegia spatřuji a také proto, poněvadž návrh p. poslance dra. Pacáka se patrně k tomu nese, míti za cíl takové rozšíření privilegia, nebo cestou výkladu způsobiti, aby

se o tom ve slav. sněmovně vážně jednalo, musím se proti návrhu p. dra. Pacáka vysloviti, a slav. sněmovnu prositi, aby jej zamítla.

Posl. Kronaweter: Budu mluviti proto, aby se tento předmět nutně projednal. Mně nenuti k tomu, jak přece slavná sněmovna ví, ani důvody národnostní, aniž jaké ohledy strany, nýbrž právo obyvatelstva, jehož právo se zároveň porušuje, když právo jeho volenců doznává poníženi.

Kdykoliv immunita poslancova se porušuje, a jakýmkoliv způsobem právo dovídati se úplně to, co zde poslanec mluví se obyvatelstvu skracuje, co zde se mluví anebo děje na překážky naráží, v tom leží porušení konstitucionalismu, podkladu naší nynější ústavy. Nemohu sdíleti náhledu pana ministra spravedlnosti, když praví: „Jedná se v přítomném návrhu jenom o jediný list, o „Národní Listy“ a není mnoho pánů v slav. sněmovně, ano ani větších kruhů v obyvatelstvu, kteří by se o to příliš interesovali, zdali to, co v „Národních Listech“ bylo konfiskováno, skonfiskovaným zůstane čili nic, a zdali to, co bylo skonfiskováno a trošku dříve či později do obyvatelstva vnikne, když konfiskace byla zrušena!“ Nikoliv, o to se tu nejedná. Tu se jedná o zásady; to, co s „Národními Listy“ teď se stalo, může se v téže hodině, po kterou zde mluvím, opakovati po celé monarchii (Tak jest!) a může se u všech stran státi, neboť co jednomu jest právem, jest druhému slušnosti. (Souhlas.) Nejedná se tedy o „Národní Listy“, nýbrž o zásadu, jedná se jak podle toho, co tu řečeno bylo, za to míti musím, o neslýchané dosud upotřebení našeho objektivního řízení ve věcech tiskových, které v žádném svobodném státě nepřichází, a které také u nás již dávno mělo býti zrušeno.

Pan ministr spravedlnosti jedná při výkladě toho, co k podstatě immunity poslance náleží, způsobem, kterého nepochopuji.

Praví: Immunita poslance záleží pouze v tom, že zde mluviti smí, a že snad také to tištěno býti smí, co mluvil; leč ani to ne, neboť ku př. řeči zde česky mluvené nesměji se tisknouti, a mohlo by se proto také přihoditi, že když zde přednášim řeč německy, a někdo ji v italském překladě vydá, že časopis z toho důvodu bude konfiskován. Jedná se tu tedy o důležitou otázku principielní. Pan ministr praví, že immunita poslancova sahá jen tak daleko, že poslanec zde smí mluviti a že proto nemůže býti zavřen. Může ale proto, co zde mluvil od každého soudu, ano od každého policejního úřadu jakožto zločinec býti označen, a toto znameni pořád nositi Takovým případům má se rychle odpomoci. (Souhlas.) Jsem-li zde immunnim, tedy nemůže mou řeč, kterou jsem zde mluvil, žádný úřad, a tedy žádný soud posuzovati (Souhlas.) ani přímo ani nepřímo; jest to našim právem, takové upotřebeni zákonů žádati, abychom nebyli prohlašováni úřadně za zločince. Nečini sice výtka přestupku politického nikoho nečestným, avšak nač si to mám dáti líbiti, aby některý soud o mně úředně prohlásil: „Ten spáchal zločin, jest nám jen líto, že ho nemůžeme proto zavřiti; hoden by toho byl, zasloužil by to.“ Takto se pojímá naše immunitní právo v řeči Jeho Excellence. Tak obmezené pojimáni immunity poslance myslim, nepřichází nikde, to jest jen u nás možno! (Souhlas.) Dle mého náhledu je nemožno, aby někde ministr nějakého konstitučního státu immunitu poslanců tak pojímal, jako to ten náš činí. Takové věci, kde se přiházejí, dlužno však vysvětliti a sice

pokud možno rychle. A proto budu hlasovati pro návrh učiněný na pilné projednávání. (Souhlas.)

Předseda: Slovo má p. poslanec dr. Herold.

Dr. Herold: Slavná sněmovno! Jest mi otevřeně doznati, že bych nebyl ujal se slova, abych odůvodňoval předložený pilný návrh, kdyby Jeho Excellence ve vývodech, které jsme právě slyšeli, nebyl tvrdil, že nutnost tu schází, že tedy pilné projednávání celé této věci není nutno, a kdyby ve svých vývodech — prosím však za odpuštění, činím-li mu v tom snad neoprávněnou výtku — takřka celé jednání pražského zemského soudu nebyl býval schvaloval. Nuže, pánové, otázka, jakou Jeho Excellence ve svých vývodech položil, není vlastně onou spornou otázkou, o kterou se dnes jedná, a je to přesmutné, že se hledí právě při takovýchto důležitých a zásadních otázkách pozornosť slavné sněmovny od pravého důvodu věci svésti. (Velmi dobře!) Jeho Excellence p. ministr spravedlnosti opakoval nám zde odpověď svoji, kterou dal k interpellaci Tilšrově. Tenkráte se o to jednalo, že podle vyjádření general. prokuratury v těchto projevech souhlasu s jistými řečmi ve spojení s řečmi samotnými skutková povaha nějakého politického zločinu spočívala. Nuže, o to se jednalo, zdali tenkráte skutková povaha politického deliktu v projevech souhlasu byla obsažena či zdali tenkráte soudy tuto skutkovou povahu v tom shledaly, pokud tyto projevy souhlasu byly jen schvalováním řeči ve sněmě nebo na radě říšské pronesené. Leč o to všechno se v tomto případě nejedná! (Velmi dobře!) Nikoliv o to, zdali schvalování řeči v parlamentě pronesené jest trestním jednáním čili nic — při čemž s p. poslancem drem. Kronawettrem úplně souhlasím, a k tomu se ještě vrátím, že také v tomto

případě tu býti nemůže jednáni trestné — nýbrž o to, a to je zásadní otázkou, která také v návrhu je obsažena, zdali soud v Rakousku vůbec jest oprávněn, řeč v parlamentě promluvenou své judikatuře podrobiti, (Tak jest!) a zdali nějaký soud má právo říci, že v řeči, která immunně v parlamentě byla pronesena, jest obsažena skutková povaha zločinu. (Tak jest!) To jest, pánové, ohromný rozdíl: člověk může se trestného činu dopustiti a pak má soud úplné právo říci: Ty jsi se trestného činu dopustil. Avšak zde jedná se o to, zdali vůbec se smyslu zákona a čl. XVI. zákl. zák. stát. soudce říci smí (Velmi dobře!): Ta či ona v parlamentě pronesená řeč obsahuje skutkovou povahu zločinu, a tu prosím, abych také čl. XVI. směl přečísti. Tu stojí (čte): Členové rady říšské mohou pro výroky, které v tomto povolání učinili, však jen od sněmovny, jíž náležejí, býti v odpovědnosť vzati. (Slyšte!) Nuže, pánové, tak naivním nejsem, abych věřil, že toto ustanovení základních zákonů státních má něco jiného znamenati, nežli že za řeči pronesené immunně v parlamentě nesmí nikdy býti k zodpovědnosti poháněn. Když však dnes pražský zemský soud řekne — uvádím to, poněvadž snad se tom pochybovalo — v té a v té řeči jest obsažena skutková povaha činu trestného, tož si osobuje soud právo (Tak jest!) poslance pro řeč pronesenou k zodpovídání poháněti! (Tak jest!) Trestati ho za to ovšem nemůže, avšak když soudce řekne: Ty's řeči spáchal zločin — jest už to také proti zákonu. Jeho Excellence o tom pochyboval, zdali tomu také tak jest.

Tu musím uvésti, co zde výslovně stojí (čte): „Řeči dra. Grégra, dra. Černohorského, dra. Kounice obsahují skutkovou povahu zločinu proti veřejnému pokoji a pořádku.“ Bylo tedy zřejmě vysloveno, že

řeči v parlamentě pronesené skutkovou povahu zločinu obsahují. Nuže, pánové, pro tato místa řeči, k nimž se také nález konfiskační táhne, nebyli řečnici od předsedy zemského sněmu k pořádku voláni; tu jest patrný konflikt mezi vykonáváním jednacího řádu a soudcovským rozsudkem. Poslanec může pro svoje slova jen dle jednacího řádu býti předsedou k zodpovědnosti poháněn. To však se v našem případě nestalo. Avšak soudce přece praví: „Ty's tim zločinu se dopustil!“ To je porušení immunity. Nemluvíme dnes o tom, zdali souhlas s takovou řečí nebo její schvalování samo o sobě skutkovou povahu zločinu obsahuje — nevěřím tomu — nýbrž mluvíme ve svém návrhu o tom, že soud nemá práva o obsahu takovýchto řeči trestního rozsudku vynášeti. (Souhlas.) Zkrátka, to, co Jeho Excellence uvedl, nehodí se na náš případ a nelze k tomu se stanoviska immunity vůbec přihlížeti. Jdu však dále a musím říci, že také prosté schvalování jako ku př., když by se řeklo: řečník dobře mluvil, pokud v tomto projevu anebo v tomto vyjádření o řeči samotné skutková povaha činu trestného obsažena není, že tedy toto prosté schvalování řeči v parlamentě pronášené skutkovou povahu zločinu obsahovati nemůže, neboť to jest úplně pochybené a nepravé stanovisko, třeba je zaujala generální prokuratura při nejvyšším soudním dvoře, nemusí býti ještě pro parlament měřitkem. Jest to pak — řekl bych — pochybené stanovisko, které Jeho Excellence a generální prokuratura ohledně řeči parlamentárních zaujímají. Zákon nepraví prostě, že poslanec pro své řeči nemůže býti trestán; to není materielním obsahem immunity, a myslím, ve veškerém konstitučním světě tomu nebude nikdo věřiti, že immu-

nita poslancova záleží jenom v privilegované beztrestnosti. Nýbrž jest to konstitučním právem poslance, že smí mluviti svobodně. (Zcela správně.) Není-li tedy s to poslanec, aby řeči v parlamentě pronesenou trestného jednání se dopustil, tož nemůže také někdo, kdo tuto řeč, tedy toto jednání schvaluje, tím trestného činu se dopustiti. K tomu uvedu Jeho Excellenci příklad. V návrhu nového trestního zákona máme §, ve kterém se mluví o schvalování činů trestních. To bylo nyní výborem změněno a nyní se tam praví: „Schvalování zločinův a přečinů.“ Člověk tedy vidí ihned: ke kvalifikaci tohoto trestného činu nestačí schvalování trestných činů vůbec, nýbrž že to musí býti schvalováním zločinův anebo přečinův. Nyní chopme se po těchto pojmech schvalování činu, který vykoná poslanec v parlamentě při vykonávání své povinnosti poslanecké v parlamentě. Jest schvalování činu poslance, který u výkonu své povinnosti zde mluví, trestným činem? Jest to zločin, přečin či vůbec trestný čin? Nikoliv! A třeba by to generální prokuratura říkala, a třeba by to pan ministr spravedlnosti tvrdil, tedy k tomu nemůže parlament nikdy a nikdy přivoliti; a třeba nutný návrh dnes přijat nebude, tož doufám a myslím, že nemůže býti poslance v parlamentě, který by toho připustil a si myslil, že poslanec svojí řeči trestný čin páše. Právě při politických deliktech by z toho následovalo, že při různosti zásadních hledisek jest vlastně theoreticky zločincem; (Velmi dobře!) neboť theoreticky páše trestné činy vykonáváním své povinnosti. Immunita míří k tomu, aby poslanec zde mohl přednášeti přání, stížnosti, žaloby, náhledy a mínění svých voličův. Nuže, když by při vykonávání této své povinnosti měl vůbec pře-

mýšleti o tom, není-li vykonávání této povinnosti trestným jednáním ve smyslu platného zákona trestního a když by vůbec přišel do takového rozpoložení výkonem své povinnosti trestného jednání se dopustiti, pak není privilegium immunity zhola ničím. Řeknu to zcela otevřeně a budou všichni poslanci se mnou souhlasiti: za pouhé privilegium, podle kterého pro to, co zde mluvíme, nemůžeme býti trestáni, poděkuje se pěkně pravé zastupitelstvo lidu. (Souhlas.) Pro sebe nechceme privilegia, abychom snad požívali jiných práv než ostatní občané státní. Nepotřebujeme se báti, že když pravdivé a otevřené slovo řekneme, že bychom za to mohli býti stiháni. Právě poslanci, zástupci lidu, neměli by práva na takovéto privilegium, a když by poslanci takovéto privilegium pouze osobně využitkovati chtěli, tož by přece nebyli v plném právě. Immunita poslance není osobním privilegiem, ona je privilegiem parlamentu. (Tak jest!) Ta jest zákonodárného a kontrolujícího tělesa v státě, které na témže, ano na vyšším stupni stoji než vláda. (Souhlas.) Sněmovna musí míti privilej na slyšení pravdy od všech svých údův a sice v každém okamžiku a při každé příležitosti, také tenkráte, když slovo namířeno jest proti politickým náhledům většiny anebo proti politickým poměrům. Jestli podle platných základních zákonů státních pravdivo a správno, že zákonodárný sbor jest úplně svoboden a nedá se másti soudcovskou a policejní judikaturou a sekaturou (Veselost.) jednati může, pak má každý zákonodárný sbor úplné právo při svých projevech vůbec volně se pohybovati; potom nemůže také nikdo, pravím nikdo, ba ani sám nejvyšší ve státě a na světě, který mimo tento parlament stojí, v tom směru

oddávati se kritice, aby rozvinul soudcovskou činnost trestní nad parlamentem. Neboť dnes mohu učiniti návrh, který je proti základním zákonům státním a tento návrh může býti přijat parlamentem. Pokud však tento návrh se nestal zákonem, jest vzpíráním proti platným zákonům, a tak se to praktikuje také při stihání konfiskací atd.

Bylo by to velmi charakteristickým, kdyby nějaký soudce v Krakově nebo Terstě uznal: Tímto snesením spáchala sněmovna poslanců zločin rušení veřejného pokoje. (Velmi dobře!) K takovým důsledkům by se pak přišlo. Musím tedy znova tomu odporovati, jakoby se tu jednalo o osobní privilej poslance a jakoby nutný návrh Pacákův byl rozšířením tohoto privilegia. Kdo pak chce toto privilegium rozšířiti? Co pak se v návrhu praví? „Slavná sněmovno, račiž se usnésti: Řeči poslanců nepodlehají judikatuře soudův.“ Jediné, co v tomto návrhu jest nápadno, je to, že nadešla chvíle, kdy tento návrh v rakouské sněmovně poslanců musil se podati. (Živý souhlas a potlesk.) Kdyby to cizinec slyšel, divil by se, že jest potřebno rakouskému parlamentu teprve uváděti na paměť, že řeči poslance judikatuře soudu nepodlehají. (Souhlas.) Když však tento návrh byl odůvodněn na počátku tohoto zasedání v tom okamžiku, kdy ho posl. Pacák podal, tož se mi zdá býti po řeči pana ministra spravedlnosti ještě odůvodněnějším, poněvadž on, čemu mělo se vyhnouti, právě a priori do zákona chce pomocí výkladu uložiti a praví: Řeči poslanců jsou sice immunními vzhledem k osobním vlastnostem poslance, jinak ale nepožívají další immunity. To jsme to v immunitě daleko dopracovali.

Bylo by skutečně lépe, kdyby vláda, anebo

strany v koalici stojící učinily návrh na zrušení článku XVI. zákl. zákona státního a § 28. zákona o tisku. Bylo by lépe nemíti immunity vůbec, poněvadž by se potom nemohlo říci, že poslanci používají privilegia, které může zdvihnouti každý státní návladní, každý policejní úředník a každý soudce nahoru se šplhající. (Souhlas a potlesk.) Zamítnete-li dnes nutný návrh, nevykonáte tím velikého hrdinství. Nebude to ničím novým v našem parlamentě, bude-li tento návrh zamítnut, a nebude to také naposledy

Avšak bude třeba, abyste si byli vědomi toho: čím dále postupovati budete v Rakousku na pochybené dráze reakce (Výborně!), tím více budete pracovati proti vážnosti reputaci a významu poslaneckého mandátu. Již nyní netěší se parlament dobré pověsti, a když poslanci sami nemají alespoň tolik sebevědomí, aby něco znamenali, když oproti vládě svá práva porušovati dopouštějí a jich proti dotyčnému orgánu nebrání, když poslanec sám nemá tolik sebevědomí, že zde jakožto poslanec všemohoucnost lidu zastupovati má, potom skutečně není parlament jiného pojmenování hoden, nežli které se mu v tomto parlamentě již často dávalo.

Žádám vás, nezamítejte nutného návrhu! Pan ministr spravedlnosti má úplně pravdu: Časopis jest konfiskován, a s tím číslem to nemůže býti tak nutným; avšak v čase, když se projednávají předlohy proti podvratným živlům ve všech státech kontingentu, jest nanejvýše nutno, abyste na stráži byli tam, kde se jedná o privilegium parlamentu! (Živý souhlas a potlesk. Řečníku se gratuluje.)

Předseda: Slovo má pan poslanec dr. Lueger.

Dr. Lueger: Podle mého mínění přišel předchozí pan řečník na to pravé, když prohlásil, že se při této věci o to nejedná, zdali souhlasení s jistou řečí, kterou poslanec pronesl, je trestním činem nic, nýbrž že se výhradně o to jedná, zdali řeči v parlamentě, v zemských sněmech anebo v nějakém jiném sboru, jehož údové immunity požívají, pronesené soudcovské judikatuře vůbec podrobeny býti nemohou. Ovšem praví p. ministr spravedlnosti: Soud přece neusoudil, neboť rozsudek nevzešel, a důvody nejsou rozsudkem. Nuže, pánové, já v tomto směru tvrdím následující: Jest úplně lhostejno, zda souzeno bylo pomocí rozsudku, či jen pomocí důvodův; my však musíme zabrániti, aby vůbec takové soudní posuzování mělo místa.

Mohl bych se konečně vzdáti slova, avšak musím přece něco podotknouti. Mám totiž za skutečnost, že v království Českém pod panstvím liberální strany (Smích v levo. Posl. Pernerstorfer k levici: „Vy podporujete přece Thuna, vy tedy za něj odpovídáte!“ Posl. Březnovský ukazuje na galerii: „Tam ho přece máte, svého pana Thuna!“)

Dr. Lueger: Nyní věru nevím, jsou-li liberálové v opposici či patří-li k většině. (Velmi dobře! Veselost.) Řekl jsem tedy, že v království Českém se provádí vládní methoda, která jest způsobilou část obyvatelstva rozhořčiti a že taková methoda v zájmu také německého národa neleží, že tedy se doporučí jednou konečně otočiti a nevésti tak velikého boje s tak malými prostředky. (Souhlas). Jednou se řeč konfiskuje, poněvadž zde česky byla přednesena a osoby dotyčné nevědí, zdali tato česká řeč skutečně zde byla pronesena, podruhé zase konfiskuje se řeč, poněvadž nebyla dle celého

svého obsahu na puntíček uveřejněna, třetí se zase konfiskuje list, poněvadž v úvodě k té řeči se praví, že dotyčný řečník velmi dobře mluvil. To, pánové, jsou nepěkné věci. Takovým způsobem nevedou lidé politického zápasu, t. j. smím-li se vyjádřiti: politické a parlamentární dětinství, které na ulici chlapci prováděti smějí, avšak vlády a nějaké parlamentární většiny jest podobná hračka nehodna. (Souhlas.) Dále, jak se mi zdá, stalo se to v Rakousku také modou, že ministr posuzuje, co je nutno a co není. (Veselost.) Zde se jedná — jak předchozí pan řečník správně vyložil o právo parlamentu. Ze členů parlamentu ovšem nikdo nevstane, avšak ministr spravedlnosti řekne: Věc není nutna. Bezprostředně na to řekne zase: Nevím, oč se tady jedná! Pánové, není úkolem ministra posuzovati, zda návrh jest nutným čili nic, nýbrž spíše by to bylo úlohou velikých parlamentárníkův, kteří v této slavné sněmovně sedí. Pan ministr ostatně dnes rozvinul theorii, která vésti může k poměrům neblahým. Když to, co p. ministr o immunitě poslanců, pokud se týče jejich řeči, pravil, jest správno, pak mohlo by se přihoditi toto: Nějaký řečník, řekněme z mladočeské nebo německo-nacionální strany — však tito jsou méně nebezpečni — anebo někdo z posledních dvou lavic drží řeč, která po náhledě p. předsedy, dejme tomu, obsahuje skutkovou povahu zločinu. Na galerii se začne tleskati. Tu by mohl Jeho Excellence říci: Tak, teď se galerie zavrou a ten, kdo tleskal, ihned se rovněž zavře. (Veselost.) To však mohlo by se rozšířiti také na následující: Jak víte, gratuluje se vždycky na konci řeči t. zv. vynikajícím řečníkům a sice stisknutím ruky. Tisknuti ruky, pánové, nepožívá immunity, nýbrž pouze vý-

roky poslanců. Proto by se mohlo státi, pánové, že někdo, kdo svému kollegovi ruku stiskne, pro tento souhlas immunity nepožívající se zavře. (Veselost.) Když tohle by se liberálům stalo, tož bych řekl se svého stanoviska, že by to nebyla škoda, aby se zavřeli. (Veselost.) Avšak jsem dosti spravedlivým a řeknu, že bych se k hájeni také tentokráte vzchopil, i když by liberální straně náležela, poněvadž v takovéto otázce se tu nejedná a nemůže jednati o stranu! (Velmi dobře!) Po třetí jsem se konečně hlásil k slovu, abych takřka veliké parlamentárníky z jejich mlčení vylákal. Kde jsou ti nositelé praporu svobody? Dnes pan dr. Menger opět vysoko třímal prapor svobody oproti ubohému monsignoru dru. Scheicherovi. Proč pak teď mlčí? To jest právník nad obyčej veliký. Posud mluvili jenom ubozí nováčkové. Můj bože! Dr. Pacák, Mladočech osobně ho ujišťuji svými sympathiemi — avšak od liberálů za autoritu sotva bude uznán; dr. Kronawetter jest jen v židovských otázkách kompetentní osobnosti (Veselost.); řečník poslední přede mnou těší se sice již větší vážnosti, avšak je také Mladočechem. Kde jsou velcí duchové, kteří kdysi parlament zdobili? Kam zmizeli Mengerové a Koppové, všichni ti znalci práva a spravedlnosti, ti, kteří zákony stvořili, kde pak jsou? Oni všichni mlčí a také dnes nevystoupí oni silou svého slova, nýbrž jen silou jistých svalů vstanou k zamítnuti návrhu poslance dra. Pacáka. (Souhlas.) To vám, pánové, dlužno před očima stále držeti, aby obyvatelstvo vědělo, že když se ve svých řečech tak spletete, že se jako nositelé praporu svobody chovati budete, že všechny tyto vaše fráze nejsou ničím jiným, než ničemnou přetvářkou. (Souhlas.) To, pánové, vám říci musím.

Předseda: Prosím, pane poslanče, žádnému poslanci nesmí se podkládati přetvářka. (Souhlas.)

Dr. Lueger: Pane předsedo, co již mně se dnes řeklo, to přesahuje jistě míru toho, co jsem já těm pánům řekl. Jest to malá splátka, aby účel mezi námi se trochu srovnal. Než ať tomu jakkoliv, v takových případech nemá mluviti ministr, nýbrž vy, pánové. Avšak vy již nemáte to, o čem předchozí řečník mluvil, vy již nemáte idei o svobodě; ty již jste dávno odhodili! (Hlasy: Začachrovali.) Tohoto tvrdého slova nechci užiti. U vás nelze již najiti ani stopy po svobodě, u vás nelze najiti ani stopy po tom, že práv parlamentu hájiti chcete. Kdyby to šlo podle vaší vůle, povstal by pan ministr spravedlnosti, a řekl by, že jest nutno vzdáliti ihned z této sněmovny všechny ty, kdo jsou protivníky koalice. To byste s jásotem přizvukovali. Ve vašich t. zv. liberálních listech se již beztoho právo immunity ve všech směrech popírá. Vy jste se všeho vzdali, co vy a vaši měli jste kdy za svaté. Vy již teď nejste idealisty, vy nejste bojovníky za svobodu, vy již nejste bojovníky za práva parlamentu. Vy již jen za to bojujete, abyste u žlabu zůstali a jiní aby se k němu nedostali! (Souhlas a potlesk.)

Předseda: Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti má slovo.

Ministr spr. hr. Schönborn: Slavná sněmovno! Nemám v úmyslu znovu zasahovati do debaty a jí přespříliš rozšiřovati. Slav. sněmovna se o tom rozhodne, zdali případ nutnosti pokládá za vhodný čili nic, a o něco jiného se tady v podstatě nejedná. Bylo přece třeba, abych se hlásil k slovu, poněvadž veškeří páni řečníci, kteří po mém prvním prohlášení mluvili, imputovali mi bez-

právně věci, o kterých jsem nemluvil. Zvláště p. poslanec dr. Herold mi vytýkal, jako bych chtěl cestou interpretace privilegia poslanců této slav. sněmovny obmezovati. Prohlásil jsem opětně a při každé příležitosti, že to není mým úmyslem! (Posl. dr. Herold: Právě naopak!) Prosím, pan doktor řekl, že chci cestou výkladu privilegium omeziti. Tomu jsem tak rozuměl. Dále žádá p. poslanec, a jeho stoupenec navrhovatel p. dr. Pacák, aby se o nich neříkalo, že chtějí privilegium rozšiřiti. Výklady p. poslance dra. Herolda jsem s napjatou pozorností sledoval, avšak dovedl jsem z nich v podstatě jenom následujíci seznati: on míní, že chci privilegium poslanců tak štěstnati, že nesměji býti stiháni co do své osoby. Nuže, předně jsem výslovně uvedl, jakož se samo sebou rozumí, že také věrohodná sdělení z jednotlivých řečí jsou immunní, což dnes opětně jsem uznal; avšak co vlastně chce velect. p. poslanec z doslovu a smyslu zákona pro svůj náhled dovoditi? Pokud vím, jest přece jen pro obvod trestního práva vyslovena immunita poslanců, která je před stiháním, anebo, jak se všeobecně říká, před zodpovědností ve smyslu trestního zákona chráni. To jest jedno zákonné ustanovení. Druhé ustanovení záleží v tom, že věrohodné uveřejnění jejich řečí nemůže býti stiháno. Žádá se od soudův, od generálního prokurátora, od ministra neb od jakéhokoliv myslícího člověka, a skoro se zdá, jako by to byl pan poslanec chtěl ustanoviti, aby si nečinili o tom úsudku, zdali to, co se stalo, nespadá snad pod některý § zák. trestního, a nehodí se k tomu, aby tvořilo skutkovou povahu činu trestního; o tom také pokud já vim v žádném zákoně nic nestoji. Nyni ovšem praví pan poslanec, že se v tomto případě jedná jen

o schvalování řeči a schvalování takové že se za vinu klade, kdežto v dřívějším případě, který jsem citoval a na který se moje zodpovědění interpellace vztahuje, se uvažovala otázka, zdali schvalování nehledě k tomu, že to schvalování bylo, něco trestného v sobě obsahovalo. Jak to s dnešním případem vlastně jest (už jsem to měl čest říci), to nevím, a právě proto neshledávám, že by tento případ byl se stanoviska vlády nutným; neboť myslím, že také při nutném návrhu přece netoliko páni poslanci, nýbrž také vláda má právo a povinnost zakročiti; jestliže však vláda není náležitě informována — a to nebylo při krátkosti času, kterou jsem měl k disposici, možno — pak nemůže vykonávati svého práva, pokud se týče povinnosti, a se prohlašovati, brániti se, své orgány desauovati, nebo jejich jednání schvalovati. Proto jsem řekl — a při tom musím oproti p. posl. dru. Luegrovi co nejurčitěji státi — že jest mi z mého hlediska zrazovati od toho, aby naše otázka, jako nutná byla projednávána. Velect. p. poslanec dr. Herold pravil: Ano, má-li ministr spravedlnosti anebo generální prokurátor ten či onen náhled, co na tom parlamentu záleží; parlament jakožto takový má svoje náhledy a má se jich držeti. Ovšem, parlament a každý jednotlivý poslanec má svůj právnický náhled, má jej míti, a jest povinen a oprávněn s ním se netajiti; a skoro bych dle způsobu, jakým p. poslanec dr. Herold a jak vůbec dnes a opětně při takových otázkách ve slavné sněmovně se mluví, soudil, že je tu snaha otázku „quid juris“ spíše se stanoviska politického, „quid faciendum“ projednávati a to mám za velice nebezpečnou zásadu, a s tou jak prohlašuji nebudu srozumněn ani jako vládní člověk, jakožto ministr spravedl-

nosti ani jakožto člen parlamentu. Tim spůsobem nyni přicházim k tomu, co velectěný p. poslanec dr. Lueger pravil. Také on pojímá tuto otázku příliš politicky, ano on imputuje vládě v miře snad ještě větši nežli to učinili velectěni členové opposice z Čech, že totiž vláda z politických důvodů tento boj vedla a pravil, že to je boj, který tak na ulici chlapci sváději a nikoli vláda a o parlamentě nebo proti parlamentu. Nechci jinak jistě žádného porovnáváni se chápati a ani tohoto velectěného p. poslance ani kohokoliv jiného s moji maličkosti srovnávati. Avšak myslim, že aspoň to řici mám, že jsem se ve svém dosti dlouhém politickém životě věci spiše zdržoval, které vlastně na ulice patři, nežli tak mnohý vůdce strany! (Výborně!) A když p. poslanec dr. Lueger pravil, že se tu jedná o politický boj, který v zemi české z politických důvodů se vede, toť musim tomu co nejrozhodněji odporovati. Jedná se o to, aby soudy zákona upotřebily a jej při rozhodnuti braly za základ, a člověk může proti právnim náhledům protestovati a jiného mínění býti, avšak jedno si dovoluji podotknouti: Mluví-li se stále a stále o svobodě, právu a politických zásadách, konstitučni, bůh ví, to není, když při každé příležitosti každý orgán, který s justici má co činiti, se podezřivá ne snad že se jen nějaký nesprávný nález kritisuje, nýbrž, že se tomuto orgánu každou chvili politické motivy imputuji, a něco se mu podkládá, co z úřednі povinnosti, na kterou přisahu složil, v přímém jest odporu. To jest jednání, které bohužel zde po celou řadu let stále nabývá vrchu, o kterém však jsem přesvědčen, že ten, kdo by něco takového, ku př. v Anglii, v zemi co do svobody vzorné, zkoušeti chtěl, že by s tim hanebně

dopadl a nedosáhl by výsledku, jehož si přeje, a v nějž doufá. Zde tomu jest jinak. Zde se užívá příležitosti, aby se při této okolnosti opět řeklo: To je nesprávné pojímání! Byl učiněn pokus nesprávnost náhledu dokázati, a kdyby při tom bylo zůstalo, tož bych se již nebyl býval k slovu hlásil; avšak dělají se pokusy justici takto si představovati: Ona jest takřka pronikla morem stranickosti! Proti podobným nájezdům a podezříváním musím justiční úřady dle své povinnosti co nejrozhodněji vziti v ochranu. (Souhlas.)

Předseda: Slovo má p. posl. Pernerstorfer.

Posl. Pernerstorfer: Pan ministr spravedlnosti měl za to, že by se šlo přece jen daleko, kdyby se prokuratuře, jemu a úředním osobám zakazovalo učiniti si úsudek o trestnosti třeba řeči immunních. O tom nikdo nemluví, co si kdo myslí nebo co říká. To právo má každý, a každý člověk může naše řeči pozuzovati; o to tedy se nejedná. — Číslo druhé. Ministr spravedlnosti opět na to si stěžuje, že se hromadně podezřívají justiční orgánové. Ano, proč pak to tak často právě v Rakousku přichází, že se podezřívají justiční orgánové? Nezazněla nyní opět v debatě myšlenka, že také tito soudcové v Praze nebyli nic jiného, než exekutoři Thunovi? (Živý souhlas.) Proto se obviňování stále znova objevuje, poněvadž není zajištěno, že máme neodvislé soudce, nebo poněvadž jsou příklady toho, že soudcové jsou naprosto závislými. (Živý souhlas.) A konečně přijde ministr spravedlnosti — to je jeho koníček — s Anglií. Jest pravda, anglický parlament váží si svých hodnosti velice, a trestí své vlastní údy. To všechno jest v pořádku. Avšak nepřicházejte nám přece s Rakouskem a Anglií! Takové srovnání jest velmi

směšno! Dejte nám svobody, jimž se těší Anglie, a potom chceme dále mluviti. Tedy jest Rakousko a Anglie vždycky hezky od sebe. Jedna tato země leží ve středu kultury a ta druhá na východě, v Asii, v území satrapův, ať již se jmenují Thun anebo nějak jinak. (Živý souhlas.) kde nikoli právo a spravedlnost, nýbrž libovůle a moc jednoho člověka platí. V naší otázce jedná se o něco velikého a významného, a posl. dr. Herold povznesl onu otázku na tu úroveň, na kterou patří. Zde se nejedná o privilej osobní, nýbrž skutečně o privilegia parlamentu. Během dnešní schůze byl jsem volán k pořádku, poněvadž jsem urazil parlament. Nuže, vizte, jednou-li projevím o parlamentě náhledy, které společensky nejsou zcela jemny, tož přijde to snad od toho, že tento parlament na sebe sama, a na svoje parlamentární privilegia málo drží.

Tato privilegia však nejsou privileji vaši osoby, nýbrž vy je máte následujícím generacím odevzdati, aby parlament ode dne stával se silnějším a energičtějším zastupitelstvem práv lidu a neklesl tak, aby se stal čeledníkem feudálních pánů. (Živý souhlas.) Jedná se nejprve o to, že žádný soud se nemá tak příliš přeceňovati, aby vynášel rozsudek o trestné vlastnosti nějaké řeči, nebo místa z nějaké řeči některého poslance. To jest výrok nejmírnější, když pravím, že je to bezměrné naparování soudu, když vynese nález o tom, že tu byl spáchán zločin anebo přečin. S takovými věcmi počíná útok na parlamentarismus a za ním přijde interpretace a výklad. Máme tady obratné pány, a právníci dovedou všechno dokázati, oni mají pro každý náhled své argumenty. To druhé však co mně se zdá býti zvláště nutným, ačkoliv se to dnes do pozadí zatlačuje, jest, že se začíná říkati, jakoby

souhlas s řečí, pokud tato přečin anebo zločin involvovuje, jakoby tento souhlas zločin anebo přečin involvoval. Kam to tady dojdete? Když poslanec od svých voličů za svoji činnosť vota důvěry se dočká, tož bude dle okolností možno občany, kteří votum důvěry dali, když v řeči poslancově taková místa byla obsažena, pohánětí k zodpovědnosti! Vy zaprodáváte vlastní privilegia a privilegia národa, a kdo v první řadě? A po druhé pozvedám před tváří celé země a národa těžkou výtku proti německo-liberálním poslancům, že oni tady mlčky sedí, a žádný z nich se nezdvihne, aby v této důležité věci slova se chopil. A tu člověk se nepotřebuje smáti, tu nesmí se smáti; když tyto věci vážně pojímám, a když dnes pan posl. dr. Herold plamennými slovy a s logikou, o které myslím, že se vyvrátiti nedá, označil pravé stanovisko, zastyděl jsem se ve svém národním citu, že Němci nejsou v tomto parlamentě strážci svobody a práva toho parlamentu. Tak vidíme smutný stav, že nutno jest skutečně prohlásiti za spoluvinníky na všech těchto věcech a také jak p. posl. dr. Lueger pravil, na vládě v Čechách, poněvadž oni německé občanstvo tak znehodnotili, že se stalo komonstvem a čeledí feudální šlechty nějakého Thuna. Proto jest to věci velikého významu, abychom hlasů svých podzvihli; vím to, nejprve pozvolna, stále však silněji a zřetelněji: také z obyvatelstva rakouského bude ohlas zaznívati a poraženými, třeba bychom dnes podlehli, nebudeme naposledy my, nýbrž budou to ti, kteří hanebně opustili privilegia parlamentu a národa. (Živý souhlas a potlesk.)

Předseda: Pan posl. dr. Lueger má slovo.

Dr. Lueger: Pánové, hlásil jsem se jen z toho důvodu, abych jeho Excellenci pana ministra spra-

vedlnosti na to upozornil, že není v právě, když odmítá mé náhledy. On totiž měl za to, že jsem měl jeho osobnosť na zřeteli, když jsem o dětských prostředcích mluvil. To se přece u mne nemohlo státi. Vždyť Jeho Excellence ministr spravedlnosti vždycky říká, že o ničem neví, že na nic nepůsobí, ani na soudce, ani na kohokoliv jiného. Když tedy Jeho Excellence jest tak nevinným, tedy se nemohl dopustiti věci, o kterých jsem se zmiňoval, a mohl si své odmítání uspořiti. Avšak mně se zdá, že jest přece trochu vinen, „za vinou jde strach", a proto myslím, poněvadž moje slova na sebe vztahoval, že přece není tak nevinným, jak se vždycky parlamentu presentuje. Však se také politické motivy nepodstrkují. Nikoliv! Ty možno chopiti rukou! Když Jeho Excellence o nedvislých soudcích mluvil, tedy mu prohlašuji, že jenom ten v tuto neodvislosť věří, kdo těchto soudců nezná; avšak každý, kdo vykonávání spravedlnosti v Rakousku zná, ten v neodvislosť soudců nevěří. Nechci využitkovati debaty k vypočítávání všech, mně osobně známých případův ale prohlašuji, že bych nebyl dnes hotov, kdybych začal prováděti důkaz, že soudcové v Rakousku buď nejsou neodvislí anebo neodvislými býti nechtí nebo nemohou. To všechno lze dokázati. Proto bych prosil, aby se ministři s takovými věcmi příliš nevynášeli. Soudcové již jsou proto závislými, poněvadž jejich celý postup jest položen v ruce dotyčného ministra, a všichni soudcové skoro prošli školu státního návladnictví a v této škole učí se člověk poslušnosti oproti představeným. Dovolíte mi, abych ještě něco odmítl, co řekl bezprostředně předchozí pan řečník. Dle jeho náhledu sklesl parlament na čelednik feudálů. V tomto ohledě lišim se od p. řečníka. Ten má velikou úzkosť před feu-

dály! (Posl. Pernerstorfer: Ó, nikoliv!) Nemám před feudály žádné úzkosti, jsem toho náhledu, že feudálové veškeru svoji moc již dávno ztratili; avšak je správno, že se tu dá mluviti o čeledníku. Avšak o takovém, ve kterém feudálové sami jsou čeledíny t. j. čeledíny bohatých židů. To je pravda! Však o čeledníku feudálův už se více mluviti nedá. Že jest pravdou, co jsem řekl, dokáže vám ku př. návrh, který učinil slavný liberál baron Suttner — nikoliv člen této slav. sněmovny, nýbrž jiný Suttner — ten navrhuje, aby členové slav. sněmovny vyloučeni býti mohli na tři schůze, (Slyšte!) na celé zasedání, (Slyšte!) aby mohli býti prohlášeni za zbaveny svých mandátův, ano aby dokonce mohli býti oloupeni o volitelnost na šest roků. (Smich.) Vidíte, to je liberál podle chuti dra. Mengra a celé spojené levice. To jest muž, který ani nevěda jejich přání vyzvoní. Vy se nyní opět ukážete býti hodnými titulu, kterého předřečník můj užil. Vy se budete tak chovati, jako se člověk chová v čeledníku. Váš pán mistr... (Předseda přerušuje: Prosil bych přece, takové haněni neodpovídá parlamentární slušnosti.)

Lueger: To jest zajímavo, Excellence; bezprostředně předchozí pan řečník, jakkoliv mluvil o čeledníku feudálův, nebyl přerušen; když však já mluvím o čeledníku bohatých židův...

Předseda: To jest úplně nesprávno. Předchozí pan řečník nemluvil o nynějším parlamentě (Hlasy: Zajisté!) Prosím, pánové! Jinak bych ho byl zajisté k pořádku volal. Dr. Lueger vztahuje to na nynější parlament a na přítomné a proto jsem mu to vytkl.

Dr. Lueger: Toť tedy tohoto přirovnání neprovedu, nýbrž jen řeknu: Vy, jakožto poslušní po-

slanci vyhovíte rozkazu svého pána a mistra nynějšího pana ministra spravedlnosti hr. Schönborna a budete hlasovati proti návrhu dr. Pacáka, abyste zachránili koalici a zachovali svobodu lidu. Blahopřeji vám už předem a volám k vám: Jen vždy tak ku předu. Vždyť jste dnes zase ukázali, že se vám musí dáti znamení, když máte povstati. (Veselost.) To je nejlepším důkazem o vlastnostech tohoto parlamentu. Všimnul jsem si toho zvláště: zůstali jste klidně seděti, poněvadž jste za to měli, že se jedná o návrh ducha s takovými snahami, jako je můj pan kollega Pernerstorfer. Vy jste zůstali pevně na sedadlech. Tu zazvonil pan předseda na znamení, že jste vykoupeni a tu jste se se svých sedadel zdvihli. Vy jste geniální parlamentárnici, to vám mohu říci! (Souhlas.)

Předseda: Pan poslanec dr. Kaizl má slovo.

Dr. Kaizl: Slavná sněmovno! Jenom replika pana ministra spravedlnosti mi zavdala podnět, abych se chopil slova k několika poznámkám. Pan ministr spravedlnosti projevil své politování, že tu zřídka kdy mine debata o trestním zákoně, aniž by pronesena byla jakákoliv podezřívání o justici a její vykonávání. Ze své strany vyslovuji živější a myslím odůvodnější politování nad tím, že tento parlament v posledním čase při všech možných příležitostech musí brániti svých práv, která ve fundamentech konstitučního systému jsou založena, musí jich brániti proti činným útokům vlády a proti passivné assistenci t. zv. velikých koaličních stran. (Velmi dobře.) Jest to velmi nepochopitelno, když se proti judikatuře v této slavné sněmovně pronášejí pochybnosti, neboť, pánové, nezapomínejte, že ve hlavním městě král. Českého pod výjimečným stavem žijeme, nezapomínejte, že až do posledni

chvíle v činnosti byly výjimečné soudy, nezapomínejte, že tyto výjimečné soudy právě jako na povel odsuzovaly. (Velmi dobře!) A když přestaly výjimečné soudy, že se právě při porotních soudech ani nepřihodí, aby při tolika za vinu kladených politických záležitostech někdo byl odsouzen. Potom se nedivte, když nedůvěra proti judikatuře, nedůvěra v neodvislost soudců v obyvatelstvu den ode dne roste. (Velmi dobře!) Pan ministr spravedlnosti nás krok za krokem nutí, abychom o fundamentálních privilegiích diskutovali a stavěli se k obraně. Privilegium immunity stojí skorem na prahu každé konstituční formy státní. Dovolává-li se člověk Anglie, tedy připomenu p. ministrovi, že byly v Anglii časy, kde se takřka zakazovalo publikovati předměty jednání parlamentu, aby se o tom dvůr a jeho policie nedověděla a proti dotyčným osobám nepostoupila; u nás soudí hned trestní soudce o našich řečech. Dle našich názorů jest privilegium immunity v úzké souvislosti s celým konstitučním systémem, neboť záleží-li zastupování lidu v tom, že poslanec za zástupce a mandatáře, za tlumočníka svých voličů jest pokládán, tož jest živý styk mezi poslancem a obyvatelstvem nevyhnutelným. Nyní však dojděte k důsledkům myšlenky, ku které ministr spravedlnosti dal podnět. Přijďte do shromáždění voličův a dejte si odhlasovati votum důvěry o svém jednání anebo snad o své řeči, která jistý výsledek měla a pozornost parlamentu vzbudila, Jaké to může míti následky? Žádné jiné, nežli že potom státní návladnictví proti dotyčným voličům zakročí (Zcela správně!) a je processovati začne, poněvadž vyslovili svůj souhlas s jednáním trestním. Tady jest chyba v argumentaci pana ministra spravedlnosti: Praví, že se privilegium sněmovny po-

slanců neporušuje, neboť řeč může volně publikovati. My pravíme naproti tomu, že to odporuje ustanovení článku XVI. zákl. zák. státního a základním zásadám konstitučního systému, jestliže se vůbec zavádí soudní vyšetřování o obsahu dotyčné řeči. (Tak jest!) Posl. dr Kronawetter s velikou vervou dokázal, oč se v tomto případě jedná. Zde v ruce mám nález pražského trestního soudu a v něm se výslovně praví, že soud řeči učinil předmětem vyšetřování a shledal v nich skutkovou povahu § 65; necítíte-li v tom ránu pěsti do práv a důstojnosti parlamentu, potom ovšem člověk pochopí, že nikdo z tak zv. velikých stran poslanecké sněmovny se nevzchopí, aby slovem tuto insinuaci odrazil. My to nejsme, kteří zde otázku kladou: Quid faciendum? My bohužel pod tímto systémem máme tohoto „quid faciendum" dost a dost a vláda přehorlivě se o to stará, aby nám k této otázce hojnými slovy odpověděla: v poslední době jest to vždy ministr spravedlnosti, který klade otázku: Quid faciendum? a nikoliv: Quid juris? (Zcela správně!)

Pan ministr spravedlnosti zastupoval svou posici v první své řeči tak slabě, že svému náhledu dokonce již ani citáty ze Shakespeara důrazu nedodával. (Veselost.) Pan ministr uvedl, že generální prokuratura jest místem rozhodným

Ale, pánové, kde pak to potom jsme, když Jeho Excellence předvádí nám orgán, jehož povinnosti jest zastupovati veřejnou žalobu, tedy agresivní část řízení processuálního, když ho předvádí jakožto autoritu zákon vykládající. Jeho Excellence pan ministr spravedlnosti mluvil také o tom, že prý dosud nikdo nezná onoho konfiskovaného článku. Dle mého náhledu ani to se nepovedlo.

Jest to smutné, že o tak flagrantním rozhodnutí soudu I. stolice pan ministr spravedlnosti hned se nedoví. (Zcela správně!)

Pánové! Jest to znamení rozpadu konstitučního smýšlení, když právě soud nález vynášející neuznává toho potřebu Jeho Excellenci panu ministru spravedlnosti toto důležité rozhodnutí přivésti na vědomí, (Souhlas.) Jest to smutno, ale bohužel to nepřekvapuje. Přihleďme k věci, uvažujme vývody, které pan ministr spravedlnosti v bezpočetných záležitostech immunitních ve slav. sněmovně učinil, a tu přijdeme na intelektuelního původce tohoto celého vynášení rozsudků, (Souhlas.) a ten sedává ve křesle, ve kterém právě v tomto okamžiku pan ministr spravedlnosti sedí. Ještě poznámku oproti vývodům kol. dra. Luegra a Pernerstorfera. Oba pánové oddávali se tomu náhledu, že to jest hanba pro liberární stranu a její tisk, že v této otázce s námi jako jeden muž práva parlamentu nezastupuje.

Dovolte mi, abych učinil jedinou výjimku, která ovšem s pohanou dopadá na hlavu t. zv. liberální strany. Je to právě její hlavní vídeňský orgán, který v této otázce zaujal stanovisko, proti kterému dnes v této debatě bojujeme. Schválně formulovali jsme pilný návrh způsobem, abychom každé národnostní tendenci a dokonce každé politické divergenci se vyhnuli. Sepsali jsme resoluci trochu podle anglického vzoru:

Slavná sněmovno, račiž svoje mínění vysloviti v ten smysl, že to odporuje čl. XVI. zákl. zák. státního a § 28 tisk. zák. když se připouští obsah řeči na říšské radě a sněmích zemských pronesených za předmět vyšetřování a judikatury trestních soudův.

To je textování, které ovšem není pro ministra spravedlnosti právě votem důvěry. Avšak konečně poněvadž zaujímá posici, že o tom soud vyjednával, že o tom nic neví, a že nemá na soudy vlivu, tož nelze toho textování jakožto votum nedůvěry vykládati. Zvolili jsme tuto formu, aby všickni členové této sněmovny v této otázce pro tuto věc se mohli engažovati. A byla to „Neue Freue Presse", která před několika dny psala: „Kdyby v poslanecké sněmovně byla většina, která má smysl pro význam svobody tisku (Slyšte!), pro veřejný život, (Slyšte!) potom by proti ministru spravednosti vystoupila s následujicim prohlášenim: Bez reformy objektivného řízení, žádnou reformu trestního zákona!"

Tak, pánové, mluvil váš orgán, který s jakýmsi jemným citem má ještě smysl pro hnuti panujici v širokých vrstvách lidu. Vy však jste v koalici tak zaujati, tak spoutáni, že vám pravim, ani ne statečnost, nýbrž kapacita schází, abyste postřehli, že se tu jedná o otázku, která jest životní otázkou pro každý parlament.

Vytýká-li se poslancům levice, že nikdo z nich nemluvil, tož dle mého zdání je to výtka správná. Leč, pánové, nezapomínejte jedno: Nalezáme se ve znamení parlamentárního kabinetu, kabinetu, který jest do jisté míry výběrem většiny, a potom se ovšem samo sebou rozumí, že povolaný ministr vede slovo za majoritní stranu a ji zastupuje.

A když strana německo-liberální slova se nechopila, chopil se ho za ni pan ministr spravedlnosti, a gratuluji liberální straně (Velmi dobře!), dává-li si vnucovati nynějšího ministra spravedlnosti jakožto mluvčího a zástupce. Právě v této věci neměl by se parlament nikdy a nikdy stavěti na stanovisko, že se tu jedná o otázku, kterou

vzbudily ty které, řekl bych inferiorní frakce této slav. sněmovny a kterou jenom tyto frakce jsou dotčeny. Tím, pánové, přijdete k tomu, že se vzdáte poznenáhle všech prerogativ parlamentu.

Nejedná se o otázku minority a našeho klubu, nýbrž o otázku zachování plných práv parlamentu. Hlasujte, pánové, také tentokrát pro ministerstvo, také tentokrát pro reakci, která smělým letem v této sněmovně se stále víc a více rozpíná! (Zcela správně! Souhlas.) Potom to tak daleko dotáhnete, že kteréhosi krásného dne otázka odklizení parlamentu resp. otázka jeho úplného ignorování bez dalšího v náš neprospěch se rozřeší. Jest mi nepříjemno, avšak otázka jest příliš důležita, než aby hlasování minulo; aniž bych za hlasování dle jmen byl žádal, aby se ukázalo, u koho jest ještě vědomí o vlastním přesvědčení a u koho jest ještě zmužilost zakročiti ve prospěch práv zastupitelstva lidu! (Živý souhlas. Potlesk.)

Předseda: Slovo má pan posl. dr. Bareuther.

Dr. Bareuther: Slavná sněmovno! Pro mne a mé stoupence nebylo nejmenší pochybnosti, jak se oproti návrhu Pacákovu zachovati máme.

Návrh pana poslance dra Pacáka směřuje proti zřejmému útoku na naše parlamentární práva! (Tak jest!) Dle mého náhledu musí každý poslanec, ať patří ke straně kterékoliv, postaviti se proti takovému útoku soudu. (Souhlas.) Naše voličstvo nás sem poslalo a do každého zastupitelského sboru posílá, abychom otevřeně bez bázně, bez ohledu na to, zdali se to tomu či onomu soudu líbí, pravdu řekli. (Živý souhlas.)

Pořád se mluví o zdivočení parlamentárních mravův. Pánové, má-li se něco zatracovati, jest to okolnost, že v uživání zákona panuje zdivočilost;

(Živý souhlas a potlesk.) že práva parlamentu stále se omezuji.

A tomu abychom zabránili, budeme rádi hlasovati pro tento návrh. (Živý souhlas.)

Předseda: Přeje si ještě někdo slova? (Nikdo se nehlásí.) Nikdo si ho nepřeje, a prohlašuji tedy, že debatta je skončena. K věcné opravě má slovo p. poslanec Pernestorfer.

Posl. Pernestorfer: Vzdávaje čest pravdě, musím vzhledem k slovům p. předsedy říci, že moje slova, myslím, jistě podle smyslu zněla: Dnešní parlament sklesl jistě na čeledník feudální šlechty.

Předseda: Slovům pana poslance jsem v tento smysl nerozuměl a rozuměti nemohl. (Odpor.) Poněvadž ale sám doznává, že tak mluvil, volám ho tímto k pořádku. (Souhlas. Smích.) Prosím, aby pánové zaujali svá místa. Přejdeme k hlasování. (Po přestávce.) Předmětem hlasování jest formální, pánům známý a přečtený návrh p. poslance dra Pacáka, který s veškerými zkráceninami dle § 42. jednaciho řádu odst. I. a II. se má projednati.

Aby tento návrh přijat byl na nutné projednávání, jest, jak známo, potřebí dvoutřetinové většiny. Pan posl. dr. Kaizl navrhuje, aby o tomto formálním návrhu se hlasovalo dle jmen.

Žádám pány, kteří tento návrh podporují, aby povstali. (Stalo se.) Návrh na hlasování dle jmen jest dostatečně podporován a proto se bude hlasovati dle jmen.

Žádám pány, kteří s návrhem na nutné projednávání návrhu dra. Pacáka souhlasí, slovem „ano“, a kteří proti němu jsou, slovem „ne“ by hlasovali.

(„Ano!“ hlasovali poslanci: Bareuther, Biankini, Březnovský, Brzorád, Dötz, Dyk, Eim, Engl, Formánek, Garnhaft, Gessmann, Hauck, Herold, Hoch, dr. P. Hofmann, Jax, Kaftan, Kaiser, Kaizl, Kokoschineg, Kramář, Kraus, Kronawetter, Laginja, dr. Lang, Lichtenstein, Lueger, Pacák, Pattai, Pernerstorfer, Polzhofer, Purkhart, Rašín, Riegler, Salvadori, Šamánek, Scheicher, Schlesinger, Schneider, Švarz, Sehnal, Seichert, Skála, Sláma, Slavík, Sokol, Steinwender, Svozil, Teklý, Tuček, Vebr Frant.

„Ne!“ hlasovali poslanci: Abrahamowicz David, Abrahamowicz Evžen, Attems, Auersperg, Augsten, Auspitz, Bauer, Baumgartner, Beudel, Böns, Bohaty, Burgstaller, Chotkowski, Chrzanovski, Coronini Fr., Ececz-Sindenwald, Demel, Deym, Doblhoff Jindřich, Doblhoff Rudolf, Dubský A., Edlbacher, Elbl, Falkenhayn, Fischer, Fournier, Fries, Fuchs V., Fuchs H., Götz, Goluchowski, Haase T., Habermann, Hagenhofer, Hellrigl, Henzel, Hompesch, Hormuzaki, Hübner, Jaksch, Jaworski, Jedrzejowicz, Kathrein, Keil, Kielmansegg, Kindermann, Hermann, Kirschner Jos., Kleist, Klucki St., Kozlowski, Kuenburg, Ludwigstorff, Luzzato, Madeyski, Marchet, Mauthner, Menger, Milewski, Miskolczy, Moro, Moscou, Neuber, Nitsche, Pálffy, Pastor, Peitler, Peschka, Pichler, Pininski, Plener, Podlewski, Pollak Oto, Pollak Leop., Popowski, Potoczek, Promber, Proskowetz, Radimský, Rainer, Rammer, Roser, Rottmayer, Russ, Rutowski, Schaschmied, Schider, Schier, Schorn, Schwarzenberg Jan, Schwarzenberg Karel, Schwegel, Starszewski, Sokolowski, Spens, Stalitz-Balrisano, Stephaniwicz, Suttner, Sylva-Tarouca, Sczepanowski, Wildmann, Wiedersperg, Wimhölzel, Wodzicki, Zaleski, Zedwitz Karel Moric, Zetlmayer.)

Předseda Chlumecký: Pilnost návrhu jest 106 proti 52 hlasům zamitnuta.

Návrh tento projednán bude cestou obvyklou.

* * *

Tato otázka nedostala se ke konečnému principielnímu rozhodnutí. — Ve výboru tiskovém bylo o ní jednáno a usneseno nejprve prostřednictvím vlády vyžádati veškerá akta. Mezi tím však vrchní zemský soud v Praze k stížnosti redaktora „Národních Listův" Anýže a jeho zástupce dra. Podlipného rozhodnutím ze dne 10. dubna 1895 č. 9261 de int. 20. dubna 1895 č. 11 874 zrušil dotyčnou konfiskaci a sice z následujících důvodů:

„Tím, že c. k. zemský jako tiskový soud v Praze řeči v zemském sněmu promluvené, o nichž jest v inkriminovaném článku řeč a které jsou v důvodech nálezu v odpor vzatého blíže označeny, po návrhu c. k. státního zastupitelství se stanoviska trestního zákona zkoumal a v několika místech těchto sněmovních řeči shledal objektivní skutkovou povahu rozličných činů trestních — nebylo porušeno ani ustanovení v § 16. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. obsažené ani ustanovení § 28. zákona o tisku, poněvadž poslanec zemský pro tyto řeči zemským jako trestním soudem vůbec k zodpovědnosti nebyl poháněn a poněvadž zde nikdo není brán v zodpovědnost za sdělení podle pravdy podané o veřejném jednání zemského sněmu.

Shledána-li v obsahu řeči poslancem zemským v zemském sněmu proslovené skutková povaha činu trestními zákony ohroženého, nesmí sice vedle § 16. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. dotyčný zemský poslanec soud-

cem trestním pohnán býti k zodpovědnosti, avšak řečené právě ustanovení zákona omlouvá pouze řečníka a to jen v subjektivním směru a může trestní soud analogicky s ustanovením § 5. odst. 2. tr. z., přece to, co jest obsaženo v řeči, pokud se týče v oněch místech řeči, které in objecto zakládají skutkovou povahu trestného činu, podrobiti svému posuzování, aniž mohl zemský poslanec pro svoji řeč k zodpovědnosti býti přidržán.

Z toho plyne, že schvalováním oněch částí zmíněných shora řeči sněmovních, které obsahují objektivní skutkovou povahu činů trestných, spáchati lze přečin v § 305. trestního zák. naznačený.

Schvalování nezákonných skutků bylo by lze v inkriminovaných místech článku „Sněm království českého“ shledati jenom tehdy, kdyby v nich bylo „vychvalováno“ aneb pokoušeno se „ospravedlniti“ to, o čem v dotyčných místech řečí sněmovních bylo uznáno, že tvoří objektivní skutkovou povahu trestního činu.

V tom však, že na místě „Dobrá věc dobře“ až „na celé čáře“ a na místě „Povstal pak“ až „odpověď okamžitá“ řeči poslanců svobodomyslné strany českého národa ve sněmě zemském podrobeny jsou pochvalné kritice, a to, co mluvil dr. Edvard Grégr, označuje se jako stkvělá úchvatná řeč obhajující a obsah této řeči toliko krátce se označuje, nemohl c. k. vrchní soud zemský shledati „vy-

chvalování“ nebo „pokus ospravedlňování“ ve smyslu § 305. tr. z., poněvadž již význam slov právě uvedených k tomu poukazuje, že pouhé prohlášení, které by pojímati bylo jako souhlas se skutkem zákony zakázaným, pod pojem těchto slov nespadá.“

Tímto rozhodnutím vrchní soudní dvůr v principielní otázce přidal se k názorům, jež hájil ministr práv v parlamentě; avšak z jiného důvodu konfiskaci zrušil.

Věc tudíž nepřišla k řešení principielnímu ani u nejvyššího soudu ani v parlamentě a zůstala — abych tak řekl — otázkou otevřenou.

Bude to úkolem zákonodárného sboru, zejména však práv svých a svých voličů dbalých poslanců, aby tuto otázku rozřešili v zájmu svobody slova.

* * *

A tím končím tuto brožurku; vlastně sebraný parlamentární material boje za immunitu poslaneckých řečí. — O účelu té brožurky promluvil jsem již v předmluvě, míním ale, že v doslově mohu dodati, že jest i dobře sbírati takovýto material, aby na základě jeho, také budoucí delegace, tam kde nedosaženo výsledku — v boji mohla pokračovati.